

မုဒုံပိုင်တော်မူရာ

မဏ္ဍိမဒေသ

ဗာရာဏသီ အရှင်ဂန္တီရဗုဒ္ဓိ

ဗုဒ္ဓပွင့်တော်မူရာ မဇ္ဈိမဒေသ

ဗာရာဏသီအရှင် ဂမ္ဘီရဗုဒ္ဓိ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဇ္ဈိမဒေသသို့ ဘုရားရှေးသွားသည့်အခါ ကလကတ္တာနှင့်
မှတစ်ဆင့် အောက်ပါအစီအစဉ်အတိုင်း သွားပါက ခရီးတွင်ပါသည်။
သို့ကြောင့် ဤဗာရာဏသီကို ယင်းခရီးသွားအစီအစဉ်အတိုင်း နေသာပါ
သည်။

- (၁) ဗုဒ္ဓကယာ
- (၂) မိဂဒါဂုန် (ဗာရာဏသီ)
- (၃) သာဝတ္ထိ
- (၄) လုံမြို့
- (၅) ကုသိနာရုံ
- (၆) နာလန္ဒာ
- (၇) ရာဇဂြိုဟ်

ဗုဒ္ဓပွင့်တော်မူရာမရွှိမဒေသ

စာမူခွင့်ပြုအမှတ်
 မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုအမှတ်
 စာအုပ်ပုံနှိပ်အရေးအတွက်

၃၀၃/၉၁(၈)
 ၄၄၁/၉၁(၈)
 ၁၀၀၀

စာအုပ်တန်ဖိုး
 ပထမအကြိမ်
 မျက်နှာဖုံးပန်းချီ
 ထုတ်ဝေသူ

၄၈ ကျပ်
 ကြည်မြင့်(ဆေးသူတေသန)
 ဦးမြင့်ဦး၊မင်းလှစာပေ(၀၈၁၇)
 အမှတ်(၃၀၂/၃)၊ ၂၅ ဂွမ်ကွက်
 သင်္ကန်းကျွန်း

ဖြန့်ချိသူ

တင်ဆောင်သူ
 ၃၉ ဦးကြွယ်ဟိုးလမ်း
 ကြည်မြင့်တိုင် ရန်ကုန်
 ဖုံး ၃၁၈၅၁

မျက်နှာဖုံးနှင့် အတွင်းစာသားပုံနှိပ်

ဒေါ်အေးသန့် (၀၄၅၉၃)
 တင်ဆောင်ပုံနှိပ်လုပ်ငန်း
 ၃၉ ဦးကြွယ်ဟိုးလမ်း
 ကြည်မြင့်တိုင်ရန်ကုန်

၁၉၉၁ ခု အောက်တိုဘာလ

မျက်နှာဖုံးခါတ်ပုံများ

- ရှုဖုံး ဗုဒ္ဓခြေတော်ရာ (ဗုဒ္ဓဂယာ)
- နောက်ကျောဖုံး မိဂဒါရန်မြင်ကွင်း

စာပြုသူ၏အမှာစာ

မြန်မာပြည်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ထွန်းလင်းမှုအချိန်အဟုန်သည် မြန်မာ့အုပ်ချုပ်မှုနယ်ပယ်အောက်၌ အစဉ်တစိုက် ထွန်းတောက်ခဲ့ပေသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ်တွင် ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်သည် အရှိန်အဟုန် အမြင့် မားဆုံးဟု ထင်မိသည်။ တိုင်းပြည်အဝန်း “မြို့တော်မှသည် ကျေးရွာအထိ” နေရာအနှံ့အပြား ဘုရားစေတီမှန်သမျှ ထုံးရောင်တဖွေးဖွေး နေခြည်မှာ ရွှေရည် တဝင်းဝင်းဖြင့် ထွန်းလင်းတောက်ပ သပ္ပာယ်နေကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု သင်တန်းများသည် နိုင်ငံအဝန်း၊ ရပ်ကွက်ကျေးရွာမကျန် ဖွင့်လှစ်သင်ကြားပို့ချ နေကြသည်။ နေ့စဉ် သတင်းစာ၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံကြား စသည်များတွင်လည်း ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ နေ့စဉ်ပါနေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရေးလုပ်ငန်း များကို လူထုလှုပ်ရှားမှုအသွင်ဖြင့် တွေ့မြင်နေရ၍ “ဗုဒ္ဓဘာသာ-မြန်မာလူမျိုး” ဟူသောစကား ပိုမိုပေါ်လွင်လာသည်ခေတ်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဤသို့လူထုလှုပ်ရှားမှုအသွင်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားနေချိန်၊ ဗုဒ္ဓ ဖြစ်စဉ် ဗုဒ္ဓဝင်ကို ကလေးလူကြီးမကျန် သင်ကြားနေချိန်တွင် “ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပွင့်တော်မူရာ မရွှိမဒေသအကြောင်း” သိကောင်းစရာ အချက်အလက်များ သိရှိ ကြလျှင်မူ “အတိုင်းထက်အလွန် တံခွန်နှင့်ဘုရား” ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်ချေမည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ဗုဒ္ဓပွင့်တော်မူရာ မရွှိမဒေသသို့ ရောက်ချင်ကြသည်။ တစ်သက်တစ်ခေါက်ရောက်ရပါမူ အပါယ်တဲခါးကြီး “ဂျိန်း” ကနဲပိတ်သည်ဟု ခံယူကြသူလူမျိုးဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုး အခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့် မရောက်နိုင်သူများကလည်း ရောက်ဖူးကြသူများ၏ ပြောစကားအရ “သူတို့ တော့ကံကောင်းလေစွ”ဟု သဒ္ဓါပတိတဖွားဖွားဖြင့် အားရကျေနပ်စွာ “သာဓု” ခေါ်ကြပေသည်။ ဤသည်မှာ ကောင်းမြတ်သည့် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့တစ်ခု ပင်ဖြစ်ပေသည်။

မဇ္ဈိမဒေသရောက်ဖူးသူများကလည်း နောင်အခေါက်ပေါင်းများစွာ ရောက်လို့ကြသကဲ့သို့ မရောက်ဖူးသူများကလည်း တစ်သက်တစ်ခေါက်လောက် တော့ ရောက်လို့ကြဖူးလို့ကြပေးသေးသည်။ မှန်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကိုယ်တော် တိုင်ကလည်း ရှင်အာနန္ဒာအား ဤသို့ မိန့်တော်မူခဲ့ဘူးလေသည်။

“ဇုတ်သား အာနန္ဒာ အကြင်သူသည်

ငါဘုရား မွေးဖွားရာ ‘လှမြိန်’

ငါဘုရား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရရာ ‘ဗုဒ္ဓဂယာ’ (ဗောဓိမဏ္ဍိုင်)

ငါဘုရား တရားဦးဟောရာ ‘မိဂဒါဂုန်’ (ဗာရာဏသီ)

ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ ‘ကုသိနာရုံ’ တို့ကို ဖူးမြင်ကြည်ညို သဒ္ဓါပိုကာ သံဆဂဉာဏ် ရင့်သန်စွာဖြင့် သေလွန်ခဲ့သည်ဆိုအံ့” ထိုသူသည် နတ်ရွာသုဂတိရောက်ရှိမည်သာဖြစ်၏။

ဤတရားသံကို နားဝတွင်မက နှလုံးသားပါ ပေါက်ထွက်မတတ် ကြား ဘူးနားဘူးမှတ်ဘူးကြသူ ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာလူမျိုးတို့သည် “ဗုဒ္ဓဂယာ” ဟုဆိုလိုက် လျှင်ပင် သဒ္ဓါရှင်ရှင်နားဆင်လိုကြသူများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဂယာအ ကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသီအသီးသီးက မိမိတို့အမြင်အသီးသီးဖြင့် စားအမှိ -စာစောင်များ ရေးသားပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြသည်ကိုလည်း သိပြီးဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူလည်း မိမိအမြင် မိမိခံယူချက်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဂယာအကြောင်း လက်လှမ်းမို့ သမျှ ရှာဖွေစုဆောင်းကာ “ဗုဒ္ဓလမ်းညွှန်မြေပုံများ” အမည်ဖြင့် စာအုပ်အဖြစ် ရိုက်နှိပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်ကိုဖတ်ရှုရသူများအနက် စာရေးဆရာစာရာဝန်တင် ရွှေသည် မိမိထံရောက်လာခဲ့ပါသည်။ ဆရာဝန်တင်ရွှေက “ဗုဒ္ဓဌာနလမ်းညွှန် မြေပုံများ” စာအုပ်သည် ဗုဒ္ဓဂယာဘုရားဖူးများနှင့် သုတေသီများအတွက် သက် သက်လို့ဖြစ်နေကြောင်း ထိုစာအုပ်မှ အချို့ဆောင်းပါးများ ကျောက်စာများ

လမ်းညွှန်များစသည်များကို ဖြုတ်ပယ်ပြီး ဓာတ်ပုံများ ထပ်မံဖြည့်စွက်ကာ ထုတ် ဆေးရပါမူ အလယ်တန်းအဆင့်ရှိကျောင်းသူကျောင်းသားများအထိ အများပြည်သူ ဖတ်ရှုနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း စသည်တင်ပြလာပါသည်။ မိမိအနေဖြင့် မိမိပြုစုသည့် စာတစ်ခု ပြည်သူလူထုအများစုဖတ်ရှုရပါမူ အထူးသဖြင့် အနာဂါတ်ဘာသာကို ဆက်လက်ခံယူထိန်းသိမ်းကြမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူငယ်လူရွယ် “ရတနာညွှန်” ကလေးများပါဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါမူ မိမိဆန္ဒပိုမိုပြည့်ဝခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဆရာဝန်တင်ရွှေ၏တင်ပြချက်အရ ကျောက်စာဆောင်းပါး လမ်းညွှန်စသည် အကျိုးရှိသော်လည်း စာအုပ်ထူစေမည့်အရာများကို ဖြုတ် ပယ်၍ ဓါတ်ပုံများရနိုင်သမျှဖြည့်စွက်ကာ ဗုဒ္ဓပွင့်တော်မူရာ မဇ္ဈိမဒေသ အမည်ဖြင့် ထုတ်ဆေးရန် ခွင့်ပြုလိုက်ပါသည်။

ဤသို့ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် ဆရာဝန်တင်ရွှေတင်ပြသလို ကျောင်းသားသူငယ် အထိ ပြည်သူအများစုဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါမူ မိမိအပင်ပန်းခံကာ သုတေသနပြု ထားရကျိုးနပ်ရမျှမက “ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာပြည်သူများ၏ နှလုံးသားတွင် သုတေ သနအကျိုးများ တိုးပွားကာ “ဗုဒ္ဓနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ယုံတမ်းစကား ပြောနေ ကြခြင်းမဟုတ် ၊ စာချိန်က ကမ္ဘာမြေပြင် အိန္ဒိယပြည် မဇ္ဈိမဒေသ (ဗာရာဏသ ဝန်းကျင်) တွင် အမှန်တကယ် - ဖွား+ပွင့်+ဟော+ထွန်း+စ- ခဲ့သည်မှာ သမိုင်း အထောက်ထား၊ ပထဝီအထောက်ထားမားအရ မှန်ကန်ကြောင်း မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ ရောက်သကဲ့သို့ ခံစားကာ ပီတိလေ့ပြုနိုင်ကြပါစေ” ဟု ဆန္ဒပြုလျက်-

ဗာရာဏသီအရှင်ဂမ္ဘီရဗုဒ္ဓိ
ရွှေထွ အမိမြန်မာပြည်
၂၁-၆-၉၁

ထုတ်ဝေသူ၏ ပဏာမ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခါနီးအချိန်တွင် နောင်လာနောက်သားတို့ ဗုဒ္ဓကိုကြည့်ညံ့လိုသူများအတွက် စိတ်ပျက်အားငယ်ခြင်းမရှိစေရန်

သံဆေဒနိယလေးဌာနကို ဘုရားကိုယ်စား အဖူးမျှော်သွားကြရန်မှာကြားသွားသည်ဟု မှတ်သားမိပါသည်။

သံဆေဂရုဗ္ဗယ်ရာ သံဆေဒနိယလေးဌာနဆိုသည်မှာ -

- ၁။ လုံမွဲနိ - ဗုဒ္ဓဖွားမြင်တော်မူရာ
- ၂။ ဗုဒ္ဓဂယာ - ဗုဒ္ဓအဖြစ်ရောက်တော်မူရာ
- ၃။ မိဂဒါဝုန် - ဓမ္မစကြာတရားဟောရာ
- ၄။ ကု သိနာရုံ - ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရာ

နေရာတို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် အဆိုပါဌာနတို့ကို မြန်မာနိုင်ငံမှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အမြဲဘုရားဖူး ထွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထွက်နေဆဲရှိကြပါသည်။

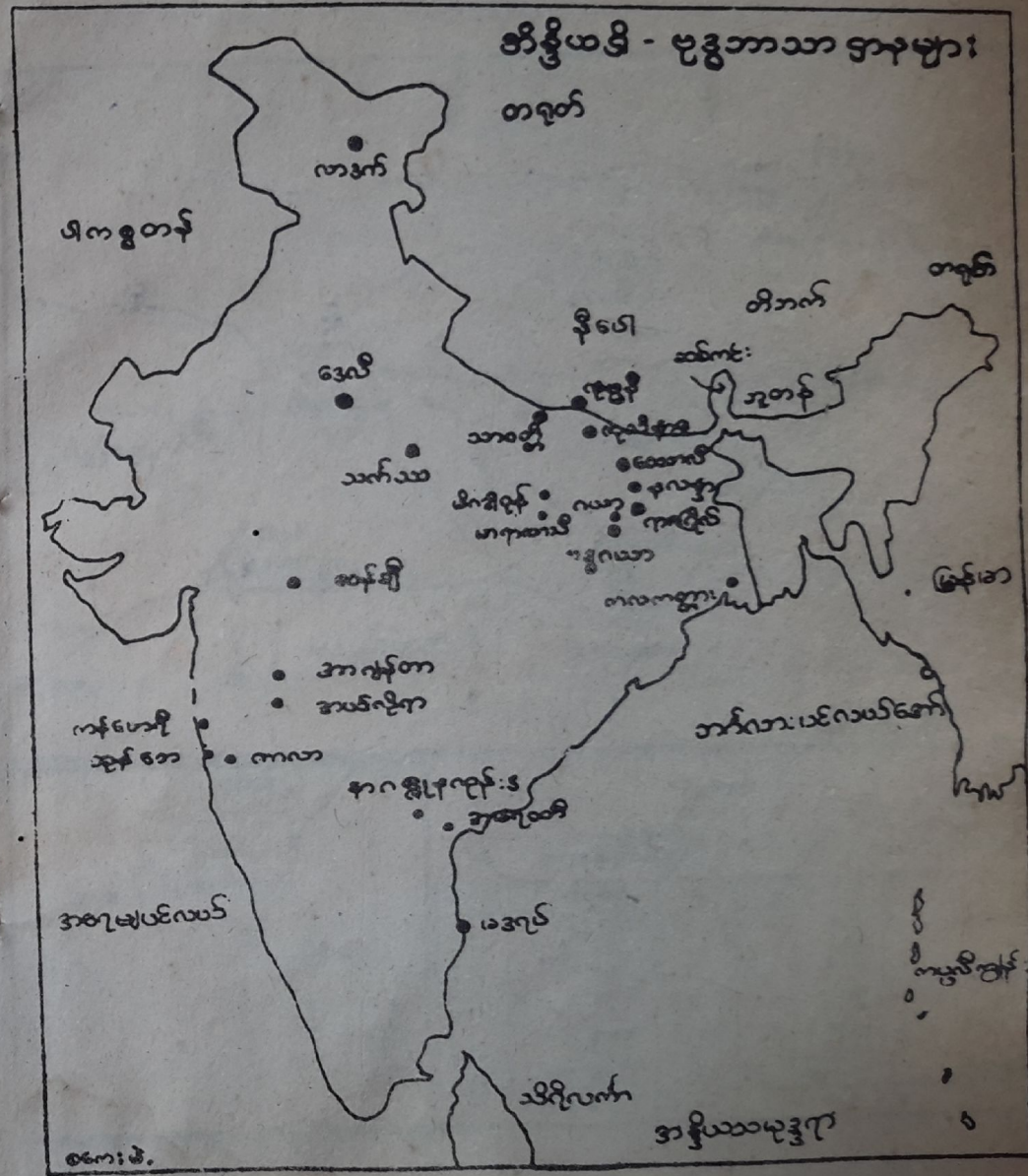
သို့သော် အဆိုပါဌာနတို့မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တည်ရှိသဖြင့် လူတိုင်းသွားရောက်ကြဖို့ မဖြစ်နိုင်ပါ။

ထို့ကြောင့် ကိုယ်တိုင်ဘုရားဖူးသွားနိုင်ကြခြင်း မရှိသေးသောသူများ အာရုံပြုနိုင်ရန် မြန်မာ့ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလာရေးကော်ပိုရေးရှင်းမှ ဗွီဒီယိုအခြေ ရိုက်ကူးဖြန့်ချိပေးထားပါသည်။ မောင်အံ့ (မဟာဝိဇ္ဇာ)၏ ဗုဒ္ဓဂယာစသည် စာအုပ်များလည်းရှိကြပါသည်။ သို့သော် အတ်လူငယ်များအတွက် ဓါတ်ပုံရုပ်ရံများများ စာနည်းနည်းဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော စာအုပ်မျိုး လိုအပ်နေသေးသည်ဟု ကျွန်တော်တို့ထင်ပါသည်။

ဤသို့လိုအပ်နေသော ကွက်လပ်ကိုဖြည့်ရန် ဗုဒ္ဓဂယာဒေသ၌ သာသနာပြုနေရာမှ ခေတ္တ မြန်မာပြည်သို့ ပြန်ကြွလာတော်မူသော ဗာရာဏသီဆရာတော်အရှင်ဂမ္ဘီရဗုဒ္ဓ၏ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘုရားဖူး များအတွက် ရည်ညွှန်းပြုစုထားသော ဗုဒ္ဓဌာနများလမ်းညွှန်မြေပုံများ စာအုပ်ထူးကို သတိပြုမိပါသည်။ စာအုပ်မှာ ဆေးရောင်ရုပ်တော်များဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားပြီး ဗုဒ္ဓဂယာ၌ အချိန်အများဆုံး နေထိုင်လျက်ရှိသော ကျမ်းတတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မူရင်းလက်ရာဖြစ်သဖြင့် လက်ရာမှာ ချစ်စပ်သည်။ တိကျသည်။

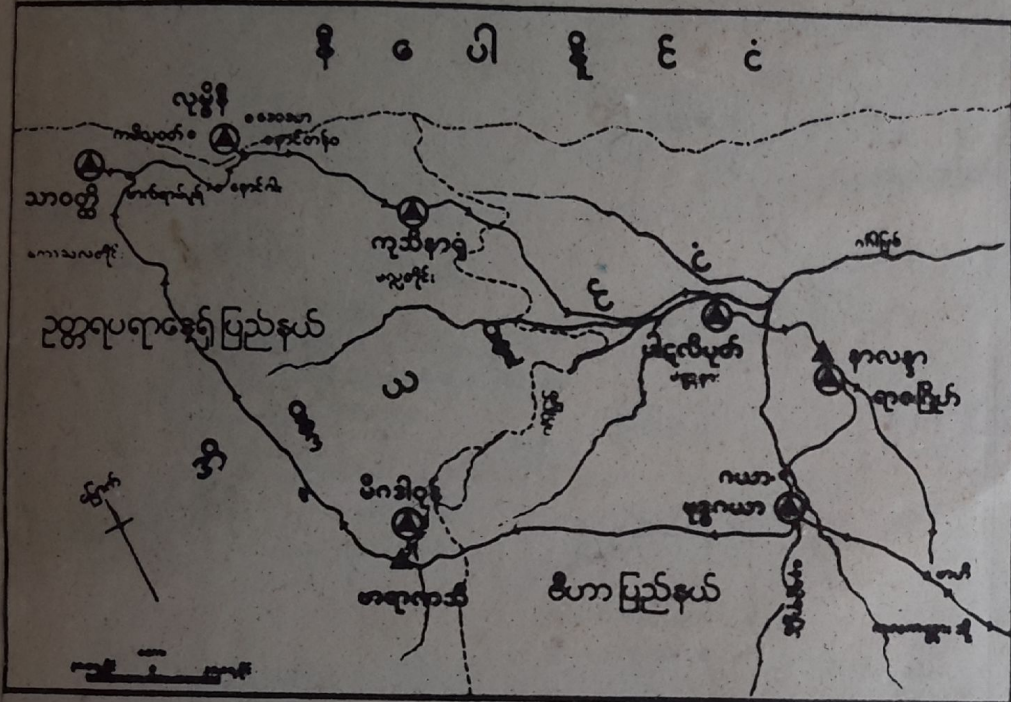
ထို့ကြောင့် ဆရာတော်ကို ပန်ကြားပြီး ဓမ္မဒါနအဖြစ် ထုတ်ဝေလျက်ရှိသော မူရင်းကျမ်းစာမှ စာလေးမည်ထင်ရသော အပုဒ်များကို ဖယ်ရှား၍ အခြားလိုအပ်သော ရုပ်ပုံဓါတ်ပုံများဖြင့် ဖြည့်စွက်ပြီး အများပြည်သူနှင့် ကျောင်းသူကျောင်းသားများအကျိုးအတွက် စာအုပ်အမည်အသစ်ဖြင့် ထုတ်ဝေပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်
ဆရာဝန်တင်ဆွ+ဒေါ်အေးသန့်(တင်ဆွစာပေ)

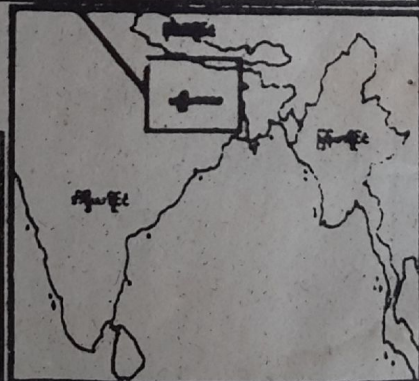
နိဂါမိဒင်

ပြည်နယ်များ

ပြည်နယ်များ

ပ	ဒ	ဇ	ပုဂ္ဂလိက	ဥ	ရက်
ကယားပြည်နယ်	နယူး	၃၀၀	ကယားပြည်နယ်	၃	၆
မကွေးပြည်နယ်	မိမိတ်	၁၅၅	မကွေးပြည်နယ်	၃	၆
မန္တလေးပြည်နယ်	သာပေါင်း	၂၁၇	မိမိတ်	၆	၆
လှိုင်	လှိုင်	၁၃၅	သာပေါင်း	၁	၁
ကုသိန်	ကုသိန်	၈၅	လှိုင်	၁	၁
မန္တလေး	မန္တလေး	၁၆၅	ကုသိန်	၃	၃
ရာဇဥပဇာ	ရာဇဥပဇာ	၆၂	မန္တလေး	၁	၁
	ကယားပြည်နယ်	၃၃၉	ရာဇဥပဇာ	၁	၆
၃၃၀၆၆		၁၆၆၆	၃၃၀၆၆	၂၁	၂၂

လှိုင်နီ၊ ဗုဒ္ဓဘုရားမြင်တော်မူရာ။

ကပိလဝတ္ထု။ ကလေးဘဝမှ ၂၉ နှစ်ထိအိပ်ရှေ့စံဘဝ။

ရာဇဂြိုဟ် တောထွက်ခါး၊ ပထမဆုံးထွက်ရာ။

စုတိယစေတီတော်၊ ပထမဆုံးပူဇော်ခဲ့သည့်အစဉ်။

ဥရုဝေဠတောတန်း။ ခုဂေဝရိတောင်၊ ဒုက္ခရုစရိယာကျင့်ရာ။
ဗုဒ္ဓဂါယာ ဗုဒ္ဓအဖြစ် ရောက်တော်မူ၍ သတ္တာ
ဌာနစံရာ။

မိဂါဝိနံ (ဗာဏကသီ)။ ဥရုဝေဠကျွန်း၊ ရသေ့ညီနောင်ရှင်တစ်ထောင်ချွတ်ထု
ဓမ္မစကြာတရားဦးဟောရာ၊ ပထမဝါဆိုရာ။
ရဟန္တာ ဇိဝ မြစ်၊ သာသနာပြုစတင်ရာ။

ကောသမ္ပ (အလာဟာဗာဗ)။ ဝါဆိုရာ၊ ရဟန်းများကြောင့် တစ်ကိုယ်တော်
သီတင်းသုံးခဲ့ရာ။

ဗုဒ္ဓဌာန လမ်းညွှန်မြေပုံများ (သံဃာအား ဘုရားမဆန်သာ စကားပြစ်ပေါ်ရာ
နေရာ)

သာဝတ္ထိ (ဆာဟဲက်မဟဲက်) တေဝန်ကျောင်းတော်စေတီ။ ၂၄ ဝါ-ဝါဆို
ရာစေတီ။

ဝေသာလီ (ပတ္တနာတစ်တက်ကမ်း) ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုခါနီး နောက်
ဆုံးကြည့်ရာ။

ကုသိန်နဂရံ (ကုသိန်နဂရံ) ပရိနိဗ္ဗာန်မြေရာ။

မှတ်ချက်။ သက်သေခံရရှိသည့်... မြေပုံအတွက် ဝေးလွန်း၍ မဆွဲတော့ပါ။
(ဦးဆက်ရှည်၏ ဝါဆိုစဉ်မြေပုံတွင် ကြည့်နိုင်သည်။) ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အမြဲတစေ
သီတင်းသုံး လှည့်လည်ရာနေရာသည် ခေတ်အခေါ်အားဖြင့် နိပေါလ်နယ်စပ်
နှင့် ဥတ္တရာပထမေ့ရှိပြည်နယ်၊ ဝိဟာရီ နယ်တို့သာဖြစ်ပါသည်။ သက်သေခံရရှိ
သည်လည်း... ယူပီ (ဥတ္တရာပထမေ့ရှိ) အထက်ပိုင်း၊ ဒေလီနှင့် လကုဒေသင်း တို့၏
ကြားတွင် ရှိပါသည်။ အသွားအလာ ခက်ခဲသဖြင့် ထောက်သူ နည်းပါးသေး
သည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏-ဝါဆိုစဉ်နှင့် ခုနှစ်သက္ကရာဇ်များ

ဝါစဉ်	နေ့စွဲ	ခုနှစ်များ(အိစိ)
	မွေးဖွား.....လှမိုးနီ.....နိပေါင်	၅၆၃(သို့) ၆၂၃
	ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ရောက် ဗုဒ္ဓဂါယာဇိတိယာဇ်ပြည်နယ်၊ အိန္ဒိယ ၅၂၀	၅၅၀
၁။	ဣသိပတန မိဂဒါရန် (ဆာရ်နာထ်) ဗာရာဏသီ ယူပိပြည်နယ်	၅၂၀ ။ ၅၅၀
၂။	ဝေဠာဝန် ဖုဇဗြိုဟ် ဗိဟာရ်ပြည်နယ်	၅၂၇ ။ ၅၅၇
၃-၄။		၅၂၆-၅၂၅ ။ ၅၅၆- ၅၅၅

၅။	ဝေသာလီ ဗိဟာရ်	၅၂၄ ။ ၅၅၄
၆။	မကုလတောင် ချယားတော-ဖုဇဗြိုဟ်	၅၂၃ ။ ၅၅၃
၇။	တာဝတိံသာ-ဒေဝလောက	၅၂၂ ။ ၅၅၂
၈။	ပဲခင်းငုံတော-သံသုမာရဂိရိ(ကျူနာရ်)	၅၂၁ ။ ၅၅၁
၉။	ကောသမ္ပ (ဆလားလ်ဟာဗာဒ်) ဝေသာသိတာရုံ	၅၂၀ ။ ၅၅၀
၁၀။	ပါလိလေယျက(မိဂျာပူရ်) ကောသမ္ပိဆန်း	၅၁၉ ။ ၅၄၉
၁၁။	နာလာရွာ ဗိဟာရ်-(နာလိကာရုံ)	၅၁၈ ။ ၅၄၈
၁၂။	ဝေရဉ္ဇာပြည် (ဝေပုတိတော) (ကန်နက်ချ်နှင့်မထုထုကြား)	၅၁၇ ။ ၅၄၇
၁၃။	စာလိလတောင် (ဇန္တိရွာ) (ဗိဟာရ်)	၅၁၆ ။ ၅၄၆
၁၄။	ထေဝန် သာဝတ္ထိ(ရွှေဒါ)(ဆာဟက်မဟက်)	၅၁၅ ။ ၅၄၅
၁၅။	နိဂြောဓာရုံ ကပိလဇာတ်(ယခု နိပေါင်)	၅၁၄ ။ ၅၄၄
၁၆။	အာဇ္ဇဂီ(အာရ်ဝယ်)	၅၁၃ ။ ၅၄၃
၁၇။	ဖုဇဗြိုဟ် ဗိဟာရ်	၅၁၂ ။ ၅၄၂
၁၈။	စာလိယတောင်	၅၁၁ ။ ၅၄၁
၁၉။	။	၅၁၀ ။ ၅၄၀
၂၀။	ဖုဇဗြိုဟ်(ဖုဂျိရိ)	၅၀၉ ။ ၅၃၉
၂၁-မှ-၄၄။	သာဝတ္ထိ (ဆာရ်ဝေတီး) ၅၀၄-၄၈၄	၅၃၈- ၅၁၈
၄၅။	ဗေလဝရွာ၊ ဝေသာလီ(ဝေသျှာလီ)-ဗိဟာရ်	၄၈၃ ။ ၅၁၇
	ချိန်ဗွာန်ပြင်ခြင်း-ကုသိနာရုံ (ကုသျှိနာရ်)	။ ။

* မှတ်ချက်။ ဗုဒ္ဓ၏ မွေးသက္ကရာဇ်ကို အချို့က-အိစိ-၆၂၃ ဟုဆိုကြသည်။ အိစိ-၆၂၃ ယူလျှင်-ဗုဒ္ဓမြတ်သည့် သက္ကရာဇ်မှာ ၅၅၀-ပြစ်၍-ဝါဆိုစဉ်ကိုလည်း ၅၅၀-မှ ၀ရပုမည်။ သို့ဖြင့် ဝကန်းနှစ်ထပ်ပေါ်ပြလိုက်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဂ ယာ

စည်စနာ

ဗိဟာပြည်နယ်၊ ဂယာခရိုင်၊ ဂယာမြို့မှာ ၁၈ ကီလိုမီတာဝေးသော နေရာ၌ တည်ရှိသည်။ ကာလကတ္တားမှ မီးရထားလမ်း ၄၅၉၊ ကားလမ်း ၄၈၀ ကီလိုမီတာဝေးသည်။

ထင်ရှား ယခုအမည်

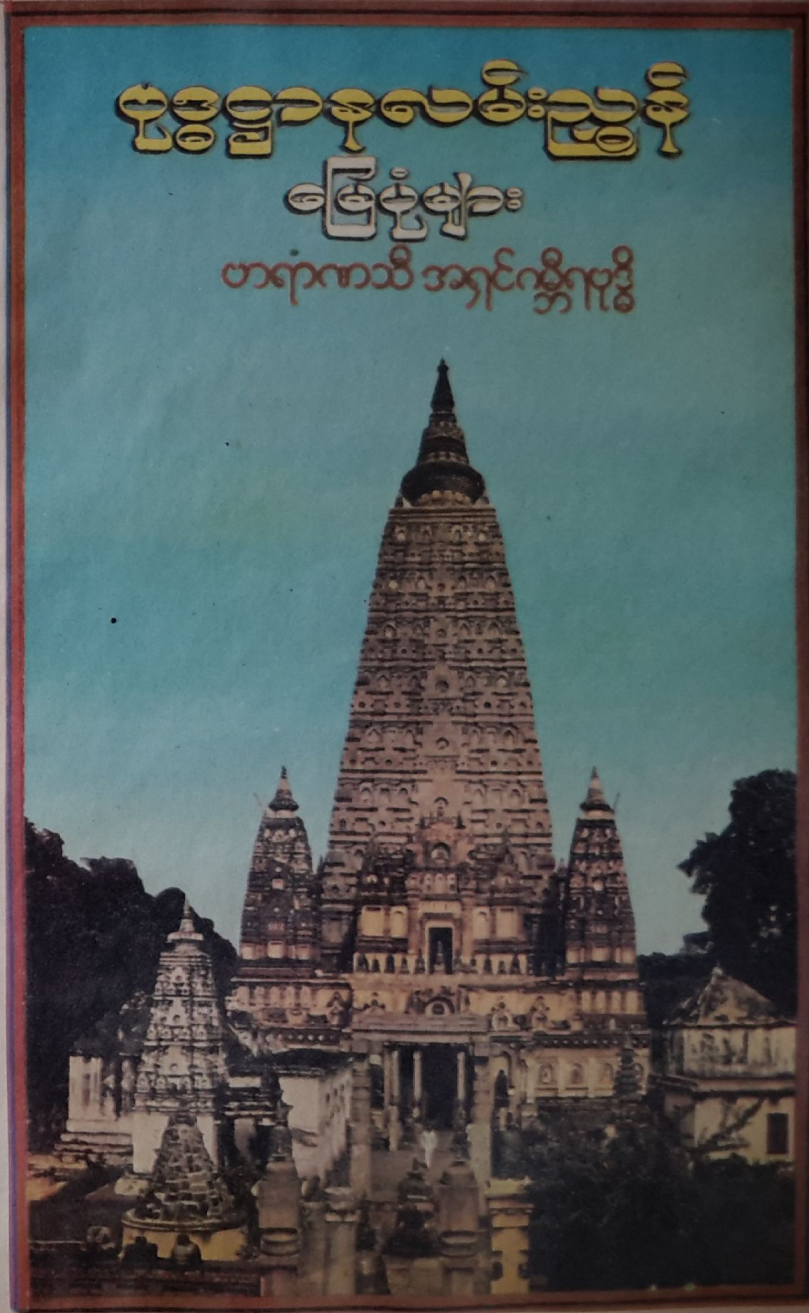
ဗုဒ္ဓလက်ထက်တွင် ဥရုဝေလတောတန်းတွင်ပါဝင်သည်။ လီလာဂျန် ခေါ်နေရာ ဥစ္စမြစ်၏ အနောက်ဘက်၌တည်ရှိသော တောရွာပင်ဖြစ်၏။ ယခုမူ ဗုဒ္ဓပွင့်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ လည်းကောင်း၊ ဂယာမြို့အနီးတွင် တည်ရှိသဖြင့် လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဂါယာ ဟုပင်ခေါ်၏။

မြင်ကွင်း

ဗုဒ္ဓဂ ယာ ပတ်ဝန်းကျင်သို့ရောက်သည်နှင့် မဟာဗောဓိစေတီတော်ကြီးကို ထင်ရှားစွာမြင်ရ၏။ ဤစေတီကြီးတည်ရှိရာ ဝင်းအတွင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရှင်တိုင်း ပွင့်ပေါ်အောင်မြင်တော်မူရာဖြစ်သည့် ဗောဓိပင်နှင့် ပလ္လင်တော်အပါအဝင် သတ္တသတ္တာဟု(၄၉)ရက် စံတော်မူရာ (သတ္တဌာန)နေရာများရှိကြသည်။ ဘုရားဖူးများမှတ်ရလွယ်ကူစေရန် အဝင်ဝမှစ၍ မြင်ရသည်များကို မြေပုံပါအတိုင်း ပေါ်ပြသွားမည်။ ဂဏန်းနှစ်ထပ်ပြထားရာ အပေါ်ရှိ မြန်မာဂဏန်းမှာ နေရာစဉ်ပြ ဂဏန်းဖြစ်ပြီး အောက်မှအင်္ဂလိပ်ဂဏန်းမှာ သတ္တဌာနအစဉ်ပြဂဏန်းဖြစ်သည်။

၁။ ပဉ္စမသတ္တာဟ အပေါ်လဆိတ်ကျောင်းညောင်ပင်

မဟာဗောဓိစေတီတော်ကြီးကို အဝင်မုခ်ဝမှ ကြည့်လျှင်အပေါ်မှစီး၍ မြင်ရပြီး အနိမ့်မြေ၌တည်ရှိနေ၏။ အဝင်ဝနှင့် ပတ်လည်၌ မြေမြင့်နေခြင်းမှာ နေရာဥစ္စမြစ်ရေကြီးသောအခါ မြစ်ရေများ ဘုရားသို့မဝင်နိုင်စေရန် ကာကွယ်

ဗုဒ္ဓဌာနလမ်းညွှန်

မြေပုံများ

ဟင်္ဂလိပ် အရှင်ဂန္တီဂုဗ်

တတိယသဘာဟ-ရေနာ စက်မှုဇုန်

ပဉ္စမသတ္တဂဟ-အလပါလ နိဂြောဓကျောက်တိုင်

သုလာတာ-ဘနာနို့ ဆွမ်း ကပ်လူရာနေရာ

သောအားဖြင့် တာတမံဖို့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ လှေကားမှဆင်းလျှင် ဆင်းမြင်း
လှေကားခြေရင်းရောက်သည်နှင့် လမ်း၏အလည်ခန့်တွင်ပင် ၁၂ ပေခန့်ရှိ
ကျောက်တိုင်ငုတ်တစ်ခုကို တွေ့ရ၏။ ထိုကျောက်တိုင်ငုတ်နှင့်ကပ်လျက် တိုင်
ဖြင့်ချိတ်ဆွဲထားသော မြန်မာခေါင်းလောင်းကြီးတစ်ခုလည်းရှိသည်။ ယင်း
ကျောက်တိုင်ငုတ်နေရာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဗောဓိပင်နှင့်ပလ္လင်တော်ကို အောင်မြင်
ပြီးနောက် ၅ ခုံမြောက် ရက်သတ္တပတ်အဖြစ် စံတော်မူခဲ့ရာ အဇပါလဆိတ်
ကျောင်း ညောင်ပင်နေရာဖြစ်၏။ ၎င်းကျောက်တိုင်ကို ဘီစီ (၂၄၉)ခုနှစ်က
အသောကမင်းကြီး ဘုရားဖူးထွက်စဉ် ခေတ်က စိုက်ထူခဲ့သည်ဆို၏။ ကျောက်
တိုင်မှာ ၁၂ ပေမြင့်ပြီး ကျိုးပဲ့နေကြောင်း တွေ့ရ၏။ အချို့ကလည်း
နေရခွဲရာဖြစ်တစ်ဘက်ကမ်းရှိ ဟိန္ဒူကျောင်းဝိုင်းနေရာကို အဇပါလဟု ဆိုကြ
သေး၏။

၂။ မြန်မာခေါင်းလောင်းနှင့် ကျောက်စာငယ်

၎င်း ကျောက်တိုင်၏ အနောက်ဘက်ကပ်လျက်ပင် တိုင်ဖြင့်ချိတ်ဆွဲထား
သော ခေါင်းလောင်းကြီးကို မြန်မာပြည်မှ လူဒါန်းထား၍ မြန်မာစာတို့ဖြင့်
ရေးသားထားသော အကြောင်းအရာများကို ဖတ်နိုင်၏။ ဗောဓိပင်အရှေ့
ဘက်တွင် အခြားခေါင်းလောင်းတစ်ခုရှိသေး၏။ ၎င်းခေါင်းလောင်း၏
ယာ(မြောက်)ဘက်ကုန်း မြင့်ထက် (လမ်းဘေး) တွင်ပင် ၁ ပေခန့်ရှိ မြန်မာ
တို့၏ ကျောက်စာငယ်တစ်ခုကိုလည်း ဖတ်နိုင်ကြ၏။ မြန်မာတို့အတွက် မှတ်
သားရန်ပင်။

၃။ ဒုတိယသတ္တဟ အနိမိသလောစနသတ္တဟ

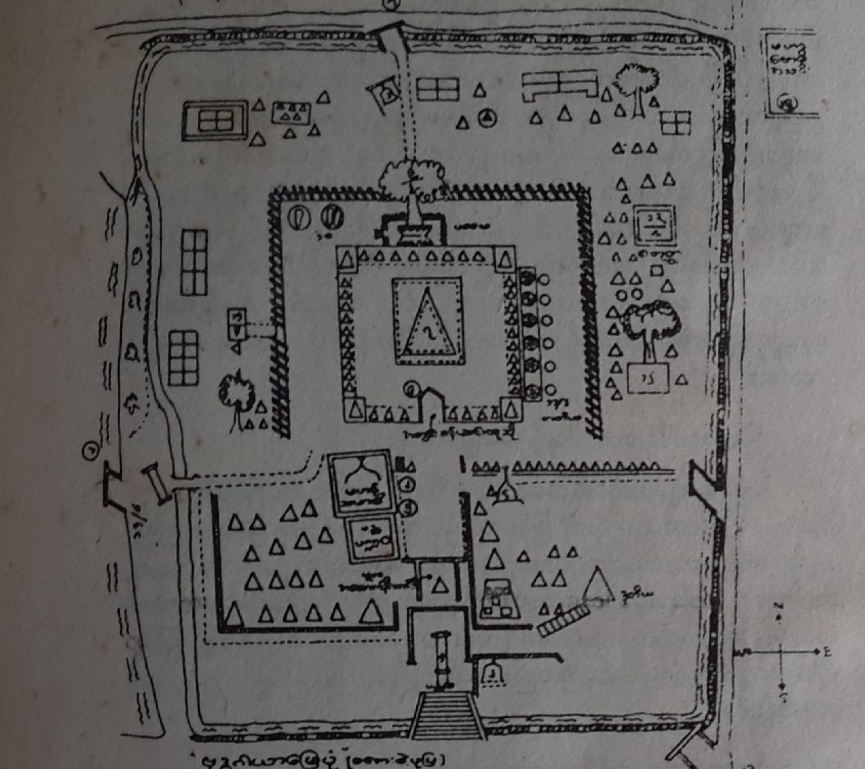
အဇပါလကျောက်တိုင်နှင့် ခေါင်းလောင်းတို့သည် မြေနိမ့်မှာရှိကြပြီး
၎င်းတို့၏ယာ(မြောက်)ဘက် ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် ၅၅ ပေခန့်မြင့်သော စေတီ
တစ်ဆူရှိ၏။ ယင်းသည်ဘုရားရှင် ဒုတိယမြောက် ရက်သတ္တပတ်အဖြစ် စံတော်
မူ၍ ဗောဓိပင်နှင့်ပလ္လင်တော်ကို မျက်တောင်မခတ် ၇ ရက်ပတ်လုံးကြည့်ဟော်
မှုရာဖြစ်၏။ အလှူရှင်ကိုမသိရ။ ၅၅ ပေမြင့်ပြီး ၁၆ ပေပတ်လည်ကျယ်ဝန်း
သည့်ကုလားကျောင်းခံပုံစံဖြစ်၏။ (၁၉၈၄၊ ဩဂုတ်လတွင် မိုးသည်းထန်၍
ယင်းစေတီပြိုကျသဖြင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်နေသည်)

၄။ ဟိန္ဒူသင်္ချိုင်း (သမ္မာဓိ) ငယ်လော။

အနိမိသစေတီနှင့် မဟာဗောဓိစေတီကြီးကြား (ခပ်စောင်းစောင်း)
နေရာတွင် စေတီယောင်ယောင် ဂူယောင်ယောင် ပေ ၂၀ ခန့်မြင့်သော

၇၇၇၇၇ ၀၀၀၀၀ . မင်းတုန်းမြို့နယ်၊ ရေလှေကား

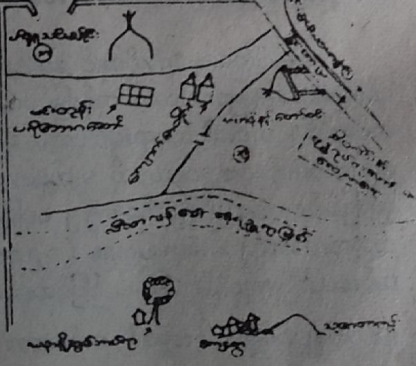

မင်းတုန်းမြို့နယ်၊ ရေလှေကား

ပုဂံလှေကားမြို့နယ် (တောင်ပိုင်း)

၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀
၇၇၇၇၇	၀၀၀၀၀

* မင်းတုန်းမြို့နယ်၊ ရေလှေကားမြို့နယ် (တောင်ပိုင်း)

အဆောက်အအုံတစ်ခုရှိသေး၏။ ယင်းသည်ဟိန္ဒူဘုန်းကြီးတို့၏ သင်္ချိုင်းငယ် (သမာဓိ)ဖြစ်၏။ (သီရိသည်မှာ ဒု-မဟာနိဗ္ဗာန်တပည့်တစ်ဦး၏ သမာဓိပင်ဖြစ်၏)

၅။ ပဉ္စပဏ္ဍဝနှင့် မဟာနိဗ္ဗာန်သင်္ချိုင်း။

စေတီကြီး၏ အဝင်လမ်းဝဲဘက်ကပ်လျက် (အပေါ်လနှင့်ခေါင်းလောင်းကိုဖြတ်ကျော်ပြီးလျှင်) အဆောက်အအုံ နှစ်ခုတို့လျက်တည်ရှိ၏။ ကုလားများက မယ်တော်မာယာ ဗုဒ္ဓအမေ လာကြည့်ပါ ဟုခေါ်နေသည့် အဆောက်အအုံဖြစ်၏။ မယ်တော်မာယာ ဟု ကုလားခေါ်သောနေရာသည် ပဉ္စပဏ္ဍဝတန်ဆောင်းဖြစ်၏။ ဘုရားလောင်းရုပ်တုနှင့် မယ်တော်မာယာရုပ်တုရှိ၏။ တစ်ခုမှာ (ဘုရားကြီးဘက်ကပ်လျက်) မှာ ဟိန္ဒူဘုန်းကြီး မဟာနိဗ္ဗာန်၏ မသေမိတည်းက အရှင်လတ်လတ်ဂူအောင်းပြီး (သမာဓိ) ဝင်၍ အသေခံရာသင်္ချိုင်းဖြစ်၏။ (ယင်း၏အဝင်နှစ်ဘက်တိုင်ဘေးတွင်မြန်မာလက်ရာဆံပင်ကိုင်ထားသော ကျောက်ဆစ်ရုပ်နှစ်ခုရှိ၏)

၆။ စေတီတော်ကြီး၏ အတွင်းပိုင်း

ထိုအဆောက်အအုံ များကိုကျော်လျှင်စေတီတော်ကြီး၏အဝင်ဝရောက်ပြီဖြစ်၏။ အတွင်းပိုင်းတွင် ခန်းမတစ်ခုကိုဖြတ်ကျော်ပြီးနောက် ရွှေရောင်ဝင်း၍ ယောကျ်ားမြတ်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်သည့်သပ္ပာယ်လှသော ဆင်းတုတော်ကြီးသည် ဘုရားဖူးသူ၏ ရင်နှလုံးကိုအေးမြစေကာ အတိုင်းမသိပိတိကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဆွဲဆောင်နေ၏။ ဆင်းတုတော်ကြီး၏ အရှေ့ရောက်လျှင် (အထူးသတိထားရန်မှာ) ဘုရားရှေ့အလယ်တည့်တည့် ကြမ်းမြေတွင် လေးထောင့်ပျဉ်ကွပ်ထားပြီး အလယ်၌ ကျောက်ပြားကွင် စက်ဝိုင်းရှိလျက် ပန်းတို့ဖြင့် ပူဇော်ထားရာနေရာသည် ဟိန္ဒူတို့၏ သျှိုဝလိင် (ဟိန္ဒူဘုရား သျှိုဝလိင် အင်္ဂါဇာတ်) နေရာဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မဆိုင်ပေ။ သို့သော် ယခင် ဟိန္ဒူမဟာနိဗ္ဗာန်ကြီးစိုးစဉ်က သျှိုဝလိင်ကျောက်တိုင်ထား၍ ကိုးကွယ်ခဲ့ပြီး အစိုးရက ရွှေပြောင်းခဲ့သော်လည်း လက်ကျန်နေရာလေးကိုပင် သဲသစ်မဲ လာရောက်ကြည့်ညို့ကြသော ဟိန္ဒူတို့၏ဇွဲကိုလည်း မှတ်ဖွယ်ကောင်း၏။

၇။ အဝင်ဝ၏ ဝဲနှင့်ယာလှေကားမှ တစ်ဆင့် အပေါ်ထပ်သို့ တက်ရောက်လှည့်ပတ် ကြည့်ညို့နိုင်၏။ အပေါ်ထပ်အလယ်တွင် လိုက်ဂူရှိပြီး ဘုရားလောင်းရုပ်တုနှင့် တရားထိုင်ရန်ခန်းမရှိ၏။ အောက်ထပ်ရှိ တာဝန်ကျ ရဟန်းထံတွင် ယင်းအခန်းသော့ကို တောင်းယူ၍ တရားထိုင်နိုင်၏။

၈။ ကျောက်လက်ရန်းပျား

စေတီကြီးမှ ထွက်၍ ဝဲဘက်သို့သွားလျှင် ကျောက်သားအတိ ပြီး၍ ထွင်းဖောက်တပ်ဆင်ထားသော ကျောက်တံတိုင်းလက်ရန်းကို လေ့လာနိုင်၏။ ယင်းကို အသောကမင်းကလုပ်ခဲ့၍ သုဂံခေတ်တွင် ကုရန်ဂီမိဖုရားက ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်ဆို၏။ ဂ ပေမြင့်သည်။

၉။ ဗောဓိပင်နှင့်ပလ္လင်

ကျောက်လက်ရန်းဘေး ပတ်လမ်းအတိုင်း စေတီကြီး၏နောက်သို့သွားလျှင် ထီးထီးမားမား ဗောဓိပင်ကြီးကိုတွေ့ရ၏။

ဗောဓိပင်နှင့် စေတီတော်ကြီးကြားတွင် ပလ္လင်တစ်ခုရှိ၏။ ဘုရားရှင်သည် ဤပလ္လင်နေရာ၌ စေတီဘက်သို့ မျက်နှာမူကာ (စေတီအတွင်းရှိ ဆင်းတုတော် ပုံစံအတိုင်း) ထိုင်လျက် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃၂၊ ဘီစီ-၅၀၀(သို့) ၅၂၀ ကဆုန်လပြည့်နေ့ညနေတွင် မာရ်နတ်ရန်ကို အောင်မြင်တော်မူပြီး ညတွင် ဘုရားအဖြစ် ရောက်တော်မူ၍ ပထမဆုံး ရက်သတ္တပတ်အဖြစ် စံတော်မူရာနေရာဖြစ်၏။ ပလ္လင်ကို မဟာယာနများက ဝဇီရာသန(စိန်ပလ္လင်)ဟု ခေါ်သည်။ အလျား ၇ ပေ၊ ၇ လက်မ၊ အနံ ၄ ပေ ၁၀ လက်မ၊ အမြင့် ၃ ပေရှိ၏။ ဘုရားရှင်ထိုင်သည့် မူလပလ္လင်မဟုတ်။ နောက်မှ အထိမ်းအမှတ်လုပ်ထားခြင်း ဖြစ်၏။ ဗောဓိပင်ကြီးမှာလည်း မူလအပင်မဟုတ်ပေ။ မူလအပင်မှာ အသောကမင်း၏ မိဖုရားက ခုတ်လှဲပစ်၍ အသောကသည် ထပ်စိုက်ခဲ့၏။ အေဒီ ၆ ရာစုတွင် ဘင်္ဂေါဘုရင် သသင်္ကသည် တစ်ဖန်လှဲပြန်၏။ အခုတ်မှ တစ်ဖန်ပြန်ပေါက်၏။ ၁၈၇၀ အေဒီ တွင် ကျောက်စာဌာနမှ ဤနေရာကို သုတေသနလုပ်ရာ အပင်အိုကြီးလဲသွား၍ မစ္စတာ ကာနင်ဂန်က ပူတစ်ဖန်ပြန်စိုက်ထားသောအပင်ဖြစ်၏။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗောဓိပင်မကြီး၏ မျိုးဆက်ပင်ဖြစ်၍ ထပ်တူမျှကြည်ညိုရာ၏။

၁၀။ ခြေတော်ရာ

ဗောဓိပင်အောက် (ဗောဓိပင်နှင့်ပလ္လင်သို့တက်ရာ ဘောင်ဘက်ဓလှူကား၏) ခြေရင်းတွင် ကျောက်တုံးနှစ်ခုပေါ်၌ ထင်ရှားသော ခြေတော်ရာနှစ်စုံကို တွေ့ရ၏။ တစ်ခုမှာ အနည်းငယ်အက်နေ၍ ရှေးဟောင်းဖြစ်ပုံရပြီး တူးဖော်စဉ်က ရခဲဟန်တူ၏။ (၎င်းသည် ဗုဒ္ဓခြေတော်ရာဖြစ်ပြီး အသစ် (ပုံကောင်းကောင်း) မှာ ဟိန္ဒူနတ်ဘုရား ကရိရှနား၏ ခြေတော်ရာဖြစ်၏)

၁၁။ တတိယ သတ္တမ ရတနာစင်္ကြံလမ်း

3

ဗောဓိပင်မှ စေတီကြီး၏မြောက်ဘက်သို့ ကွေ့လျှောက်သွားသောအခါ အရှေ့ အနောက် တန်းနေသော ကြာပွင့်ရာများသည် ဘုရားရှင် တတိယ ရက်သတ္တပတ် အဖြစ် စင်္ကြံ သွားကာ စံတော်မူရာဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်သည် ဗောဓိပင်ရင်း၌ ၇ ရက်၊ အနိမိသ မျက်တောင်မခတ်ဘဲ ၇ ရက်၊ ဗောဓိပင်ကို ကြည့်နေခဲ့ရာ နတ်များက ကိလေသာမကုန်ဟု သံသယဝင်သဖြင့် သံသယ ပျောက်စေရန် ကောင်းကင်၌ ရတနာစင်္ကြံ ပန်းဆင်းပြီး ဗောဓိပင်နှင့် အနိမိသ ကြားတွင် ၇ ရက်လမ်းလျှောက်ကာ စံတော်မူရာ အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်၏။ ယင်း ခြေတော်ရာကြာပွင့်များကို ဘီစီ-၁ ရာစု(ကောသိကီပတ္တရာ၊ အနိမိသဂဏိမိတြ ဘုရင်၏ မိဖုရားကြီး) ကုရန်ဂီမိဖုရား ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်ဟုဆို၏။ (ဘီစီ-၁ ရာစုတွင် ၁၀၅ မှ ၇၃ ထိ သုန်ဂမင်းဆက်ဖြစ်၍ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်ဘုရင်များ ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာအား အပြင်းအထန် နှိပ်ကွပ်သော ဘုရင်များဖြစ်၏။ ဘီစီ-၂၀ တွင် သုန်ဂမင်းဆက်ပြတ်၍ အနိမိသမင်းဆက် အာဏာ ပျံ့နှံ့လာရာ ဗုဒ္ဓဘာသာမင်းဆက်ဖြစ်၍ ၎င်းမင်းဆက်မှဟုတ်ရ၏) ကြာပွင့်များသည် ၃ ပေ မြင့်၍ ပေ ၆၀ ရှည်လျား၏။ ဘေး၌ ကျောက်တိုင်ငုတ်များ တွေ့ရ၍ မူလက အမိုးရီကောင်းသည်ဟု ယူဆကြ၏။ ခုံပေါ်မှကြာပွင့်များမှာ နောက်မှ လုပ်ထားခြင်းဖြစ်ဟန်တူ၏။

၁၂။ ဟိန္ဒူညောင်ပင်ကြီး

၎င်း တတိယသတ္တမ စင်္ကြံနေရာမှ တံတိုင်းကျောက်တိုင်ငုတ်များကို ဖြတ်ကျော်လျှင် ညောင်ပင်ကြီးတစ်ပင်နှင့် အုတ်ခုံရင်ပြင်တွင် နတ်ရုပ်များရှိ၏။ ၎င်းသည် ဟိန္ဒူတို့၏ သေလွန်သောမိဘများ၊ ဘိုးဘွားများကို (တစ်နှစ် တစ်ကြိမ်) ထမင်းကျွေးရာညောင်ပင် ဖြစ်၏။ ၎င်းညောင်ပင်ကိုလည်း မစ္စတာ ကာနင်ဂန်ပင် ဗောဓိပင်နှင့်အတူတူ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်တို့အတွက် စိုက်ထူပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ၎င်းကို ဟိန္ဒူဘာသာဖြင့် ဘိုးမိ၊ မြန်မာ(ဘုတ်-တစ္ဆေ)ဟုခေါ်ရာ မှာ ဘိုးမိဂါယာဟု ခေါ်တွင်ကြောင်းလည်း အချို့ကဆိုကြ၏။ ယင်းညောင်ပင် ပတ်လည်တွင် စေတီရာနှင့် အဆောက်အအုံပျက်ရာများ ပြည့်နေ၏။

၁၃။ စတုတ္ထသတ္တမ ရတနာသရ ရွှေအိမ်နေရာ

၎င်းဟိန္ဒူညောင်ပင်ကြီးမှ ဝဲဘက်အနောက်ယွန်းယွန်းတွင် အုတ်တိုက် ငယ်တစ်ခုရှိ၏။ အတွင်း၌ ဘုရားဆင်းတုတော်ငယ်ရှိ၏။ ၎င်းသည် ဘုရားရှင်

စတုတ္ထမြောက် ရက်သတ္တပတ်စံတော်မူ၍ ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်ကို ဆင်ခြင်ရာ ကိုယ်တော်မှ ရောင်ခြည်တော် ၆ သွယ် ကွန့်မြူးတော်မူရာဖြစ်၏။ ၎င်းနေရာ သည် ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်၏ လေးနက်မှုကြောင့် ရောင်ခြည်တော်ပေါ်ထွန်းရာ ဖြစ်ကြောင်း အဘိုးမှတ်သားအပ်၏။ အုတ်တိုက်သည် ၁၄ ပေ ၁၂ ပေကျယ်၏။ ဒကာ မသိ။ စေတီတော်ပတ်လည် အတွင်းပိုင်းနှင့် မြောက်ဘက်ရှိ သီဝရာများ ကုန်ပြီဖြစ်၍- ယာ(တောင်)ဘက်သို့ စေတီကြီးရှေ့မှပတ်၍ သွားရမည်။

၁၄။ ဆဋ္ဌမသတ္တာဟ မုစလိန္ဒာအိုင်နေရာ

စေတီကြီးရှေ့မှပတ်ကာ လမ်းငယ်အတိုင်း တောင်ဘက်သို့ သွားလျှင် အရှေ့အနောက်တလမ်းကို ဖြတ်ကူးသည့်တံတားကိုကျော်ပြီးနောက် ကျောက် တိုင်တစ်ခုနှင့် မုခ်ဝဖြင့် ခမ်းနားသော ရေကန်ကြီးတစ်ခုရှိ၏။ ယခုအခါ ၎င်းကို ဘုရားရှင် ဆဋ္ဌမရက်သတ္တပတ်အဖြစ် မုစလိန္ဒာနဂါးမင်း ပါးပျဉ်းအောက်တွင် စံတော်မူရာ မုစလိန္ဒ (ကျည်းပင်)အိုင်ဟု ဆိုကြ၏။ အချို့က ယင်းကန်မှာ ယခင်က ဘုရားပူးများအသုံးပြုရန် ရေကန်ဖြစ်သည်ဆို၏။ မုစလိန္ဒာအိုင်နေရာ မှာ ဤနေရာမှ တစ်မိုင်ခန့်ဝေးသော နေရာ၌ မုစလိန္ဒခေါ်သော အိုင်ရှိကြောင်း ၎င်းသာ မုစလိန္ဒဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြ၏။ အတိအကျ မသိရသေးပေ။ မည်သို့ ဖြစ်စေ မြန်မာပြည်၌ တည်ထားကြသော နဂါးရုံဘုရားများသည် မုစလိန္ဒအိုင် နှင့် ဆဋ္ဌမသတ္တာဟ စံတော်မူရာကို အကြောင်းပြု ဖြစ်ပေါ်လာသော ပုံစံပင် ဖြစ်၏။ ကျောက်တိုင်ကို သာသနာ ၂၅၀၀ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် မြန်လည် စိုက်တူခဲ့သည်။ (၁၉၀၄ ခု၊ မေ ၁၄၊ ကဆုန်လပြည့်)တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဤနေရာတွင် အိုင်မင်းနန္ဒာ၊ မုစလိန္ဒာ ဘွဲ့မည်ရှိသော နဂါးရုံဘုရား ခေတ်မီ လက်ရာ ရုပ်ပွားတော်တစ်ဆူ တည်ထား ပူဇော်ခဲ့သည်။ ယင်းအကြောင်းကို ဆောင်ပါးဖြင့် သီးခြားဖော်ပြထားသည်။

၁၅။ သတ္တမသတ္တာဟ၊ ရာဇာယတန လင်းလွန်းပင်နေရာ

လာလမ်းဖြစ်သည့် တံတားကိုဖြတ်ကျော်ပြီးလျှင် စေတီကြီး၏တောင် ဘက် မြက်ခင်းပြင်နှင့် အဆောက်အအုံ နေရာကို ဖြတ်ကျော်သောအခါ အမိုး မရှိသော အုတ်တိုက်ငယ်တစ်ခုရှိ၏။ အကွင်း၌ ဗောဓိသတ္တရုပ်တူရှိ၏။ ၎င်းသည် ဘုရားရှင် သတ္တမရက်သတ္တပတ်အဖြစ် စံတော်မူသည့် လင်းလွန်းပင်နေရာ ဖြစ်၏။ ၎င်းနေရာတွင် ၄၉ ရက်ပြည့်မြောက်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဥက္ကလာသား

(အချို့က ဩရိသပြည်နယ်ဟုဆို၏) တပုဿနှင့်ဘလ္လိကတို့ ပေါက်ပေါက်ဆုပ် စသည်များ ဆက်ကပ်လှူဒါန်း၍ ခွေဝါစိကသရဏဂုံ တည်သည့်နေရာ ဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်က ဆံတော်-ဂ-ဆူပေးသနား၍ ရွှေတိဂုံစေတီတွင် ဌာပနာတည်ထား ခဲ့၏။ ဤနေရာသည် သုဇာတာ၏ ဆွမ်းဦးကို ဘုဦးပေးပြီးနောက် ၄၉ ရက် လုံး ဘာမျှ မဘုဦးပေးခဲ့ရသေးဘဲ အဓိဋ္ဌာန်မှ ထမြောက်တော်မူသော ဘုရား ရှင်အား (သို့)ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးနောက် ပထမဦးဆုံး ဆွမ်းကပ်ရာနေရာ ပထမဦးဆုံး သရဏဂုံတည်သူ ဥပသကာအဖြစ် ရောက်ရာနေရာဆံတော် ဂ ဆူ ပေးသနားတော်မူ၍ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ စတင် ပြန့်ပွားရာနေရာဟု ဆိုကလည်း မှားအံ့မထင်ပေ။

၁၆။ မေသာဝဏ္ဏကျောင်းနေရာ

ဗောဓိပင်ပရိဝုဏ်၏ အနောက်မြောက်ဘက် (ယခုမဟာဗောဓိအဆောက် အအုံနေရာ)တွင် ကျောင်းနေရာတစ်ခုရှိခဲ့၏။ ၎င်းသည် သီဟိုဠ်ဘုရင် မေသာဝဏ္ဏ၏ ကျောင်းနေရာဖြစ်၏။ သီဟိုဠ်ဘုရင် မေသာဝဏ္ဏသည် အေဒီ - ၃၅၂ - ၃၇၉ ဖြစ်၍ - အိန္ဒိယ ပါဠိပုတ် ဝေသာလီ ဆက် မာဂဓနိုင်ငံတွင် ဂုပတမင်းဆက် သမုဒ္ဒဂုပတမင်း(ဟိန္ဒူ)အေဒီ ၃၃၀- ၃၈၀ နှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်၏။ ၃၆၀ အေဒီတွင် မင်းနှစ်ပါး ဆက်သွယ်မိ၏။ ထို့နောက် သီဟိုဠ် ရဟန်းနှစ်ပါးအား လွှတ်၍ ဗုဒ္ဓဂါယာအကြောင်း လေ့ လာစေရာ ရဟန်းများမချမ်းသာကြောင်းသိရ၍ သမုဒ္ဒဂုပတထံ ခွင့်ပန်ပြီး ကျောင်းဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ မူလက ၃ ထပ်၊ ၆ ခန်း၊ ပြာသာဒ် ၃ ဆောင်ဖြစ်သည် ဆို၏။

၁၇။ မြန်မာရပ်နေရာ

စေတီကြီး၏ အနောက်ဘက်တွင် သီပေါမင်း၏ မြန်မာဇရပ်နေရာဟု ဆို၏။ မင်းတုန်းမင်းကြီးကလည်း ဗောဓိပင်နှင့် ကိုက် ၈၀ ကွာ အနောက် ဘက်၌ ကျောင်းတစ်ခုဆောက်လုပ်ခဲ့သည်ဟုသိရ၏။ (ယခု မဟာဗောဓိဝိုင်း ၏ အနောက်ဘက်လမ်းခြားနေသော ဥယျာဉ်နေရာတွင်ဖြစ်ကြောင်းသိရ၏)

၁၈။ စေတီအပြင်ဘက်မှ မဟန့်သချိုင်းများ။

မဟာဗောဓိစေတီတော်ကြီး၏အရှေ့ဘက်အဝင် လေကားမှ ပြန်ထွက် လျှင် ကွက်လပ်၏တစ်ဘက်ရှိ စေတီယောင်ယောင်တို့ဖြင့် ပြည့်နေသောနေရာ သည် ဟိန္ဒူသရိုင်းဖြစ်၏။ ၎င်းအထဲတွင် သျှီဝလိင်အရွယ်စုံနှင့် သချိုင်းနေရာ

များအပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရှေးဟောင်းရုပ်တုအချို့ရှိ၏။ မဟာယာနသုံးဟု ထင်ရသော မဏ္ဍလခေါ် စက်ဝိုင်းကြီးတစ်ခုရှိ၏။

၀၉။ မဟန့်နန်းတော်နှင့် မြန်မာကျောက်စာတိုက်။

စေတီကြီးမှ အရှေ့တောင် (မြန်မာဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ သွားရာလမ်း)ဘက် လမ်းကွေ့အလွန်တွင် မဟန့်နန်းတော်၏ မုခ်ဝကြီးကို ခမ်းနားစွာတွေ့ရ၏။ အတွင်းသို့ ဝင်လျှင် အလယ်တွင် မဟန့်နန်းတော်ကြီးရှိ၏။ ၎င်းယာဘက် ဂိတ်တံခါးကြီးသို့ဝင်ပြီး ဟင်းရွက်ခင်းကို ကျော်ဖြတ်လိုက်လျှင် စေတီယောင်ယောင် ပြာသာဒ်နှင့် မြန်မာ့လက်ရာ အဆောက်အအုံနှစ်ခုရှိ၏။ ၎င်းသည် မြန်မာဘုရင်ဘကြီးတော် ဘုရားနှင့် မင်းတုန်းမင်းတို့၏ ကျောက်စာတိုက်ဖြစ်ပြီး ဘကြီးတော် ကျောက်စာမှာမရှိတော့ပေ။ ၎င်းတို့နှင့် မနီးမဝေးရှိ နိနိအဆောက်အအုံမှာ မူလက မင်းတုန်းမင်း၏ ပရိဘောဂဆောင်ဖြစ်၏။ ယခုမူဖျက်ဆီး၍ ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲနေပြီဖြစ်၏။ ယင်းဂိတ်မှပြန်ထွက်ပြီး မဟန့်နန်းတော်ကိုကျော်လျှင် ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းများနှင့် သျှောင်လိင်အဆောက်အအုံငယ်များနှင့် ရှေးဟောင်း ဗုဒ္ဓရုပ်တုများကိုတွေ့ရသည်။ (ဤတွင် ဗုဒ္ဓဂါယာ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သီစရာများကုန်ပြီဖြစ်၏) အခြားလေ့လာစရာ တိဘက်ကျောင်း တရုတ်ကျောင်း ယိုးဒယားကျောင်း ဂျပန်ကျောင်း ပြတိုက်မဟာ ဗောဓိအသင်း တိုက်စသည်တို့မှာ ထင်ရှား၍ လျှောက်ကြည့်ရန်ပင်ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓဂါယာမြစ်ရပ်နှင့် သက္ကရာဇ်များ

- ဘီစီ ၅၀၀ (သို့) ၅၂၀ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ရောက်တော်မူ။
- ဘီစီ ၂၅၀ (သို့) ၂၄၉ သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး စေတီတော်တည်။ ကျောက်တိုင်စိုက်။ ၎င်း၏ မိဖုရားကြီးက ဗောဓိပင်အား ခုတ်လှဲပစ်၍ အသစ်ထပ်မံစိုက်။
- ဘီစီ ၁၂၀-၁၀၀ (အတွင်း) ကောသိကီပုတ္တ အန်ဒရာနိမိတြ၏ မိဖုရားကြီး ကုရန်ဂီစေတီပြင်။ တံတိုင်းပြင်။ ပရိဝုဏ်တိုးချဲ့။ တတိယသတ္တုဟ ရတနာသံရစက်မအထိမ် အမှတ်ဆောက်။ ကျောင်းများဆောက်သည်။
- အေဒီ ၁၂၀-၁၆၀ (အတွင်း) ဝဇီရာသနပလ္လင်တည်ဆောက်။

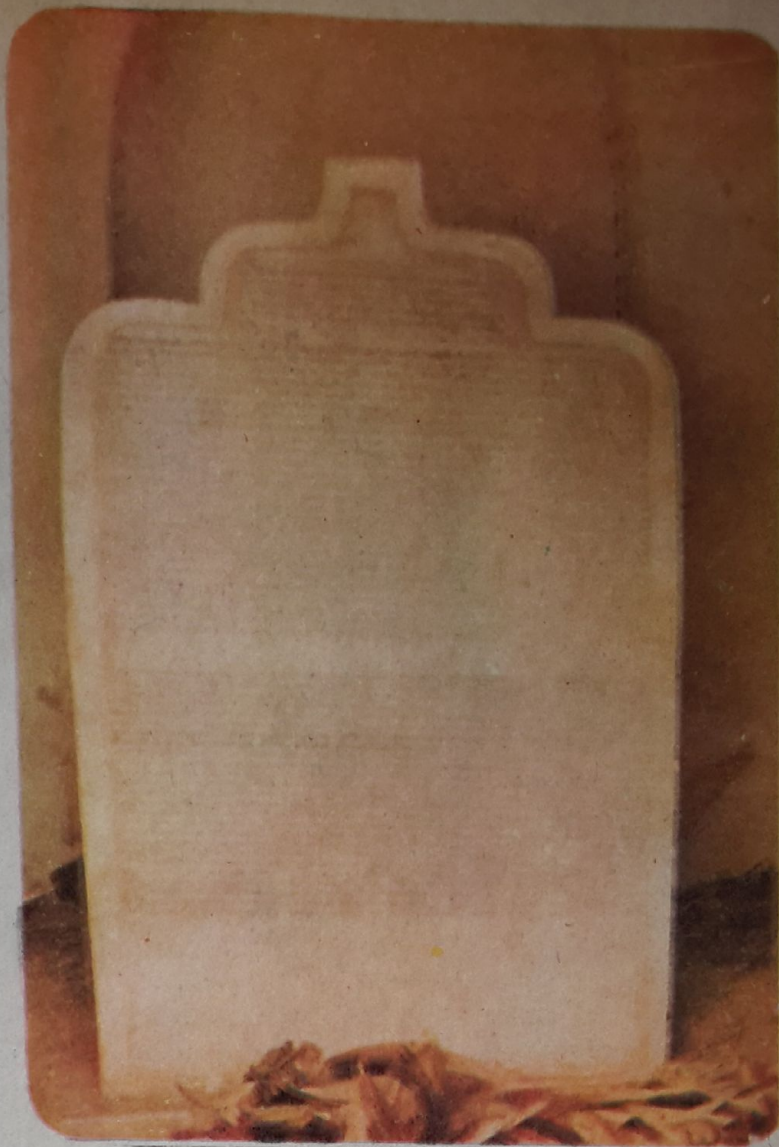
၅၂

ဘကြီးတော်နှင့်မင်းတုန်းမင်းတို့၏ကျောက်စာတိုက်

ခြောက်နှစ်ကြာ-ခုက စရိယာ ကျင့်ရာလိုက်ဂူ

ဗုဒ္ဓဂယာရှိ “မင်းတုန်းမင်းကြီးကျောက်စာ” (မဟန့်ဝင်း)

မသေမိထဲက နတ်ပြည်၌ ဘုံဗိမာန် ပေါ်ပေါက်နေသော-

ပိ... မင်း... ကြီး... ကျောက်စာ

- အေဒီ ၁၅၂   ဟု ဝိသျှက ခေတ် စေတီတွင်းမှ ဆင်းတုရုပ်ပွား
တော်တည်ထား (မထူထပ်လက်ရာ)
- အေဒီ ၃၆၀   သီဟိုဠ် ဘုရင် မေသဝဏ္ဏရဟန်းနှစ်ပါးလွှတ်၍
ကျောင်းဆောက်။
- အေဒီ ၄၁၉   တရုတ်ရဟန်း ဖာဟီယန်ရောက် ကျောင်းတိုက်
၃ ခုတို့။
- အေဒီ ၆ ရာစု   ဘင်္ဂေါဘုရင်သသက် ဗောဓိပင်အားလှဲပစ်၍
အသစ်ပြန်ပေါက်။
- အေဒီ ၆၀၀-၆၂၀   ပူရာနဝဏ္ဏဘုရင် ဗောဓိပင်ပျိုထပ်စိုက်။
- အေဒီ ၆၃၇   ဝှင်ဆန် (ဟူယင်ဆန်) ရောက်။
- အေဒီ ၆၇၁-၆၅၉ (အတွင်း)   ယိကျင်လှ ရောက်။
- အေဒီ ၇ ရာစုနောက်ပိုင်း   ဗုဒ္ဓဂါယာအခြေအနေဆုတ်ယုတ်ခဲ့။
- အေဒီ ၁၀၃၅   သတိုးမင်းလက်ထက် မေဗုရာဇဂူရူဦးစီး၍ ဃနာ
နို့ဆွမ်းကပ်သော နေရာကို ပြင်ဆင်ပြီးစီး
ရေစက်ချ။
- အေဒီ ၁၉၀၅   ကျန်စစ်မင်းပြုပြင်ရန် ကြိုးစားသော်လည်း
မအောင်မြင်ခဲ့။
- အေဒီ ၁၁၀၀-၁၂၀၀ (အတွင်း)   မေဗုရာဇဂူတရဟန်းကစောင့်ရှောက်။
- အေဒီ ၁၁၁၄-၆၇ (အတွင်း)   ၁၁၀၁ ခုတွင် အလောင်းစည်သူ မင်းသား
ဘဝ ပြုတသိန်းခေါ် လက်ယာမင်းနန်အား
နန်းတင်ပေးခဲ့၍ ကျေးဇူးဆပ်သောအားဖြင့်
၎င်းက အလောင်းစည်သူကိုယ်စား စေတီကြီး
ပြင်ပေး။
- အေဒီ ၁၂၀၂   ဝဇီရာသနပလ္လင်အတွက် မင်္ဂလာသာမိဒထေရ်
သို့ ကျေးရွာတစ်ရွာလှူ။

အေဒီ ၁၂၁၁- ၃၄ (အတွင်း) ထီးလိုမင်းလိုမင်း ဗောဓိစေတီပုံစံယူ၍ ပုဂံ၌ ပုံတူ မဟာဗောဓိစေတီတည်ဆောက်။

အေဒီ ၁၂၀၉ ကျော်စွာမင်း နန်းတက်ပြီးနောက် ကြေးထီး တင်လှူ။

အေဒီ ၁၂၉၀ ရေစက်ချ(ပုဂံခေတ်ပျက်ချိန်)

အေဒီ ၁၂၉၆-၉၈ မင်းဒိကြီး စေတီကြီးအားပြုပြင်။

အေဒီ ၁၂၉၈ (ပတ်ဝန်းကျင်) မူဆလင်လက်အောက်သို့ အိန္ဒိယ အားလုံးကျ ထောက်သွားရာ စေတီကြီး အပါအဝင် ကျောင်းကန် ဘုရားများ ပျက်ဆီးခံရ။

အေဒီ ၃ ရာစုမှ ၁၂ ရာစု ဤအချိန်ထိ ဗုဒ္ဓဘာသာများလက်တွင်းရှိခဲ့ရာ မှ ဆုံးရှုံးခဲ့ရ။

အေဒီ ၁၄၇၂-၁၄၉၈ ဟံသာဝတီပဲခူး မဟာစေတီမင်း အဖွဲ့စေလွှတ်၍ ဗောဓိပင်ပျိုများယူခဲ့။

အေဒီ ၁၅၉၀ ဟိန္ဒူဘုန်းကြီး ဂိုဏ်းထောမဏ္ဍဂိုးရ်ဗုဒ္ဓဂါယာ သို့ရောက်။

အေဒီ ၁၈၁၀-၁၁ ဘိုးတော်ဘုရား သံတမန်စေလွှတ်၍ သတ္တဌာန ရှာဖွေခိုင်း။

အေဒီ ၁၈၁၂ ဗိသုကာ ဒေါက်တာ ဘုရားရှင်ဟာမိလ်တန်က ပျက်စီးနေသော စေတီကြီးကို တွေ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်။

အေဒီ ၁၈၁၉ ဘိုးတော်ဘုရား ထပ်မံ၍ သံအဖွဲ့လွှတ်၍ ပြင် ဆင်။

အေဒီ ၁၈၃၀ အင်းဝခေတ် ဘကြီးတော်လက်ထက် မင်းကြီး မဟာစည်သူအဖွဲ့ ဘုရားပွားရောက်ကျောက်စာ ထိုး၊ အင်းပနေကပ်ပတ်နိဘာနီရောက်။

အေဒီ ၁၈၇၀ ကျောက်စာဌာန သုတေသီ မစ္စတာ အေ ကာ နင်ဂန်က ဗောဓိပင်အုံကြီးလဲဘွား၍ အသစ် ပြန်စိုက်။ ဟိန္ဒူညောင်ပင်ကိုလည်း စိုက်ပေးခဲ့။

အေဒီ ၁၈၇၄ မင်းတုန်းမင်းက အိန္ဒိယဘုရင်ခံထံ လက်ဆောင် ပေး၍ ဘုရားပွားများ နှစ်စဉ်လာနိုင်ရန်စာပို့။

အေဒီ ၁၈၇၅-၇၇ မင်းတုန်းမင်း စေတီကြီးပြင်၊ ညောင်ထောက် စသည်များလုပ် (အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲကြောင့် မပြီးသေး ပြုပြင်ရေးအဖွဲ့ပြန်ရ၏)

အေဒီ ၁၈၈၅ မင်းတုန်းမင်း ဆက်လက်ပြုပြင်ကာ ပရိဘောဂ ဆောင်နှင့်တကွ ကျောက်စာပါရေးထိုး။

အေဒီ ၁၈၈၉ မစ္စတာမက်ဒေါက်စ်ကို ဂါယာခရိုင် တရားသူ ကြီးက ဂေါပကအဖြစ် ခန့်အပ်။

အေဒီ ၁၈၉၀ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဌာနသို့ အုပ်ချုပ်ရေးလွှဲအပ်။

အေဒီ ၁၈၉၁ ဆာအက်ဒွင်အာနိုလ်၏ ဦးဆောင်မှုနှင့် အနာ ဂါရိကဓမ္မပါလတို့ထောက်ခံ၍ စတင်လှူဆောင် အ ရေးဆိုမှုစတင်။ သီဟိုဠ်၌ မဟာဗောဓိအသင်းပွဲ။

အေဒီ ၁၈၉၃ ဂျပန်မှဆင်းတုတစ်ဆူ လက်ဆောင်ပေး၊ ယင်း ဆင်းတုအား မဟာနိများက ဖယ်ထုတ်ခဲ့။

အေဒီ ၁၉၀၂ ဂျပန်ဘုန်းကြီးက ကျောင်း ဆောက် ခွင့် တောင်း မရ။

အေဒီ ၁၉၀၆ တရားရှုံးသူ ဓမ္မပါလအား မြန်မာဇရပ်မှ မဟာနိက မောင်းထုတ်။

အေဒီ ၁၉၂၂ အိန္ဒိယအမျိုးသားကွန်ဂရက်တွင် မဟာဗောဓိ အား ဗုဒ္ဓဘာသာများ အုပ်ချုပ်ခွင့် ရရေး တင်ပြဆွေးနွေး။

အေဒီ ၁၉၂၄ ဗုဒ္ဓဂါယာ စေတီကော်မတီဖွဲ့စည်း (မြန်မာဗုဒ္ဓ ဘာသာအဖွဲ့ ချုပ်ကိုယ်စားလှယ်ပါဝင်)

အေဒီ ၁၉၅၃ အုပ်ချုပ်မှု ကော်မတီအသစ်ပြန်ဖွဲ့၍ လွှဲအပ် (မြန်မာအပါအဝင်) ဗုဒ္ဓဇယန္တိပုံတော် စတင် ကျင်းပ။

မအိ ၁၉၅၆

၂၅၀၀ ပြည့်အထိမ်းအမှတ် ဗုဒ္ဓဇယန္တိပုံကြီး
ကျင်းပ။ ကန်ဆယ်ခြင်း။ နံရံခတ်ခြင်း။ မီးဆင်
ခြင်း။ စေတီတံခါးသစ် တတ်ဆင်ခြင်း။
အသောက ကျောက်စာတိုင် ပြန်လည်ထူခြင်း
စသည်လုပ်။

မအိ ၁၉၇၁

စေတီအကြံပေးဘုတ် (၃ ဦး) အဖွဲ့ဖွဲ့ (မြန်မာ
ပါဝင်)

မအိ ၁၉၇၃

ယင်းအဖွဲ့ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း (မြန်မာပါဝင်)

မအိ ၁၉၈၄

မေလ မြန်မာပြည်မှ စေတနာရှင် များက
ဦးဟန်တင်အား လွှဲအပ်၍ မုစလိန္နာအိုင်၌
“အိုင်မင်းနန္ဒာ မုစလိန္နာ” နဂါးရုံ ဘုရားတည်
ဆောက်ပြီးစီး။

မအိ ၁၉၈၄ ဩဂုတ်လ

မိုးရွား သွန်းချိန်များ၍ အနိမိသ စေတီ
ပျက်စီး။

မအိ ၁၉၈၅ ဇန်နဝါရီ

၎င်းစေတီအား ပြန်လည်ပြုပြင်ဆဲ။

ဗုဒ္ဓဂ ယာရီ မြန်မာ့အလှူနှင့်မှတ်တမ်းများ

(မြေပုံတွင် အမှတ် ၂ ဖြင့် ညွှန်ပြသည့် နေရာများသည် သီးခြား မြန်မာ့အလှူများဖြစ်သည်။)

အဝင်ဝမှ ခေါင်းလောင်းကြီး

(အလေ့အကျင့်တိုင်း၏ နောက်ဘက်) ရန်ကုန်၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊ စမ်းချောင်း၊ ဗားကထာတိုက်၊ ဦးသူရိယ၊ ဦးမုန့်နွဲ့၊ ဦးကဝိဇေတို့ဦးဆောင်သော ဒကာ - ဒကာမများက ၁၂၅၀ ခု၊ ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့တွင် ပန်းတဦးဆရာကြီး ဦးသာမောင်၊ ဦးလူးတို့က ငွေ၊ ကြေး၊ သလဲ၊ ရတနာ၊ တိပုလောဟာ စပ်သွင်းသွန်းလောင်းပြီး ကြေးချိန် ၃၃၃၁-၃၃၃၂ သားရှိ ဤခေါင်းလောင်းကို လှူဒါန်းသည်။

ကျောက်စာငယ်

(ခေါင်းလောင်း၏ မြောက်ဘက် ကမူပေတိုင်) ၁၂၅၇(ဂ)ခု၊ နှုတ်လ၊ ပြည်မြို့ ပွင့်လှသိမ်ကုန်းဆရာတော်ကြီး ဦးနာရဒနှင့် နောက်ပါ တပည့် ဒကာ - ဒကာမများနှင့် တကွ မဟာဗောဓိသို့ ကြွတော်မူ၍ ရွှေထီး၊ ထီးဖြူ၊ ကနက္ခဏ်၊ ပြတန်၊ ကြာယပ် စသော အထူးထူးသော ဝတ္ထုတို့ကို မဟာဗောဓိသို့ တင်လှူသည်။

ဗောဓိပင် အနောက်ဘက်ရှိ ခေါင်းလောင်းကြီး

(ဗောဓိပင်၏ အနောက်ဘက်မုခ်ဦးသို့အသွား လမ်းငယ်၏ ဝဲဘက် ဘေးတွင်) ၁၂၉၄ ခု၊ ကြတ္တိကာမာသ လဆန်း ၁၄ နံနက် ၁ ချက်တီးကျော် ၄ နိမိတ် ၁ ဝိလော ၂ ပြန် ၁ ခြာ အချိန်၌ ပုဇွန်မြောင်း မဟာနိဂုံးတပ်မြေ ပြာသာဒ် ဒကာ-ဒကာမ ကိုတုတ်ဖြိုး-မမဲ။ (ခေါင်းလောင်း၏ အချင်း ၅၃ လက်မ၊ အမြင့် ၅၇ လက်မ)

မဟန့်သမာဓိရှေ့မှ ကျောက်ဆစ်ရုပ်

အမှတ် ၅ မဟန့်သမာဓိ၏ ရှေ့တိုင်ဘေး အတွင်းဘက်တွင် မြန်မာ့ လက်ရာ ကျောက်ဆစ်ရုပ်တုနှစ်ခုရှိ၏။ ယင်းသည် ဆံပင်ကို ကိုင်ထားသော ဝံ့များဖြင့်ရှိ ဝဋ္ဋုန္ဒြေဆီရေညှစ်နေပုံလောဟု ငြိုးစားရန်ဖြစ်၏။ သို့သော် ဝဋ္ဋုန္ဒြေဆီရေညှစ်ပုံဆိုလျှင်လည်း တစ်ခုသာဖြစ်သင့်သည်။ ယခုမူ နှစ်ရုပ်ဖြစ် နေသည့်ပြင် တစ်ခုမှာ အမျိုးသမီးချိတ်၊ တစ်ခုမှာ အမျိုးသား ချိတ်ဝတ်စုံဟု ခန့်မှန်းရသဖြင့် ကျော်စွာမင်းကျောက်စာပါ သား-သမီးဟု မှတ်ရွယ်၊ သူငယ် နှစ်ယောက် ဆိုသည်များလားဟု စဉ်းစားသင့်သည်။ အဆိုပါ ကျောက်စာပါ အတိုင်း ရုပ်တုနှစ်ခုများလားဟု ထင်မိသည်။

လင်းလွန်းပင်ငယ်

သတ္တမသတ္တာဟု လင်းလွန်းပင်နေရာ၌ လင်းလွန်းပင်ငယ်ကို အိန္ဒိယ၊ မြန်မာနယ်နိမိတ် သတ်မှတ်စဉ်က လာရောက်သော ဗိုလ်မှူးကြီး လှအောင်က စိုက်ပျိုးခဲ့သည်။

အိုင်မင်းနန္ဒာ မုစလိန္နာ

မဋ္ဌမသတ္တာဟု မုစလိန္နာဟု သတ်မှတ်ထားသည့် အိုင်အတွင်းဝယ် အလွန်သပွယ်သော ဆင်းတု ခေတ်မီလက်ရာတင်ဆူကို မြန်မာပြည်မှ တည် ထားသည်။

မင်းတုန်းမင်းဇရပ်နေရာ

ဗောဓိပင်၏အနောက်ဘက် မုခ်ဝ၏အပြင်ဘက်တွင် လမ်းခြားနေသော ပန်းခြံနေရာရှိသည်။ ယင်းပန်းခြံရှိ ဗောဓိပင်နှင့် အရှေ့အနောက်တည့်တည့် နေရာတွင် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် ၁၈၇၄ ခုတွင် ဇရပ်တစ်ဆောင် ဆောက်ခဲ့ သည်။ ယခုမူ ပန်းခြံလုပ်သဖြင့် အဆောက်အအုံမရှိတော့ဘဲ နေရာကိုပင်ရှာရန် မလွယ်တော့ချေ။

ကျောက်စာတိုက်များ

မဟန့်နန်းတော်ဝင်းအတွင်းသို့ ဝင်သွားလျှင် ယာဘက်တံခါးကြီးမှ သွားရောက်သောအခါ ဂူကျောင်းပုံစံ စေတီငယ်ယောင် နှစ်ခုရှိ၏။ ယင်းသည် မြန်မာဘုရင်များ၏ ကျောက်စာတိုက်ပင်ဖြစ်၏။ တစ်ခုမှာ ကျောက်စာ မရှိ တော့ဘဲ မင်းတုန်းမင်း၏ ကျောက်စာသာ ရှိတော့၏။ ယင်းသည်လည်း

တပြည်ပြည် စာသားများ ပျက်စီးနေပြီဖြစ်၏။ (မြန်မာများ အနေဖြင့် ရှေးဟောင်းဌာနသို့ မေတ္တာရပ်ခံတောင်းဆို၍ ထိန်းသိမ်းရန် စီစဉ်သင့်ကြ၏။) ကျောက်စာတိုက်၏ တောင်ဘက်တွင် မင်းတုန်းမင်း၏ ပရိဘောဂဆောင်ဖြစ်၏။ ယခုမူ ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းအဖြစ်သို့ ရောက်နေပေပြီ။ (ဤသည်မှာ ဆန်းသည် မဟုတ်သကဲ့သို့ ဆိုးသည်လည်း မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံရပ်ခြားရှိ နိုင်ငံခြားသား များ၏ ပစ္စည်းများသည် တစ်ချိန်ချိန်တွင် ဤသို့သာ တိုင်းရင်းသား ဘာသာ လက်သို့ ကျရောက်ရမည်သာဖြစ်သည်။ သတိပြု၍ လူဒါန်းသင့်၏။)

အခြားသောအလှူများ

အခြားသော သပိတ်၊ ထီး၊ ယပ်၊ ကြာခြည်စသည်တို့မှာ ဘုရားအတွင်း တွင် တစ်ချိန်ကတော့၊ နောက်ပျောက်၊ အသစ်တော့၊ အဟောင်းပျောက်ဖြင့် သံသရာလည်နေသဖြင့် ပေးပြုရန်မလွယ်သောကြောင့် မဖော်ပြနိုင်တော့ပေ။

မိဂဒါဝုန်ခေါ် ဆာရ်နာတ်

တည်နေရာ

ဥတ္တရပရာဒေ ရှိ (ယူ-ပီ) ပြည်နယ် ဗာရာဏသီခရိုင် ဗာရာဏသီ မြို့၏မြောက်ဘက် ၆ မိုင်ကွာဝေးသောနေရာ၌ တည်ရှိသည်။ ဗာရာဏသီသည် ဗုဒ္ဓဂ ယာ၏ အနောက်ဘက် သာဝတ္ထိ၏ အရှေ့ဘက်၌ တည်ရှိသဖြင့် ဗုဒ္ဓ ပွင့်တော်မူရာဌာနများ၏ အလယ်(ခန့်)တွင် တည်ရှိသည်။ ကာလကတ္တားမှ တိုက်ရိုက် မီးရထားစီးနိုင်သည်။

ယခင်နှင့်ယခုအမည်

ဗာရာဏသီကို ကာသီတိုင်း ဗာရာဏသီပြည်ဟု ရှေးကထင်ရှားသည်။ ယခုလည်း ဟိန္ဒူဘာသာဖြင့် ကာရှီ ကာသီဟုခေါ်၍ အင်္ဂလိပ်ခေတ်တွင် ဗားနားရပ်စ်ဟုခေါ်ပြီး ယခုအခေါ်အတွင်း ဗာရာဏသီ ဝါရာဏသီ ဟုပင် ခေါ်သည်။ ဗာရာဏသီသည် ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းတွင် တည်ရှိပြီး ဂင်္ဂါမြစ်တွင်းသို့ အနောက်ဘက်မှစီးဝင်သော ဝရုဏမြစ်နှင့် အဆီမြစ်ငယ်နှစ်ခု တို့၏ အကြား၌တည်ရှိကာ ဂင်္ဂါမြစ်ကို ရှိခိုးကြ ရေချိုးကြသော ဟိန္ဒူတို့၏ မြို့တော်ဖြစ်၏။ နှစ်ပေါင်း ၃ ထောင်ကျော်က မြို့တော်ဖြစ်၍ ရှေးဟောင်း မြို့တော်အဖြစ် နာမည်ကြီး၏။

မိဂဒါဝုန်ခေါ် ဆာရာနာတ်

မိဂဒါဝုန်ဟူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာတို့၏ အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်ပြီး၊ ပါဠိဘာသာ မိဂဒါယ-ဝနမှ မိဂဒါဝုန် ဟူ၍ ဖြစ်လာ၏။ ယခုအခေါ်မှာ ဆာရ်နာတ် ဟုခေါ်၏။ ကေနိပါတ် နိဂြောဓမိဂဇာတ်နှင့် ဆက်နွယ်ကာ ၎င်း ဇာတ်တော်လာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်သမင်မအလှည့်တွင် ဘုရားလောင်း သမင်မင်း ၏ ကိုယ့်အသက်စွန့်ကာ ကယ်တင်ရာမှ သမင်အားလုံး ဘေးမဲ့ဖြင့် ကိုးကွယ် ရာခဲဖူးသည်ကို အကြောင်းပြု၍ (ဆာရင်နာတ်)မှ (ဆာရ်နာတ်) သို့ ပြောင်းလဲလာကြောင်း သိရ၏။ (သမင်များ၏ မှီခိုအားထားရာ အရှင်သခင်) ဟု အဓိပ္ပာယ်ရကာ မိဂဒါဝုန် ဟူသောစကားနှင့် အဓိပ္ပာယ်ခြင်းတူ၏။

၁။ ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ခရီးဦးကြိုဆိုရာ ချောက်ခန့်စေတီ

ဗာရာဏသီမှ ဆာရာနတ်ခေါ် မိဂဒါဝန်သို့သွားသောအခါ မိဂဒါဝန်သို့မရောက်မီ ကြက်လျှာသဏ္ဍာန် လမ်းခွဆုံသို့ ရောက်၏။ ၎င်းတွင် လာလမ်းကြီးကို အသောကလမ်းမကြီးဟုခေါ်ကာ ယင်းလမ်းကြီးအတိုင်း (အကယ်၍ သုံးဘီးဖြင့်သွားလျှင် မြူစိယံဟုပြောရပြီ။ အခြား ယာဘက်လမ်းကို မဟာဗောဓိဟု ပြောရ၏) သွားလျှင် လမ်း၏ဝဲဘက်တွင် ဘုရားကျန်းပျက်ကြီး သန္တာန် ကျန်းမြင့်ကြီးတစ်ခုပေါ်တွင် ရှစ်မြောင့်မျှော်စင်ယောင် အဆောက်အအုံတစ်ခုရှိ၏။ ယင်းသည် ချောက်ကန့်ခေါ်သော အဆောက်အအုံပင်ဖြစ်၏။ ဘာကြောင့် ဤအမည်ခေါ်မှန်း မသိသေးပေ။ ဤနေရာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဂါယာမှ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးကို တရားဦးဟောရန် ကြွလာရာတွင် ဂုဏ်ခံမာန်တင်း၍ ခရီးဦးမကြို စကားမပြောတမ်း ဟု ကတိထားကြသော မဉ္စဝဂ္ဂိတို့သည် ဗုဒ္ဓကိုမြင်သော် မနေနိုင်သဖြင့် ဤနေရာမှ လာရောက်ကာ သူ့ထက်ငါ ခရီးဦးကြိုရာ နေရာဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓ၏ ဩဒိဿအနန္တမေတ္တာတော်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့၏ အံ့တုစိတ်ကို အရည်ပျော်စေသည့် အနန္တမေတ္တာ ဂုဏ်ပြနေရာဟု တင်စားသင့်၏။

အောက်မှစေတီပျက်ကြီးမှာ ဘီ-စီ ၂၅၀ ခန့်က အသောကမင်းကြီးသည် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် စေတီတည်ဆောက်ခဲ့၏။ ပေ ၃၀၀ ခန့်မြင့်သည်ကို မြင်ခဲ့ဖူးကြောင်း ၇-ရာစုဘုရားဖူး ဟူယင်ဆန်က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့၏။ အပေါ်မှ ရှစ်မြောင့်မျှော်စင်မှာ ၁၅၈၈ ခုနှစ်တွင် အက္ကဘာဘုရင်က သူ့ဖခင် ဟန်မယုန်ဘုရင် စစ်ရှုံး၍ထွက်ပြေးရင်း ပုန်းခဲ့စဉ် ဤနေရာသို့ရောက်ခဲ့သည်ဆိုကာ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ဆောက်ခဲ့သည်။ မျှော်စင်ထိပ်မှ စေတီပျက်အောက်ခြေထိ ၈၄ ပေမြင့်၏။ (စေတီကိုဖြို၍ မျှော်စင်ကို ထပ်ဆောက်ထားပုံရ၏)ဟိန္ဒူတို့ကလည်း သီတာထမင်းချက်သည်နေရာဟု ဆိုသေး၏။

၂။ ဗြဟ္မစိုက်

ရှေ့သို့ဆက်သွားလျှင် မိဂဒါဝန်အဝင်ဝရောက်ခါနီး လမ်းထောင့် (လမ်း၏ယာဘက်) တွင် ရှေးဟောင်းသုတေသန (ကျောက်စာ) ၄၁၄၀ ခုရှိ ပြတိုက်ရှိသည်။ ပြတိုက်ထဲတွင် မိဂဒါဝန်မှ တူးဖော်ရရှိသည့် ပစ္စည်းများနှင့် အခြား ဗဟုသုတရပွယ် လေ့လာဖွယ်ရုပ်တုဟောင်းများ ရှိသည်။

ခြင်္သေ့ဦးခေါင်းပုံ

ပြတိုက်သို့ဝင်လျှင်ဝင်ခြင်း အသောကမင်း၏ (မိဂဒါဝန်အတွင်းရှိ) ကျောက်တိုင်အကျိုးများ၏ထိပ်မှ ခြင်္သေ့ ၄-စီး ဟောက်နေသောပုံသည် အသက်ဝင်စွာ ဆီးကြိုနေသည်။ (ယင်းခြင်္သေ့များသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ တံဆိပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး အိန္ဒိယသုံး ရူပီးငွေများ၌ပါရှိနေသော အမှတ်အသားဖြစ်သည်။) ခြင်္သေ့ ၄-စီးအထက်မှ ဓမ္မစကြာအဝိုင်းမှာ ကျိုးပဲ့ ကြေမှုသွားသဖြင့် မရှိတော့သော်လည်း တူးဖော်တွေ့ရှိသော အပိုင်းအစကို ဆက်စပ်ကာ ပုံစံပြအဖြစ် ဝဲဘက်ခန်းမတွင် ပြသထား၏။ ခြင်္သေ့ ၄-စီးမှာ အရပ်လေးမျက်နှာသို့ ခြင်္သေ့ဟောက်သံ (သီဟနာဒ) အဖြစ် ဗုဒ္ဓဓမ္မစကြာတရားတော် ဟောသံကို တင်စားထားဟန် တူသည်။ အောက်ခြေပတ်လည်တွင် ဆင်+နွား+မြင်း+ခြင်္သေ့ရုပ်များ ထုလုပ်ထား၏။ သန္ဓေရခန်း ဖွားမြင်ခန်း တောထွက်ခန်း တရားဟောခန်းတို့ကို (ဆိုင်ရာအမှတ်အသားအရုပ်များဖြင့်) သရုပ်ဖော်ထားသည်ဟုပြောကြသည်။ (မိမိ၏အယူအဆမှာ ယင်းသတ္တဝါများ၏ သဘာဝဂုဏ်သတ္တိများကို တင်စားထားဟန်တူကြောင်း ထင်သည်။ ဆင်သည် ကြံ့ခိုင်၏။ နွားသည် သည်းခံ၏။ မြင်းသည် လျင်မြန်၏။ ခြင်္သေ့သည် ရဲရင့်၏။ ယင်းဂုဏ်သတ္တိတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာတရား၌ ရှိကြောင်း တင်စားလေသလားဟု ယူဆသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူမို့နိဂ္ဂိကျောက်တိုင်ထိပ်တွင် ဖွားမြင်ရာဒေသဖြစ်သော်လည်း နွားရုပ်ဖြင့်မသတ်မှတ်ဘဲ မြင်းရုပ်ရှိပုံရကြောင်းဖြင့် မှတ်တမ်းများကိုထောက်ခံ၍ ယူဆခြင်းဖြစ်သည်။) ဗုဒ္ဓ၏ ဘုရားဘော်များတွင်လည်း ခ.ကောင်း၊ ဧ.ဋ္ဌကထာများတွင်လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓကို မြင့်မြတ်သော ခြင်္သေ့သောသတ္တဝါတို့ဖြင့် တင်စားခြင်းခိုင်းထားသည်ကို အများအပြားတွေ့ရှိရသဖြင့် အသောကမင်းသည်လည်း ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်ကို သင်ယူပြီးမှ စံနှစ်တကျ သာသနာပြုသူဖြစ်၍ အတုယူခိုင်း ခိုင်းချက်များကို သဘာဝရုပ်လုံးဖြင့် ဖော်ခဲ့လေသလားဟု စဉ်းစားမိသည်။ အသောကခေတ်၏ ခြင်္သေ့ခေါင်းပုံများတွင် ဤရုပ်တုသည် မူရင်းအတိုင်း တူးဖော်ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

ဝဲဘက်မှ ဘုရားလောင်းရုပ်တု

ဤရုပ်တုမှာ ဘုရားပုံမဟုတ်။ မဟာယာနများလုံးကြသော ဘုရားလောင်းရုပ်တုဖြစ်ကာ ကျောက်သားနီဖြင့်ထုလုပ်ထားသည်။ ဗာရာဏသီဒေသ၌ ဤကျောက်မျိုးမရှိသဲ ဒေလီဝန်းကျင်၌ တွေ့ရ၏။ ဤရုပ်တုကို မုတ္တမရုပ်၌ ထုလုပ်ကာ ကနိဿုကနန်းတက်ပြီး ၃-နှစ်အကြာတွင် (အေဒီ ၁၂၂) ဗလ

ဆိုသောရဟန်းတော်က မိဂါဒါဝန်ရှိ ဗုဒ္ဓစကြိုလမ်းထိပ်၌ တည်ထားခဲ့ကြောင်း စာအရ သိရသည်။ နံရံ၌ထောင်ထားသော ကျောက်ပြားအပိုင်းကြီးမှာလည်း ယင်းရုပ်တု၏နောက်ရှိ ကျောက်တိုင်ထိပ်တွင် ထီးအဖြစ်မိုးခဲ့သော (ကျောက်ထီးကြီး)ဖြစ်၏။ ဤရုပ်တုကိုထောက်၍ မိဂါဒါဝန်တွင် ယင်းခေတ်၌ မဟာယာနများ ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း သိရ၏။

ယာဘက်မှ ဓမ္မစကြာဆင်းတုတော်

ခြင်္သေ့၏ယာဘက်နံရံတွင် (ခြင်္သေ့ဘက်လှည့်ထားသော) ဓမ္မစကြာဟောဟန် ရုပ်တုတော်မှာ လွန်စွာသပွယ်၏။ အေဒီ ၄-ရာစု၊ ၅-ရာစုလက်ရာဖြစ်သည်။ နှာတော်နှင့်လက်ညှိုးတော်မှာ ကျိုးပဲ့နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ (ယင်းဆင်းတုနှင့် ဘုရားလောင်းရုပ်တုနှစ်ခုကို ဓမ္မရာဇိကစေတီပတ်လည်မှ တူးဖော် ရရှိခဲ့သည်။)

မိဂါဒါဝန်

(က) မိဂါဒါဝန်မြေကို အပိုင်းကြီး ၃-ပိုင်း ခွဲခြား အုပ်ချုပ်ကြသည်။ ပြတိုက်ဘက်မှဝင်လျှင် ကျောင်းတိုက်ဟောင်း နေရာများအဆုံး (တောင်ဘက်)သံဆူးကြိုးကာထားသည့် နေရာထိနှင့် ဓမ္မစေတီတော်ကြီး၏ စည်းရိုးထိမှာ ရှေးဟောင်းဌာနမှ ထိန်းသိမ်းထားသော နယ်မြေဖြစ်၏။

(ခ) ဒုတိယပိုင်းဖြစ်သော စေတီကြီး၏စည်းရိုးမှ ဗောဓိပင်အဆုံးထိ နယ်မြေမှာ မဟာဗောဓိအသင်း နယ်မြေဖြစ်သည်။

(ဂ) မြောက်ဘက်တောက်လျှောက်ဝင်းခြံ (သမင်ခြံ)မှာ သစ်တောဌာန နယ်မြေဖြစ်သည်။

၃။ ကျောင်းတော်ရာအမှတ် ၅- (သို့)မေဂျာဘစ်တိုး၏ကျောင်း

ပြတိုက်မှထွက်ပြီး ဂိတ်ငယ်မှဝင်လျှင် လမ်းငယ် နှစ်လမ်းအနက် ယာဘက်လမ်းမှသွားလျှင် ယာဘက် (ဂျိန်းဘုရားဝင်းနောက်)တွင် ကျောင်းနေရာအမှတ် ၅ ရှိသည်။ ယင်းကို ၁၈၅၁ တွင် မေဂျာဘစ်တိုးဆိုသူက တူးဖော်ခဲ့သဖြင့် ဘစ်တိုးကျောင်းဟုလည်း ခေါ်သည်။ အုတ်မြစ်များသာ

ရှိပြီး ပေ-၁၇၀-ကျယ်၍ အခန်း ၂၈ ခန်းရှိ၏။ အလယ်၌ ရေတွင်းတောင်းရှိ၏။ တူးဖော်စဉ်က အခန်းနှစ်ခုထဲတွင် မြေအိုးကြီးများအတွင်း၌ မီးလောင်ထားသောမုံ့များ ထမင်းများတွေ့ရသည်။ ၁၂ ရာစုမီးလောင်ခံရ၍ ပါဝင်ခဲ့သည် ဆွမ်းစားကျောင်းဖြစ်ဟန်တူသည်။

၄။ ကျောင်းရာအမှတ် ၇

၎င်းကျောင်းနှင့် လမ်းသာခြား၍ လမ်း၏အနောက်ဘက် (ဝဲ)တွင် ရှိသော ကျောင်းနေရာဟောင်းဖြစ်၏။ အမှတ်-၅ နှင့် တစ်ဆက်တည်းဖြစ်ပုံရသည်။ သို့သော် ၎င်း၏နေရာသည်လည်း ကျယ်ဝန်းပေသည်။

၅။ မိဂါဒါဝန်မြေပုံ

ကျောင်းနေရာနှစ်ခုကို ကျော်ပြီးနောက် လမ်းအတိုင်းသွားလျှင် လမ်းဆုံတွင် မိဂါဒါဝန်အတွင်းရှိ တူးဖော်ထားသော အဆောက်အအုံနေရာများကို လမ်းပြမြေပုံတစ်ခုဖြင့် စံနှစ်တကျ ရေးဆွဲဖော်ပြထားသော အုတ်တိုင်တစ်ခုရှိသည်။

ဓမ္မရာဇိကစေတီနေရာ

ထိုမြေပုံ၏အနောက် (ဝဲ)ဘက်တွင် ပတ်လည်၌ ချိုင့်ကျင်းတူးထားသော အုတ်မြစ်ရာ အပိုင်းကျယ်ကြီးတစ်ခုရှိ၏။ ၎င်းအပိုင်းနေရာ၏ အလယ်တွင် တိုင်ကလေးတစ်ခု၌ (ဓမ္မရာဇိက စတုပ)ဟု အင်္ဂလိပ်စာဖြင့် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုနေရာသည် မိဂါဒါဝန်၏ အသည်းနှလုံးတစ်နေရာဖြစ်၏။ ယင်းနေရာကို ဓမ္မစကြာဟောတော်မူသည့်နေရာဟု မြန်မာဆရာတော်များက ယူဆကြသည်။ ၇ ရာစု ဟူယင်ဆန်ကလည်း အသောကကျောက်တိုင်ကြီးဘေးတွင် စေတီကြီးတစ်ဆူရှိသည်။ ထိုစေတီမှာ ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့က မြတ်စွာဘုရားကို မြတ်နိုးပူဇော်ရာဌာန ဖြစ်သည်ဟုဆို၏။ ဤစေတီကို တူးဖော်စဉ်ကလည်း (ပြတိုက်တွင်းရှိ) ဓမ္မစကြာဟောဟန်ဆင်းတုကို ဤစေတီကြီး၏အနီးမှ ရရှိသည်ဆို၏။ ဤအချက်အလက်များအရ ဓမ္မစကြာဟောတော်မူသည့်နေရာဖြစ်သည်ဟု ယူဆခြင်းသည် မှန်ကန်နိုင်သည်။ ဤစေတီကို (ဘီစီ-၂၅၀-ခန့်)က အသောကမင်းစတင်တည်ခဲ့၏။ ၅ ရာစုခန့်အထိ တွင်းပေခန့်ရှိ ပတ်လမ်းတစ်ခုလှပခဲ့ဟန်တူ၏။ ၇ ရာစုတွင်လည်းမုခ်လေး မုခ်ဖြင့်ထပ်မံပြင်ဆင်ထားပုံရသည်။ ဘေးဘက် (ကျင်း၏အပြင် နှုတ်ခမ်း)

တွင် ကျောက်လှေကားလေးခု ရှိသည်။ မူလက အရှေ့ဘက်ရှိ ဓမ္မေခ
စေတီလောက်ရှိသည်ဟု ဖာဟိယန်က ဆိုခဲ့သည်။ ၁၇၉၄ တွင် ဗာရာဏသီ
မဟာရာဇာချက်ဆင်း၏ အဖော် ဂျဂတ်ဆင်းသည် ဗာရာဏသီမြို့တွင်း၌
ဂျဂတ်ဂျင်းရပ်ကွက် တည်ဆောက်ရန် ဤစေတီကြီးကိုဖြိုဖျက်၍ ကျောက်
များ အုတ်များကို ယူငင်အသုံးပြုခဲ့သည်။ (ယခုလည်း ဆန်ဆက်ရစ် တက္ကသိုလ်
အနီးရှိ ရပ်ကွက်ကို ဂျဂတ်ဂျင် ဟုပင် ခေါ်ဆိုဖြစ်သည်။) ယင်းစေတီကြီး
နှင့် အခြားဘုရား စေတီများမှ ကျောက်များ ဆင်းတုများကို ဒွန်ကန်
တံဘား၌ လည်းကောင်း၊ ဘုရင်မ ကောလိပ်အဆောက်အအုံ၌ လည်းကောင်း
အသုံးပြုခဲ့ကြသေးသည် ဆို၏။ ယင်း စေတီကြီးဖျက်စဉ်က ကျောက်သေတ္တာ
တစ်ခုတွေ့ရာ အတွင်း၌ အထိမ်းရောင်း ကျောက်ကြူတစ်ခုတွေ့ရပြီး ယင်း
၏အတွင်းမှာ ပြာများတွေ့ရသည်ဆို၏။ ထိုပြာများကို ဟိန္ဒူထုံးစံအတိုင်း
ဂင်္ဂါမြစ်တွင်းသို့ မျှောလိုက်လေသည်။ ၎င်းပြာများမှာ ဘုရား ရဟန္တာတို့၏
ခတ်တော်များဖြစ်ပေမည်။ အထူးမှာ အသောကမင်းကြီးသည် အဇာ
တံသက်မင်းဝှက်ထားရာမှ တွေ့ရှိခဲ့၍ သာသနာပြုခဲ့သော ဘုရားရှင်၏ ခေတ်
တော်စစ်များ ဖြစ်တန်ရာသည်။

၇။ ပတ်ဝန်းကျင်မှ စေတီရာများ

ဓမ္မရာဇိက စေတီရာကြီး၏ ပတ်လည်တွင် စေတီရာ ကြီး သေးများ
ပြည့်နေသည်။ အရှေ့ဘက်မှ တစ်ဆူမှာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ၅၀၀ တစ်ပြိုင်နက်
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရာ အထိမ်းအမှတ် စေတီဖြစ်သည်။ အခြားသုံးဆူမှာ ရှေးဘုရား
များ၏ ထိုင်တော်မူရာ စင်္ကြံ ကြွတော်မူရာ အထိမ်းအမှတ်များဖြစ်သည်ဟု
၇ ရာစု ဟူယင်ဆန်က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ထိုသုံးဆူတွင် အဆုံးရှိ စေတီ
မှာ အရိမေတ္တယျဘုရားလောင်း ဗျာဒိတ်ခံရာ စေတီဖြစ်ပြီး အနောက်ဘက်
ဆုံးတစ်ဆူမှာ ဂေါတမဘုရား ဗျာဒိတ်ခံရာအထိမ်းအမှတ်ဖြစ်သည်။

၈။ စင်္ကြံလမ်း

ထိုစေတီရာများ မြောက်ဘက်တွင် အုတ်စင်္ကြံ တန်းကလေးတစ်ခုရှိ
၏။ ထိုနေရာသည် ဘုရားလေးဆူ စင်္ကြံ ကြရာ အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်သည်။
ပြတိုက်တွင်းရှိ ကျောက်နီဖြင့် ထုလုပ်ထားသော ဘုရားလောင်း၏ ရုပ်တုနှင့်
သီးကြီးမှာ ဤနေရာတွင် (၁၂၃-အေဒီ)က ဗလမည်သော ရဟန်း တည်
ခဲ့ကြောင်းနှင့် ယင်းရုပ်တုပေါစာနှင့် ဟူယင်ဆန် မှတ်တမ်းအရ သိရသည်။

၉။ နန္ဒိယကျောင်းတော်ရာ

ဓမ္မရာဇိက စေတီနေရာကြီး၏ မြောက်ဘက်စေတီရာ ကလေးများကို
ကျော်လျှင် မြင့်မြင့်မောက်မောက် အဆောက်အအုံဟောင်းကြီး တစ်ခုရှိ
သည်။ ယင်းမှာ မသေမိထဲက နတ်ဘုံဗိမာန်ပေါက်နေသည်ဟု ကြားဖူး၍
နားရည်ဝ အားကျနေကြသော နန္ဒိယ သူဌေးဆောက်ခဲ့သည့် ကျောင်း
တော်ရာဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်သည် ပထမဝါကို မိဂဒါဝုန်၌ဆိုကာ တရား
ဦးဟောပြီးသည့်နောက် ဆက်လက်၍ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ယသသူဌေး
သားနှင့် အပေါင်းပါများကို ရဟန္တာဖြစ်စေခဲ့သည်။ သာယော့ကိုရှာ
သော အဖေကိုတရားဟောရင်း သားပါ တရားရခဲ့သည့်နေရာ ဖြစ်သည်။
ပထမဝါတွင်ပင်ရဟန္တာ (၆၀)ဖြစ်စေကာ ဝါကျွတ်သော် သာသနာပြု စတင်
လှတ်ရာ နေရာဖြစ်ခဲ့သည်။ ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်က ဤနေရာ၌
သီတင်းသုံးတော်မူသည်ဖြစ်၍ (မူလဂန္ဓကုဋ်)ဟု ခေါ်သည်။ ဘုရားရှင် ဝေရဉ္စာ
ပြည်၌ ၁၂ ဝါမြောက် ဝါဆိုပြီးနောက် ဗာရာဏသီမြို့သို့ ရောက်ခိုက်တွင်
နန္ဒိယသူဌေးက ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်း
အရ ပေ ၂၀၀ ခန့်မြင့်ပြီး ၇ ထပ်ရှိ၍ လှပတင်တယ်စွာ မြင်ခဲ့ရသည်ဆို၏။
အဆောက်အအုံနေရာမှာ ပေ ၆၀ ပတ်လည် ရှိသည်။ နံရံမှာ ၁၀ ပေခန့်ထူပြီး
အတွင်း၌ ကျောက်တိုင် ၄ တိုင်ခန့်နှင့် မြောက်ဘက်ပိုင်းတွင် အထက်ထပ်သို့
လှေကားတွေ့ရသည်။ အဝင်ဝမှာ အရှေ့ဘက်မှာ တွေ့ရ၏။ (သာဝတ္ထိရှိ
ဂန္ဓကုဋ်အခင်မှာလည်း အဝင်ဝကို အရှေ့ဘက်မှာပင် တွေ့ရသည်။) နိုင်ငံ
ရပ်ခြား ဘုရားဖူးများမှာ ဤကျောင်းနေရာတွင် ဂန္ဓကုဋ်ဖြစ်၍ ပူဇော်
ကြသည်။

၁၀။ အခန်းတွင်းမှစေတီငယ်

နန္ဒိယကျောင်းတော်တွင် အနောက်ဘက်၌ အခန်းငယ်တစ်ခု၊ တောင်
ဘက်၌ အခန်းငယ်တစ်ခုနှင့် မြောက်ဘက်တွင် အခန်းငယ် တစ်ခုစီ ရှိကြသည်။
ယင်းအနက် မြောက်ဘက်မှ အခန်းငယ်သည် နေရာနိမ့်လျက် ကျဉ်းယောင်
ရှိပြီး စေတီငယ်တစ်ဆူရှိသည်။ စေတီကို ကျောက်လက်ရန်းဖြင့် ကာထား၍
အသောကလက်ရမ်းဟု စာတန်းရှိ၏။ စေတီကို အုတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားပြီး
အပေါ်တွင် ကျောက်တိုင်အကျိုးတစ်ခု တွေ့ရသည်။ ယင်းနေရာသည် ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာ သီတင်းသုံးစဉ်က နေခင်းတွင် တစ်ကိုယ်တော်တည်း ကိန်းအောင်း
လျက် သမာပတ်ဝင်စားပြီး နေသန့်စင်ရာအခန်းဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြသည်။
အခြားအခန်းများ၌ စေတီမရှိဘဲ ဤအခန်း၌သာ စေတီရှိသဖြင့် ဘုရားရှင်

အထိန်းအမှတ်အဖြစ် တည်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ စေတီအပေါ်မှ ကျောက်တိုင်
ငယ်မှာ နောက်မှ ယိန္တူဘာသာဝင်များက သို့ဝလိင်အဖြစ် ပြောင်းလဲ
ကိုးကွယ်ခဲ့ပုံ ရသည်။ လက်ရမ်းများမှာလည်း ဤနေရာမှမဟုတ်ဘဲ ကျောင်း
အဆောက်အအုံ အပေါ်မှ ကျိုးပဲ့ ပျက်စီးကျနေသည်ကို စုရုံး၍ ကာထားဟန်
တူ၏။ ဤနေရာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ နိရောဓသမာပတ် ဓာတ်တို့ဖြင့်ပြည့်စုံသော
နေရာ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

၁၁။ စေတီရာများ

၎င်းအခန်းနှင့် ဓမ္မေခစေတီရာအကြားတွင် စေတီရာ ကြီးငယ်များစွာ
ရှိသည်။ အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက် (ဝဲနှင့်ယာ) နှစ်ဆူမှာ ကုလား
ကျောင်းခံစေတီများဖြစ်ပြီး အချို့မှာ ကျောက်သားဖြင့် မြေစိုက် ဂူငယ်
များဖြင့် တည်ဆောက်ထား၏။ အချို့ စေတီငယ်ရာများမှာ အောက်ခြေ
အုတ်မြစ်၌ တစ်ဆူပေါ်တစ်ဆူဆင့်၍လည်းကောင်း၊ နှစ်ဆူသုံးဆူပေါ် တစ်ဆူ
ဆင့်၍လည်းကောင်း စသည်များ တွေ့ရခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားခဲ့သည့်
ခေတ်အဆက်ဆက် အကြိမ်ကြိမ်အထပ်ထပ် ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှား
သည်။

၁၂။ အသောကကျောက်တိုင်

စေတီငယ်အခန်းမှ အနောက်ဘက်(ဝဲဘက်)သို့ ချိုးလိုက်လျှင် နန္ဒိယ
ကျောင်း၏ အနောက်ဘက်ကပ်လျက်၌ အမိုးငယ်အောက်တွင် သံတံတိုင်း
ကာရံထားသော ကျောက်တိုင်အကျိုးငါးခုကို တွေ့ရ၏။ ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓ
သာသနာကို ရန်သူများက မည်မျှပင် ဖျက်ဆီးချေမှုန်းကြသော်လည်း အမှန်
တရားအဖြစ် အံ့တုနိုင်ကာ ပြန်လည်ပေါ်ထွန်းလာသော အသောကမင်းကြီး၏
ကမ္ဘာကျော် ကျောက်တိုင်ကြီးများဖြစ်သည်။ ယင်းကျောက်တိုင်ကြီးများမှာ
မူလက ပေ ၇၀ ခန့်မြင့်ခဲ့ပြီး (ပြတိုက်တွင်းရှိ) ခြင်္သေ့လေးစီးနှင့် ဓမ္မစကြာ
ထိပ်အုပ်ပါကာ ၁၂ ရာစုမတိုင်မီထိ ဝင့်ကြားစွာ ရပ်တည်နိုင်ခဲ့သည့် ကျောက်
တိုင်ကြီးများ ဖြစ်၏။ အိန္ဒိယသမိုင်းတွင် မောရိယ အင်ပါယာအကြောင်း
ပြောလျှင် လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာသနာအကြောင်း ပြောလျှင်သော် လည်း
ကောင်း၊ ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှု ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ အကြောင်း
ပြောလျှင်လည်းကောင်း မပါလျှင်မပြည့်စုံသည့် ကျောက်တိုင်ကြီးများဖြစ်
၏။ ၁၂ ရာစု မူဆလင်များ အာဏာရလာသောအခါ အကြမ်းဘက်၍ ဖျက်

အနတ္တလက္ခဏသုတ်ဟောကြားရာဓမ္မေခစေတီ

ဓမ္မစကြာဟောကြားတော် မူရာ ဓမ္မရာဇိကစေတီနေရာတွင်
ဘုရားဖူးများပူဇော်နေပုံ။

မူလဂန္ဓကုဋိအတွင်းရှိ-ရွှေဆင်းတူ

ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦး ဓမ္မစကြာဟောတော်မူဟန် မြန်မာနိုင်ငံမှ လူဒါန်းထားသည့် လက်ရာ

ယထ ညူဠေးသားအား တရားဟောရာနေရာ အထိမ်းအမှတ်
ပလ္လင်ကြီး မိဂဒါဝုန်

မိဂဒါဝုန်ရှိ အသောကမင်း၏ ကျောက်စာတိုင် အပိုင်းအစကြီးများ ၅၈

ဆီးမှုများတွင် ဤကျောင်းတိုက်ကြီးနှင့်အတူ ကျောက်တိုင်ကြီးလည်း အပိုင်း
ပိုင်း ကျိုးပဲ့ခဲ့ရသည်။ ယခုတွေ့ရသည်မှာ ၈ ပေခန့်မြင့်ကာ ထိပ်ဝအကျယ်
၂ ပေ၊ ၉ လက်မခန့်ရှိပြီး ဗြဟ္မာ့အက္ခရာဖြင့် ရေးသားထားသော စာပါသည့်
အသောကလက်ရာဖြစ်ကြောင်းမှာ ကျောက်သားချောမွတ်၍ အရောင်ပြောင်
လက်နေခြင်းကို မှတ်သားရာသည်။ ဘီစီ ၂၅၀ ခန့်က ၎င်းကျောက်တိုင်
ကို စိုက်ထူကာ ရေတွင်းပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် စသည်ဖြင့် ကိုး
တိုင်းကိုးဌာန သာသနာပြုရာတွင် အသောကသည် မိဂဒါဝုန်ကိုလည်း အထူး
အာရုံစိုက်၍ ပြုပြင်ပြင်ဆင်ခဲ့ကြောင်း ကျောက်တိုင်နှင့် စေတီကြီးများက
သက်သေခံနေသည်။

၁၃။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းငယ်

ကျောက်တိုင်၏ အနောက်ဘက်တွင် ကုလားကျောင်းပုံစံ စေတီ
အဆောက်အအုံပျက်တစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းသည် မောရိယခေတ်မှ ဂုပတမင်း
ဆက်အတွင်း တည်ရှိခဲ့သော ကျောင်းငယ်ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှိခိုးရာ ကျောင်း
ငယ် ဖြစ်သည်။ ၁၂ ရာစုမီးလောင်ဒဏ်ကို အခြားအဆောက်အအုံများနည်း
တူ ခံခဲ့ရသည်။

၁၄။ စေတီရာများ

နန္ဒိယကျောင်းတော်ရာ၏ အနောက်ဘက် မြောက်ဘက် အရှေ့ဘက်
တို့တွင် စေတီရာများ မြောက်မြားစွာရှိသည်။ အသေး အလတ် အရွယ်စုံ
ပုံစံစုံပင်ဖြစ်သည်။ အချို့စေတီများသည် ရဟန္တာ ဓာတ်တော် ဌာပနာရာ
များဖြစ်နိုင်ပြီး အချို့စေတီများသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပထမ ဝါကပ်တော်မူရာ
နေရာဖြစ်၍ နောက်ကာလတွင် စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်လိုသူများ၏
ကောင်းမှုဖြစ်နိုင်၏။ ၇ ရာစုမှ ၁၁ ရာစုအတွင်း တည်ဆောက်ခဲ့ဟန်တူသည်။
အရှေ့ဘက် (ဓမ္မေခ စေတီသို့သွားရာ)လမ်းငယ်၏ ဝဲယာတွင် စေတီများရှိရာ
ဝဲဘက်မှ စေတီတန်းငယ်ကို ၁၂ ရာစုကျောင်းတိုက်ကြီး မီးရှို့စဉ်က ပျံလွန်
တော်မူသော ရဟန်းတော် ၁၅၀၀တို့၏ အထိမ်းအမှတ်ဟု အချို့ကဆိုကြ
၏။ မဖြစ်နိုင်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၁၂ ရာစုနောက်ပိုင်းတွင် ဤနေ
ရာသည် အားလုံးပြာကျပြီးသည့် နောက် တောဖုံးခဲ့ပေပြီ။ ပြုပြင်သူ ကိုးကွယ်
သူမရှိတော့သလောက်ပင်ရှိ၍ ၁၀၁၅ ခုလောက်တွင်မှ ပြန်လည်တူးဖော်
သဖြင့်သာ ပြန်လည်တွေ့ရှိရခြင်း ဖြစ်သောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ
တိုးတက်သည့်ခေတ်များတွင် ဘုရား ကျောင်းတော်ရာဖြစ်သော ဤနေရာ

များတွင် ကြည်ညိုသူများ၏ ဆန္ဒအလိုက် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ညွှန်ကြားမှုအလိုက် စေတီများကို မြန်မာစေတီကြီးများ ပတ်ဝန်းကျင်ကဲ့သို့ တည်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယူဆသည်။

၁၅။ ပလ္လင်ကြီး

ယင်းအုတ်လမ်းငယ်၏ အလယ်ခန့် ယာဘက် (ကုန်းဘေး)တွင် ကုန် ကရိအမိုး မိုးထားသည့်အောက်၌ ရှေးဟောင်း ပလ္လင်ကြီးတစ်ခုရှိ၏။ ယင်း မှာ ရှေးဟောင်းဌာနမှ ပြန်လည်တူးဖော်ပြီး တွေ့ရသမျှ ပလ္လင်ထဲတွင် ရှေး အကျဆုံး လက်ရာဖြစ်သည့် ပလ္လင်ကြီးဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓလက်ထက်ထဲကဟု ယူဆ ကြသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် ဘေတီရာများအလယ်တွင်ရှိ၍ မြန်မာပြည်အချို့ စေတီများ၌ အရံခံတန်ဆောင်းကဲ့သို့ အလယ်တွင် ဆင်တူကြီးတင်၍ ကိုးကွယ် ခဲ့လေသလားဟု စဉ်းစားဖွယ်ပင်။ ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်းတွင်မူ 'ကျောင်းတိုက် ကြီး၏အလယ်၌ သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား၏ မဖာဏအတိုင်း ကြေး ရုပ်တုတော်ကြီး တစ်ဆူရှိသည် - ဟုဆိုရာ ဤပလ္လင်ထက်တွင်လား နန္ဒိယ ကျောင်းတော် (မူလဂန္ဓကုဋီ)၏ အလယ်တွင်လားမသိပေ။ စကားဆက် အရမူ နန္ဒိယကျောင်းကို ပေ ၂၀၀ ခန့်မြင့်ကြောင်း ဖော်ပြသည့်စကားမှ ဆက်သဖြင့် နန္ဒိယကျောင်း၏ အလယ်တွင်ဖြစ်သည်ဟု လည်း ယူဆနိုင်သည်။ အချို့က ဤနေရာ၌ ဓမ္မစကြာ ဟောတော်မူခဲ့သည်ဟု ယူဆကြသေး၏။ မဖြစ်သင့်ပေ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ပလ္လင်ကြီးသည် ရှေးအကျဆုံးလက်ရာဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓလက်ထက် (သို့) အသောကလက်ထက်ကပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသင့်သည်။ ပလ္လင်နေရာ၌ ယသသူဌေးသား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့် စတင်တွေ့ဆုံ၍ တရား ဟောကာ အကျတ်တရားရသည့်နေရာ အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်သည်ဆို၏။

၁၅။ ကုမာရဒေဝီကျောင်း

နန္ဒိယကျောင်းတော်ရာမှ မြောက်ဘက်သို့ လမ်းငယ်မှသွားလျှင် ကုန်း မြင့်တစ်ခုသို့ တက်သည့်လမ်းမှာ နန္ဒိယကျောင်းတော်ရာနှင့် ကုမာရဒေဝီ ကျောင်းတော်ရာတို့ကို ပိုင်းခြားသည့် တံတိုင်းကြီးဖြစ်၏။ ယင်းတံတိုင်းမှာ ထုထည်ခိုင်မာသည့်ပြင် ကျောင်းတိုက်၏ အစအဆုံးထိ ပိုင်းခြားထားသည်။ ကုမာရဒေဝီကျောင်းတော်ရာသည် အရှေ့မှအနောက်သို့၎င်း ၆၀၅ နှစ်လျှား၏။ ဤကျောင်းတော်တွင်ကျောင်းနေရာအမှတ် ၂-၃-၄ တို့ရှိသည်။ ဤကျောင်းကို ကန်နော့ဂျီဘုရင်ဂေါ်ဒီနွတ်နွတ်အဖွဲ့က ကုမာရဒေဝီက ၁၁၃၆ အေဒီတွင် တည် ဆောက်ခဲ့သည်။ ၁၁၉၄ တွင် မူဆလင်များ၏ ဖျက်ဆီးမှုကိုခံရသဖြင့် ကျောင်း

သက် ၅၀ နှစ်ခန့်သာရှိခဲ့သည်။ သူမသည် လင်သားဖြစ်သူ ဘုရင်က ဟိန္ဒူ ဘာသာဝင်ဖြစ်သော်လည်း မိမိ၏ဗုဒ္ဓဘာသာကို ချီးမြှောက်နိုင်အောင် စွမ်း ဆောင်နိုင်သဖြင့် ချီးမွမ်းဖွယ်ဖြစ်သည်။ သူမသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုချီးမြှောက် သည့်မင်းဆက်တွင် နောက်ဆုံးပင်ဖြစ်သည်။

၁၇။ လိုက်ခေါင်းလမ်း

ကျောင်းနေရာ၏ အနောက်ဘက်ဖျားတွင် လိုက်ခေါင်းလမ်း တစ်ခုရှိ သည်။ အရှည်ပေ ၁၀၀၊ အမြင့် ၆ ပေ၊ အကျယ် ၃ ပေခွဲခန့်ရှိပြီး အုတ်နံရံ ကျောက်အမိုးဖြင့် ရှိသည်။ အမိုးမှာ မူလအတိုင်း ဟုတ်ဟန်မတူ။ တူးဖော် ပြီးမှ ပြုပြင်ထားပုံရသည်။ ကျောက်တံခါးပေါက် ၂ ခုရှိရာ ပထမတံခါးမှာ အလွန်နိမ့်မည်း၍ လမ်းကို ဘိက္ခုနီများ ရေချိုးဆင်းရာလမ်းဟု အချို့က ဆိုကြ၏။ လိုက်ခေါင်းထိပ် (ဝါးရုံပင်များ) လွန်လျှင် ချိုင့်ဝှမ်းရှိ၍ ရေကန် (သို့) ရေစီးမြစ် ဖြစ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ မြန်မာကျောင်းပတ်ဝန်းကျင်သည် အနိမ့်ဝှမ်း ဖြစ်ကာ မိဂဒါဝန်ကုန်းမှကြည့်လျှင် အဝှမ်းကျယ်နေရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရေချိုးဆင်းရာလမ်းဆိုသည်မှာ ဖြစ်နိုင်စရာရှိပေသည်။

၁၈။ ဓမ္မေဒစေတီတော်ကြီး

ဤကျောင်းတော်ရာများအားလုံး၏ အရှေ့ဘက် (ဓမ္မရာဇိကစေတီနှင့် တည့်တည့်) တွင် ကြီးမားသောကျောက်တိုင်ကြီးအလား ထင်ရှားစွာမြင်နေရ သော စေတီကြီးသည် ဓမ္မေဒစေတီကြီးပင် ဖြစ်သည်။ ဤစေတီကြီးမှာ မိဂ ဒါဝန်၌ အကောင်းပကတိနီးပါးရှိနေသည့် တစ်ခုတည်းသော ရှေးဟောင်း စေတီကြီးဖြစ်သည်။ ဤစေတီကြီးသည် မိဂဒါဝန်၏သမိုင်းကို ထီးမားကြံ့ခိုင်စွာ ထိန်းသိမ်းထားသောစေတီကြီး ဖြစ်၏။ ၎င်းအား ရောင်စုံဘာသာခြားများက က ဓေတ်အဆက်ဆက် နှစ်ပေါင်းများစွာ မည်သို့ပင်ဖျက်ဆီးကြသော်လည်း အဆုံးတိုင်မဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြသဖြင့် ယနေ့တိုင် အထင်ရှားဆုံးနှင့် အဝေးမှပင် မြင်နိုင်သော ဗုဒ္ဓ၏ အောင်လံတံခွန်ပင်ဖြစ်သည်။ စေတီတော်ကြီးမှာ မြန်မာ ပြည်ကောင်းမှုတော်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူ၏။ အောက်ပိုင်းမှာ ကျောက်တုံးများ ဖြင့်တည်ဆောက်ထားပြီး အပေါ်ပိုင်းမှာ အုတ်ဖြင့်တည်ဆောက်ထားသည်။ ကျောက်တုံးများတွင်လှပသောစကြာပုံများ ခြူးပန်းခြူးနွယ်များတွင်းလှတန် ဆာဆင်ထား၏။ အချို့နေရာများ၌ဖျက်ဆီးခံထားရသည့်နေရာများကိုကျောက် တုံးသစ်များ အစားထိုးထားသဖြင့်ခြူးပန်းခြူးနွယ်များမရှိပေ။ အရှေ့တောင် ဘက်တွင်မူ ဖျက်ဆီးလက်စ ကျောက်တုံးအပဲ များအတိုင်း ရှိနေ၏။ စေတီလေး

မျက်နှာ၌ ကြာပူး(သို့)ညောင်ရွက်ဖူးသန္တာန် နံရံကပ် လိုက်မုခ်တစ်ခုစီ ရှိ၏။
ယင်းလိုက်များ၌ ရှေးက ရွှေဆင်းတုတစ်ဆူစီ ရှိခဲ့သည်ဆို၏။ ဝေတီကြီး၏အမြင့်
မှာ ၁၀၄ ပေမြင့်၍ အသောကမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုပင်ဖြစ်သည်။ အခြား
(ဓမ္မရာဇိကဝေတီ ချောက်ကနိဝေတီ ကျောက်စားတို့နှင့်) တစ်ပြိုင်တည်း တည်
ဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဓမ္မရာဇိကဝေတီဖျက်စဉ်က ကျောက်သေတ္တာ၏
ကျောက်ကြုတ်ကွင်း၌ ဓာတ်တော်များ၊ တွေ့သကဲ့သို့၊ ဤဝေတီကြီးအတွင်း၌
လည်း အသောကသည် ဓာတ်တော်စစ်များကို ဌာပနာခဲ့မည်သာ ဖြစ်သည်။
ဤဝေတီကို ဓမ္မစကြာဟောရာဟုလည်းကောင်း၊ မေတ္တေယျဘုရား ဗျာဒိတ်ခံရာ
ဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တလက္ခဏသုတ် ဟောရာဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသည်။
ဖြစ်နိုင်သည်မှာ ဤဝေတီ၏ အနောက်ဘက်ရှိ ဓမ္မရာဇိကဝေတီရာအနီးတွင်
(ပြတိုက်တွင်းရှိ) ဓမ္မစကြာဟောဟန် ဆင်းတုရရှိခြင်းကို ထောက်၍လည်း
ကောင်း၊ ဟိယန်ဆိုင်မှတ်တမ်းပါ ဓမ္မရာဇိကဝေတီသည် ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့ မြတ်နိုး
ပူဇော်ရာ ဌာနဟုဆိုသည်ကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မရာဇိကသည် ဓမ္မ
စကြာဟောရာနေရာ၊ ဤဓမ္မေသသည် အနတ္တလက္ခဏာ ဟောရာနေရာသာ ဖြစ်
နိုင်ပေသည်။ ဗျာဒိတ်ခံရာနေရာများသည် ဓမ္မရာဇိကပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိခဲ့
ကြောင်း မှတ်တမ်းအရသိခြင်းဖြင့် ဤနေရာမဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

၁၉။ ဂျိန်းဘုရားကျောင်း

ဓမ္မေဝဝေတီကြီး၏ အနောက်တောင်ဘက်တွင် ဂျိန်းဘုရားကျောင်းရှိ
သည်။ ၎င်းကို အေဒီ ၁၇၂၄ ကဆောက်ခဲ့ပြီး ဤနေရာမှ တစ်မိုင်ခန့်ဝေး
သော ဆန်ပူရရွာ၌ တိတ္ထကံရအဖြစ် ရောက်ခဲ့သော ဂျိန်းတို့၏ ၁၁ယောက်
မြောက် ရှုရိအန်ဆနတ်၏ရုပ်တုကို ကိုးကွယ်ထားကြသည်။

၂၀။ မူလဂန္ဓကုဋ်တိုက်သစ်

ဓမ္မေဝဝေတီကြီးမှ အရှေ့ဘက်သို့ မြေနီလမ်းအတိုင်းသွား၍ စည်းရိုး
ကိုကျော်လိုက်လျှင် မိဂဒါဝန်နယ်မြေ အပိုင်း(ခ)မဟာဗောဓိအသင်းပိုင် နယ်
မြေဖြစ်သည်။ လမ်း ယာဘက်တွင် မဟာဗောဓိအသင်း၏ မူလတန်းကျောင်း
ဆေးပေးခန်းများ တွေ့ရ၏။ မြေနီလမ်းအဆုံးတွင် ခေါင်းလောင်းပုံများ
ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော မြင့်မားသည့် အဆောက်အအုံကြီးသည် သီဟိုဠ်
မဟာဗောဓိအသင်းမှ ဦးဆောင်တည်ဆောက်ထားသော မူလဂန္ဓကုဋ်တိုက်
သစ် ဖြစ်၏။ သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင် အနာဂါရိကဓမ္မပါလက သူ
မိခင်အဖေဖြင့် မြေကိုင်ယူခဲ့ပြီး ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ အလှူငွေဖြင့် တည်ဆောက်
ခဲ့၏။ ၁၉၂၂ ခုတွင် ယူပီဘုရင်ခံ ဆာဟာကုတ်ဘတ္တလက ပန္နက်အုတ်မြစ်ချ

ပေးခဲ့ပြီး၊ ၁၉၃၁ ခုတွင် ပြီးစီးခဲ့သည်။ အဆောက်အအုံ အမြင့်မှာ ပေ ၁၁၀
ရှိပြီး ခန်းမနှင့် ဆက်သွယ်ထား၏။ ပြာသာဒ်ဆောင်အောက်တွင် ဓမ္မစကြာ
ဟောဟန် ဆင်းတုတစ်ဆူ သပ္ပာယ်စွာရှိသည်။ ၎င်း၏အောက် ပလ္လင်အတွင်း၌
ဓာတ်တော်များရှိသည်။ ၎င်းဓာတ်တော်များကို တက္ကသိုလ် နာဂရိနိကောဏ္ဍ
မိရ်ပူရခါသ်တို့မှ တွေ့ရသော ဓာတ်တော်များကို အိန္ဒိယအစိုးရက ပေးလှူ
ထားသည်ဆို၏။ ယခုမူ ဆန်ချိုမှရသော ဓာတ်တော်တစ်ဆူ ထင်ရှားစွာ ပူး
ပျော်ရ၏။ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တိုင်း နှစ်စဉ် ဓာတ်တော်ဖွင့်ပွဲ ပြုလုပ်
သည်။

မြန်မာအလှူရှင်များ

ကျောင်းကြီး၏ အဝင်ဝ ကျောက်စာတွင် မြန်မာပြည်မှဦးသွင်
ဦးသာညွှင်းစသူတို့ အလှူငွေကို ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဓာတ်တော်
ကြုတ်ကိုလည်း ဒေါ်ဝမ်း ဒေါ်သောင်းညွှန်တို့က လှူဒါန်းထားကြောင်းတွေ့ရ
သည်။

ဂျပန်ခေါင်းလောင်းနှင့်ပန်းချီ

အဝင်ဝ စင်္ကြံအမိုးတွင် ခေါင်းလောင်းတစ်ခုရှိပြီး ဂျပန်မှလှူဒါန်း
ထားသည်။ ခန်းမကြီး၏ နံရံပန်းချီများမှာ ဂျပန်က ပန်းချီကျော် မစ္စတာ
ကိုဆိတိဆုနီဆုက ရေးဆွဲပြီး၊ ပြိတိသျှ မဟာဗောဓိအသင်း ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း မစ္စတာ
ဘီ အယ် ဘရေတန်က လှူဒါန်းထားသည်။

၂၁။ အနာဂါရိက ဓမ္မပါလရုပ်တု

၎င်းကျောင်း၌ရှေ့ (အထွက်လမ်း)၏ အရှေ့ဘက်တွင် ကျောက်ရုပ်
တစ်ခုရှိတည်။ ယင်းမှာ အိန္ဒိယတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနေရာများကို ပေါ်ထွန်းအောင်
ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဤအဆောက်အအုံကို တည်ဆောက်ခဲ့သော အနာဂါရိက ဓမ္မပါလ
ရုပ်တုဖြစ်၏။

၂၂။ ဗောဓိပင်

၎င်းကျောင်း၏အရှေ့ဘက်ရှိ ဗောဓိပင်မှာ သီဟိုဠ်မှယူ၍ စိုက်ပျိုးခဲ့
သော ဗောဓိပင်ဖြစ်သည်။

၂၃။ သမင်ခြံ(သို့မဟုတ်)မိဂဒါဝန်

၎င်းကျောင်း၏ တောင်(ပြာသာဒ်)ဘက်မှ လမ်းအတိုင်းသွားလျှင် အင်္ဂလိပ်လို(သမင်ခြံ)ဟု ရေးထားသည့် သားသမင်တို့ကို ဘေးမဲ့ဝေးရာခြံ အဖြစ် ပြုလုပ်ထားသော သစ်တောဌာနပိုင် နယ်မြေအပိုင်း (၈) သို့ရောက်၏။ သမင်များ မိကျောင်းများ ဒေါင်းများ ငှက်များကို မွေးမြူပြုသထားသဖြင့် တိရစ္ဆာန်ရုံသဘောပင်ဖြစ်၏။ ၎င်းမှာ ဤနေရာ၏ ရှေးအခါမှ ယနေ့တိုင် မိဂဒါဝန်ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း သရုပ်ပြခြံပင်ဖြစ်သည်။

ဤတွင် မိဂဒါဝန်၏ ကြည့်စရာ သီစရာများကုန်ပြီဖြစ်သည်။ အခြား တိရစ္ဆာန်ကျောင်း တရပ်ကျောင်း တိဘက်ကျောင်းများမှာ မူလဂန္ဓကုဋ်တိုက် သစ်မှတွက်လျှင် ဝဲ ယာတို့သို့ လှည့်လည်ကြည့်ရှုလျှင် သိနိုင်ပေသည်။

မိဂဒါဝန်၏ သက္ကရာဇ်နှင့်ဖြစ်ရပ်များ

ဘီစီ ၅၅၈(သို့)၅၂၈ ဝါဆိုလပြည့်နေ့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ကြွရောက်တရားဦးဟော။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓဝဂ္ဂိုများ ရဟန္တာဖြစ်။ သံဃာရတနာ စတင်ပေါ်ပေါက်။ ဗုဒ္ဓပထမဝါဆို။ ယသနှင့် ၅၅ ရဟန္တာဖြစ်။ စတင် သာသနာပြုလွှတ်။ နန္ဒိယသူဌေး ကျောင်းဆောက်။

ဘီစီ ၅၅၀ အသောကမင်း ကျောက်တိုင်စိုက် စေတီများတည်။

အေဒီ ၁၂၃ ဗလရဟန်း ဘုရားလောင်းရှုပ်တုနှင့် ဘီးလှူ။

အေဒီ ၄-၅ ရာစု စည်ကားတိုးတက်။

အေဒီ ၅ ရာစု ဖာဟိယန်ရောက်၊ စည်ကားနေကြောင်းမှတ်တမ်းတင်။

အေဒီ ၆ ရာစု ဟန်းလူမျိုး မိဟိရကုလာရောက်ရှိ ဖျက်ဆီးသည်။ သို့သော်ပြင်ဆင်နိုင်။

အေဒီ ၇ ရာစု ဟူယင်ဆန်ရောက်၊ စည်ကားနေကြောင်းမှတ်တမ်းတင်။

အေဒီ ၁၀၂၆ ထိရပါလ ဝသန္တပါလ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်ဓမ္မရာဇိက စေတီနှင့် အားလုံးပြင်ဆင်။

အေဒီ ၁၁၃၆ ကုမာရဒေဝိ ကျောင်းဆောက်။

အေဒီ ၁၁၉၄ မာမုတ်ဂိုရီ၏ဗိုလ်ချုပ် ကုတပ်အုတ်ဒင်သည် အားလုံး မီးရှို့။

အေဒီ ၁၅၈၈ အက္ကဘာဘုရင်က ချောက်ခန္ဓိစေတီပေါ်၌ မျှော်စင် ထပ်ဆောက်။

အေဒီ ၁၇၃၄ ရမ္မရာဇိကစေတီကို ဂျဂတ်ဆင်းဖျက်ဆီး၍ လုံးဝပျက်။

အေဒီ ၁၇၉၈ ယင်းအကြောင်း စာအုပ်တွင်ဖော်ပြ။

အေဒီ ၁၈၁၅ ကာနယ်မက်ကင်ဇီ မိဂဒါဝန်ကို တူးဖော်။

အေဒီ ၁၈၂၄ ဂျိန်းဘုရားကျောင်းဆောက်။

အေဒီ ၁၈၃၅-၃၆ ဆာအလက်ဇန်ဒါ ကာနင်ဂန်က ဆက်လက်တူးဖော်။

အေဒီ ၁၈၅၁-၅၂ မေဂျာဘစ်ဘိုး ဆက်လက်တူးဖော်။

အေဒီ ၁၉၂၂ မဟာဗောဓိအသင်း၏ မူလဂန္ဓကုဋ်ထိုက်သင်ကို ဆာဟာ ကုတ်ဘတ္တလာ အုတ်မြစ်ချ။

အေဒီ ၁၉၃၁ ယင်းအဆောက်အအုံကြီးပြီးစီး။

အေဒီ ၁၉၃၂-၃၆ ဂျပန်ပန်းချီဆရာ ကိုဆုတိုဆုနီဆူက အဆောက်အအုံ အတွင် ဗုဒ္ဓဝင် နံရံပန်းချီများရေးဆွဲသည်။

အေဒီ ၁၉၅၆ သာသနာ ၂၅၀၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ဤနေ ရာများကို အိန္ဒိယအစိုးရက ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက် မွမ်းမံပြီး၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် လှုပ်စင်မီး ဆက်သွယ်ခြင်းနှင့် ပန်ကာများတပ်ဆင်ပေးသည်။

မိဂဒါဝန်မှမြန်မာ့အလှူမှတ်တမ်းများ

မိဂဒါဝန်ခေါ်ဆာရန်နာတ်တွင် သီးခြားအလှူမရှိပေ။ သို့သော် ပါဝင် ထားသော အလှူရှင်စာရင်းကို ဖော်ပြပါသည်။

မဟာဗောဓိမှ တည်ဆောက်ထားသော မူလဂန္ဓကုဋ်ဝေင်္ဂီ တုရား
ကျောင်း၊ အဝင်အဝတိုင် အလှူရှင်စာရင်းနှင့် တန်ဖိုးကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ရန်ကုန်-ပျော်တူယ်ကြီး၊ ဝေင်္ဂီ- မသောင်းညွန့်-ဝေင်္ဂီပုဉ်-မလှပိုင်။
ဦးဖိုးဝင်-ဝေင်္ဂီရတီက (ဆင်းတုရှပ်ပွားတော်၏ ဆောက်ပလ္လင်အတွင်းတွင်
ဌာပနာထား၍ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တိုင်း တစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် အပူ
ဇော်မံဆည့်) ဝတ်တော်ကိန်းဝပ်ရာ ရှေ့ကြုတ်ကို လှူဒါန်းထားပါသည်။
တန်ဖိုး ၄၇၉၀ ရှပ်။

ဂန္ဓကုဋ်အဆောက်အအုံတွင် ဆာ ဦးထွင်-လေစီထွင်-ဦးဖုန်းဖေ-ဦးသာ
ညွှင်တို့ကရှပ် ၁၀၀၀ စီ အသီးသီးထည့်ဝင်လှူဒါန်းထားပါသည်။

ဂင်္ဂါမြစ်တစ်ဖက်ကမ်းမှ လှမ်းမျှော်၍ ဗာရာဏသီမြို့ကို ရှုမြင်ရပုံ

ဗာရာဏသီမြို့ သက္ကဋ သက္ကသိုလ်

သာဝတ္ထိ

စည်နေရာ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဥတ္တရာပရာဒေရှ်ပြည်နယ် ဂွန်ဒါဒီစတြိတ်အပိုင် (ဂွန်ဒါ
 နှင့် ဘာရိုင်ချ်ခရိုင်တို့၏နယ်စပ်) တွင် တည်ရှိပြီး ရာပတီခေါ်အစီရတီမြစ်၏
 အရှေ့ဘက်တွင် တည်ရှိသည်။ ရာပတီမြစ်သည် နိပေါလ်နိုင်ငံ (ဟိမာလယ
 တောင်ခြေ) မှ စကာ ဖူသန်မြို့မှသည် နိပါလဂန်ဂျီမြို့အနီးထိ ကျွေ့ကောက်
 ပြီး အိန္ဒိယ နိုင်ငံ ဥတ္တရာပရာဒေရှ်ပြည်နယ် ဘာရိုင်ချ်ခရိုင်သို့ စီးဝင်ပြီး
 ဘန်ဂတာနှင့် ဘင်္ဂါမြို့များအတိုင်း ဂွန်ဒါခရိုင် သာဝတ္ထိနှင့် ဗာလ်ရမ်ပူမြို့မှ
 ဘတ်စတီးခရိုင် ဘန်စီတို့မှ ဂိုရကူပူရ်သို့ စီးဝင်လာသည်။ (ဗုဒ္ဓ၏ ထေရီသမိုင်း
 တွင် အရေးပါ၍ မြန်မာများ အသိများသော ပဋ္ဌာစာရီနှင့် သာကီဝင်တို့
 အား သတ်ရာမှအပြန်တွင် ဝိဇ္ဇုဇူပအား ဒုက္ခပေးခဲ့သည့်မြစ်ဖြစ်သည်) သာ
 ဝတ္ထိနှင့် ယခုအခါ အနီးဆုံးမြို့မှာ ဘာလ်ရမ်ပူရ်မြို့ဖြစ်၍ ၁၇ ကီလိုမီတာ
 ကွာဝေးသည်။

ရှေးအမည်နှင့် ယခုအမည်

သာဝတ္ထိရသေ့၏ ကျောင်းနေရာ၌ တည်ထောင်သောကြောင့် သာ
 ဝတ္ထိဟု ခေါ်သည်။ ထို့ပြင် (သဗ္ဗအတ္ထိ) အလုံးစုံ (ဘာမဆို) ရှိသော
 ကြောင့်လည်း သာဝတ္ထိခေါ်ကြောင်း ပါဠိစာပေ၌လာသည်။ မဟာဘာရတ
 ကျမ်းအလိုအရလည်း သာဝတ္ထိ ရသေ့စတင်တည်ထောင်၍ သာဝတ္ထိခေါ်သည်
 ဟုဆိုသည်။ သက္ကတနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာ အသံထွက်ဖြင့် ဆာရာဝပ်စ်တီ ဟု ခေါ်
 သည်။

ယခုမူဇေတဝန် ကျောင်းတော်ရာကို (SAHEK) ဆာဟဲက်ခေါ်၍
 သာဝတ္ထိမြို့ဟောင်းကို (MAHE)မဟဲက်ခေါ်ကာ နှစ်ခုလုံးတွဲ၍ (SAHEK
 MAHEK) ဆာဟဲက်မဟဲက်ဟု ဒေသသုံး ခေါ်နေကြသည်။

ဝင် ဘုရင်တစ်ပါး နေ့စဉ် ရေကန်ဘင်ခကျတူး၍ တူးပေါ်လှူဒါန်းရာမှ ပေါက်တူးတွင် ကပ်နေသော ရွှေ များကို စုပုံထားရာဟု ဆိုသေး၏။

B-ဒေဝဒတ်မြေမျိုရာ ရေအိုင်

တန်ခိုးပြရာ စတီနှင့်(ဒါးလွယ်ခတ်ခန့်)ကားလမ်းမ၏ဒ ခြားတစ်ဘက် (ယာဘက်)ပေ ၂၀၀+၃၀၀ ခန့်အကွာတွင် ရေအိုင်ကြီးတစ်ခုရှိသည်။ ယင်း ရေအိုင်ကြီးမှာ ဒေဝဒတ်မြေမျိုရာ ရေကန်ဟုဆို၏။ သံဝေဂရလာသော ဒေဝဒတ်သည် ဂယာသိသမှ သာဝတ္ထိသို့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအား တောင်းပန် ကန်တော့ရန် လာခဲ့သော်လည်း ဤရေကန်ရောက်သော် ပူလွန်း၍မနေနိုင်သဖြင့် ရေသုံးရန် ထမ်းစဉ်ချစေရာတွင် မြေမျိုခံရသောနေရာဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့် နီးလာသော်လည်း အကုသိုလ်ကံကြီးသူအား ဘုရားပင်မကယ်နိုင်ပေ။

ဝိဇ္ဇမာနဒေဝဒတ်

ဒေဝဒတ်ရေအိုင်မှ ဇေတဝန်ဘက်သို့အသွား ကားလမ်းဘေးတွင်ပင် ရေအိုင်တစ်ခုရှိသေး၏။ ၎င်းမှာ ကိုယ်ဝန်တူဖြင့် ပရိသတ်အလယ်တွင် ဘုရားရှင်အား အရှက်ခွဲလိုသူ ဝိဇ္ဇမာန၏ ရေအိုင်ဟုဆို၏။

ဒေဝဒေဝဒတ်

ကားလမ်းမကြီးမှ ဇေတဝန်ဘက်သို့ ချိုးမဝင်မီ လမ်း၏ယာဘက်တွင် မြန်မာပြည်မှ ဒေဝဒေဝဒတ်က လှူဒါန်း၍ (ပုံလွန်သော ဇေတဝန်ကျောင်း ဆရာတော် ဦးမဟိန္ဒက တာဝန်ယူဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် မရမ္မသျှလာခေတ် မြန်မာ ဇရပ်တစ်ခုရှိ၏။ (ယခုအခါ အိန္ဒိယသားများ နေထိုင်၍ သီဟိုဠ်ဘုန်းကြီးက အုပ်ချုပ်၏)

သီဟိုဠ်ကျောင်း

ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ မဝင်မီ ၎င်းနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွင် သီဟိုဠ်ကျောင်း တစ်ခုရှိ၏။

ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ရာ

ဒေဝဒေဝဒတ်ကိုလွန်လျှင် သီဟိုဠ်ကျောင်းကို တွေ့ရပြီး လမ်း၏ ဝဲဘက်တွင် သစ်ပင်များ အုပ်အုပ်ဆိုင်ဆိုင်ဖြင့် ခြံကျယ်ကြီးတစ်ခု အဖြစ် တွေ့ရသည်ကား အလွန်ထင်ရှား လှသိများ၍ ပါးစပ်ဖျားတွင် ရေးပန်းစားခဲ့သော ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ပင် ဖြစ်သည်။ လမ်းငယ်၏ယာဘက်သို့

ချိုးသော ဝဲဘက်ထိပ်တွင်ပင် ဂိတ်အဝင်ဝကိုမြင်ရသည်။ (များသောအားဖြင့် မြန်မာဘုရားပူး(အဖွဲ့)များသည် ဤဂိတ်မှမဝင်ဘဲ သာဝတ္ထိ မြို့ဟောင်းသို့ ဖြစ်စေ၊ မြန်မာကျောင်းသို့ဖြစ်စေ သွားရောက်လေ့ရှိကြသည်။)

မြန်မာဇေတဝန်ကျောင်း

သာဝတ္ထိမြို့ဟောင်းသို့သွားရာ ကားလမ်း၏ယာဘက်(ဇေတဝန်ကျောင်း အရှေ့ဘက်)တွင် ခြံဝင်းတစ်ခု၏အဝင်ဝ၌ ဆရာတော် ဦးမဟိန္ဒ ဇေတဝန်ကျောင်း ဟူသော မုခ်ဦးနှင့် မြန်မာဘုန်းကြီးကျောင်း တစ်ခုကို တွေ့ရမည်။ (ဘုရားပူးများ ခေတ္တဝင်ရောက်လေ့ ရှိကြသည်) ထိုမှဆက်၍ ကားလမ်းအတိုင်း မြောက်ဘက်သို့သွားလျှင် သာဝတ္ထိမြို့ဟောင်းနေရာသို့ ရောက်ရှိမည်။

ကျောင်းတော်ရာအတွင်းဆီသို့

ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ရာသည် ယခုတူးဖော်ပြီး စည်းခိုးခတ်ထားသည့်နေရာသည်ပင် ၂၆ ဧကကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။ ထပ်မံ၍ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနမှ မြန်မာကျောင်းနေရာအထိ တိုးချဲ့သတ်မှတ်ကာ မြန်မာကျောင်းနေရာသည်ပင် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၏ အရှေ့ဘက် (ဇေတမင်းသားလှူရာ)အဝင်ဝမုခ်ဦးဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြသည်။ (ဦးလှဒင်၏ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်စာအုပ်တွင်မူ ဝိသာခါ၏ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း နေရာဟု ခန့်မှန်းကြောင်းဆိုသည်) ကျောင်းတော်ရာထဲတွင်မူ အဆောက်အအုံပျက် နေရာများ ပြည့်နှက်လျက်ရှိပြီး ခေတ်အဆက်ဆက် ထပ်မံပြုပြင် ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ မူလ ဂန္ဓကုဋိစသော နေရာများသည်ပင် အထပ်ထပ် ဆောက်လုပ်ခဲ့သဖြင့် ယခုတွေ့ရသော အဆောက်အအုံနေရာမှာ နောက်ဆုံးပြုပြင်ထားသည့် အဆောက်အအုံဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးတော်မူစဉ်က အဆောက်အအုံမဟုတ်ပေ။ နေရာအနေဖြင့်မူ မှန်ကန်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နေရာ အကျဉ်းအကျယ်စသည်ကြောင့် ဗုဒ္ဓ၏ အရပ်တော်စသည်တို့ကို လက်ရှိမျက်မြင် တွေ့ရသော အဆောက်အအုံနေရာ စသည်တို့ဖြင့် မှန်းဆတိုင်းထွာ၍ သံသယဝင်ရန် မသင့်ဟု ယူဆပေသည်။ ထို့ပြင်လည်း နဂိုမူလ သဒ္ဓါတရားကို ဤကဲ့သို့သော သံသယဖြင့် မပျက်စီးစေသင့်ကြောင်းလည်း သတိပေးအပ်ပါသည်။ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ရာ၏ လမ်းညွှန်မှုအတွက် ကျောင်းနံပါတ်များကို ရှေးဟောင်းအမှတ်အသားကို ဦးစားပေးထားပြီး အခြားနံပါတ် မရှိသည်ကိုသာ အစဉ်အတိုင်း မှတ်သားထားပါသည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းတော်အတွင်းသို့လည်း မြန်မာဘုရားဖူးအဖွဲ့များ အဝင်များသည်မှာ မြို့ဟောင်းဘက်မှ ဖြစ်သော်

ဗုဒ္ဓသာသနာ့အကျမ်းအစုံများ

လည်း ဤစာစောင်တွင်ကား လမ်းအဝင် (တောင်ဘက်)မှစ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

ကျောင်းတော်စာများ။ အမှတ် ၁၁+၁၂

မြောက်ဘက်သို့ မျက်နှာမူနေသော အမှတ် ၁၁+၁၂ ကို တွေ့ရသည်။ အလယ်တည့်တည့်တွင် ပေပတ်လည်ရှိ ဗဟိုခန်းမတစ်ခုစီပါ၍ ၁၀ ပေ+၉ ပေကျယ်သော ဘေးခန်းနှစ်ခုစီပါသည်။ ဘေးတွင် ပတ်လမ်းရှိသည်။ မူလက အခန်းတွင် ဆင်းတုတော်ရှိပုံရသည်။ ဤအဆောက်အအုံများမှာ တန်ဆောင်းများဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

အမှတ် ၁၉

ဇေတဝန်တွင် ဤအဆောက်အအုံမှာ အကြီးဆုံးဖြစ်၏။ အလယ်တွင်းနှင့် အခန်း(၂၁)ခန်းရှိသည်။ အေဒီ-၆ ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊ ၁၀ ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊ ၁၁ ရာစုတွင်လည်းကောင်း ပြန်လည် ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း အုတ်မြစ်များအရ သိရသည်။ ယင်းနှင့်ဆက်လျက်ပင် အခန်း(၂၄)ခန်းပါဝင်သည့် ရဟန်းတော်များ သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းတစ်ခုလည်းရှိ၏။ အခန်းတိုင်းတွင် အုတ်ခုံများတွေ့ရခြင်းဖြင့် ရဟန်းတော်များနေရန် ခုတင်အဖြစ် ဆောက်လုပ်ခဲ့ပုံရ၏။ တူးဖော်စဉ်က မဟာယာနသုံး အဝလောကီတေရှရ မိတေယျဘုရားလောင်း စသည်ပုံများနှင့် ၁၁၃၀ ခုနှစ်တွင် ကနောဇဘုရင် ဂေါင်ဒူရသည့် သာဝတ္ထိပြည်အနီး ကျေးရွာများကို ဇေတဝန်ကျောင်းသို့ ဆွမ်း ကွမ်းအတွက် လှူဒါန်းကြောင်း ဖော်ပြသော ကြေးနီပုဂံပိဒ်တစ်ဆူ ရရှိခဲ့သည်။ (ဂေါင်ဒူရသည့် မိဂဒါဒန် မေဗုဒ္ဓိဝိဟာရ၏ ဒါယီကာမ ကုမာရဒေဝီ၏ ခင်ပွန်းဖြစ်သည်။ ဤကျောင်းနှင့် မိဂဒါဒန်ကျောင်းမှာ မရှေးမနှောင်းပင်ဖြစ်သည်) အမှတ် ၁၉ မှာလည်း တန်ဆောင်းဖြစ်၍ တစ်ဆက်တည်း အဆောက်အအုံ ကျောင်းဖြစ်သည်။

အမှတ် ၄

စေတီငယ်ရှစ်ဆူ နေရာဖြစ်၏။ တစ်ဆူမှာ ထပ်မံတည်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ အေဒီ-၅ ရာစုက အသုံးပြုသော အက္ခရာမျိုးဖြင့် 'ဗုဒ္ဓဒေဝ' ဟူသော အမည်ပါသောစာ တွေ့ရသည်။

အမှတ် ၃၀

ရှစ်မြောင့်ရေတွင်းဖြစ်၏။ အမျိုးမျိုးပြောကြသော်လည်း အိန္ဒိယတွင် တွေ့မြင်နေကြ ရေတွင်းပုံစံမျိုးပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ရှေးခေတ်လက်ရာရေတွင်း

များတွင် ဤကဲ့သို့ရှစ်မြောင့်မျိုး တွေ့ရခဲ၏။ (ပုတိဂတ္တတိဿရဟန္တာ ရေတွင်း ဖြစ်သည်ဆိုကာ နူနာများပျောက်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။)

အမှတ် ၆+၇

ရှစ်မြောင့်ရေတွင်း၏ မြောက်ဘက်တွင် အဆောက်အအုံရာ နှစ်ခုသည် တန်ဆောင်းများပင် ဖြစ်၏။ ၁၂ ပေပတ်လည်ကျယ်သော ဘုရားခန်းနှင့် ၄ ပေ ၆ လက်မကျယ်သော အုတ်ခုံတစ်ခုရှိ၏ (အမှတ် ၆ စေတီကို အင်္ဂုလိမာလ မထေရ်၏ ကျောင်းရာအရိုးအိုးစေတီဟု ဆိုကြ၏။)

အမှတ် ၁၇+၁၈

၁၇ အမှတ်စေတီမှာ အလျား ၂၁ ပေပတ်လည်ရှိ တံတိုင်းအတွင်း၌ ၁၉ ပေရှိ စေတီအုတ်မြစ်ရှိ၏။ တူးစဉ်က အလယ်တွင် မြေအိုးတစ်လုံးနှင့် ထည့်ထားသော ရွှေခန်းကြိုးတစ်ချောင်း၊ ပုတီးစေ့များနှင့် ကျောက်သံပတ္တမြား တွေ့ရ၏။

အမှတ် ၁၈

ယင်းမှာလည်းစေတီဖြစ်ပြီး ၁၄ ပေပတ်လည်ရှိ အရှေ့ဘက်မှာ ၂ ပေ ပိုထွက်နေ၏။ တူးစဉ်က ဘန္တုဗုဒ္ဓဒေဝဟူသော ကုသျှ ခေတ်အက္ခရာဖြင့် ရေးသားထားသည့် သပိတ်ထဲတွင် ပုတီးစေ့များ၊ ပုလဲများတွေ့ရ၏။ (၁၇+၁၈ နှစ်ဆူပင် ကုသျှ ခေတ်လက်ရာများဖြစ်၏။)

အမှတ် ၅

၂၅ ပေပတ်လည်ရှိ စေတီတစ်ဆူဖြစ်၏။ အမြင့်ပေ ၃၀ခန့်ရှိ မြေပုံကြီးကိုတူးဖော်ရာမှ တွေ့ရခြင်းဖြစ်၏။ ၎င်းအောက်တွင် ၈၃-၇၁-၄ ပေရှိ အုတ်နံရံတစ်ခုရှိ၍ ၎င်းအပေါ်တွင် ၅၈+၅၀ ရှိ အုတ်နံရံတစ်ခု ဆင့်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ၎င်းအောက်တွင် စေတီရာကိုတွေ့ရပြန်သည်။ ကုသျှ ခေတ် လက်ရာပင် ဖြစ်သည်။ ပုတိဂတ္တတိဿ၏ ကျောင်းရာဟုဆိုကြ၏။

အမှတ် ၁၃(ခ)

အာနန္ဒာဗေဓာမိပင်ဖြစ်၏။ ယင်းဗေဓာမိပင်ကြီးသည် ပြောင်းလဲစိုက်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထား မရသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပင်သက်ဆရာလည်း

ဗုဒ္ဓဌာနလမ်းညွှန်မြေပုံများ

အိုမင်းနေပြီဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓလက်ထက်မှရှိခဲ့သော ဗောဓိပင်ဖြစ်နိုင်သည်။ ကိုးကွယ်ကြ
သော ဗောဓိပင်များအနက် ပင်သက်အရင့်ဆုံး ဗောဓိပင်တစ်ပင်ဖြစ်သည်။
(ထို့ကြောင့် ရောက်ကြလျှင် ညောင်ရေသွန်း လှူဒါန်းသင့်ကြသည်။)

အမှတ် ၁၃(ခ)

ဗောဓိပင်၏ဘေးတွင် စေတီငယ်နှစ်ဆူရှိ၏။ တူးစဉ်က မီးသွေးအပြည့်
နှင့် လုံတစ်ခုအတွင်း၌ ရွှေတုံးတစ်တုံးတွေ့ရ၏။

၃။ ကောသကမ္မကကုဋိကျောင်းတော်

အနာထပိဏ္ဍတ္တသူဌေး၏ဒါနတွင် ဇေတဝန်နှင့်အတူ ပါဝင်ခဲ့သော
ကျောင်းတော်ကြီးဖြစ်၏။ တူးစဉ်က အေဒီ ၁ ရာစုလက်ရာ ဘုရားလောင်းရှုပ်တု
တော်တွင် ကုသျှ မင်းလက်ထက် ဗလအမည်ရှိသူက ကောသမ္မကကုဋိ၌ ဗုဒ္ဓ
စက်လျောင်းရာနေရာတွင် တည်ထားခဲ့သည်ဟု စာပါရှိသည်။ ဟိယန်ဆိုင်
မှတ်တမ်းအရလည်း ၎င်းဆင်းတုတော်ကို အပျက်အစီးကြား နေရာတွင်ပင်
တွေ့ရကြောင်းဆိုသည်။ နံရံအုတ်မြစ်မှာ အလျား ၁၉ ပေ၊ အနံ ၁၈ ပေရှိ၍
ဘုရားခန်းသည် ၈ ပေပတ်လည်ရှိ၏။ မျက်နှာစာ၌ အုတ်လှေကားနှစ်စင်းရှိ
သည်။ အရှေ့တောင်ဘက်လှေကားမှာ ၁၀ ပေကျယ်၍၊ ၄ ပေမြင့်ပြီး
အလျား ၁၅ ပေခန့်ရှိသည်။ အခြားလှေကားမှာ အလျား ၆၁ ပေ၊ အနံ ၅ ပေ
ကျယ်၏။ အဆောက်အအုံမှာ (ထုံးစံအတိုင်း) အကြိမ်ကြိမ် ပြုပြင်ဆောက်လုပ်
ထားပုံရ၏။

၁၅။ စင်္ကြံလမ်း

အမှတ်(၃)၏ ရှေ့၌ အုတ်စင်္ကြံလမ်းနှစ်ခုမှာ မြတ်စွာဘုရားစင်္ကြံ
လျှောက်ရာဌာန အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် နောက်လူတို့ ဆောက်ထားခြင်းဖြစ်
သည်။ အေဒီ ၁ ရာစုတွင် ယင်းလမ်းထိပ်တွင် မတ်ရပ်ဘုရားလောင်းရှုပ်တုရှိခဲ့
ကြောင်း ဟိယန်ဆိုင်မှတ်တမ်းအရ သိရသည်။ (အချို့က ဤနေရာကို အသူရိန်
နတ်မင်းအား ဘုရားရှင်က သူ့ထက်ကြီးမားအောင်ဖန်ဆင်းကာ ချွေချွတ်
သည့်နေရာဟုလည်းဆိုကြသည်။)

အမှတ်အိပ်ချ်

အထိမ်းအမှတ် စေတီတစ်ဆူဖြစ်သည်။ (မည်သည့် အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်
ကြောင်း မကွဲပြား) ဂူပတခေတ်လက်ရာဖြစ်၍ ခေတ်အဆက်ဆက် ပြုပြင်ထား
ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကိုယ်တော်တိုင်စိုက်ပျိုးပြီး ယနေ့တိုင် ထင်ရှား ရှိသည့် အာနန္ဒာ

ပုံစံ ခိုင်ခံ့ ဖြစ်စေရန် အထူးတိုက်ရိုက် စီစဉ်ထားသည်။

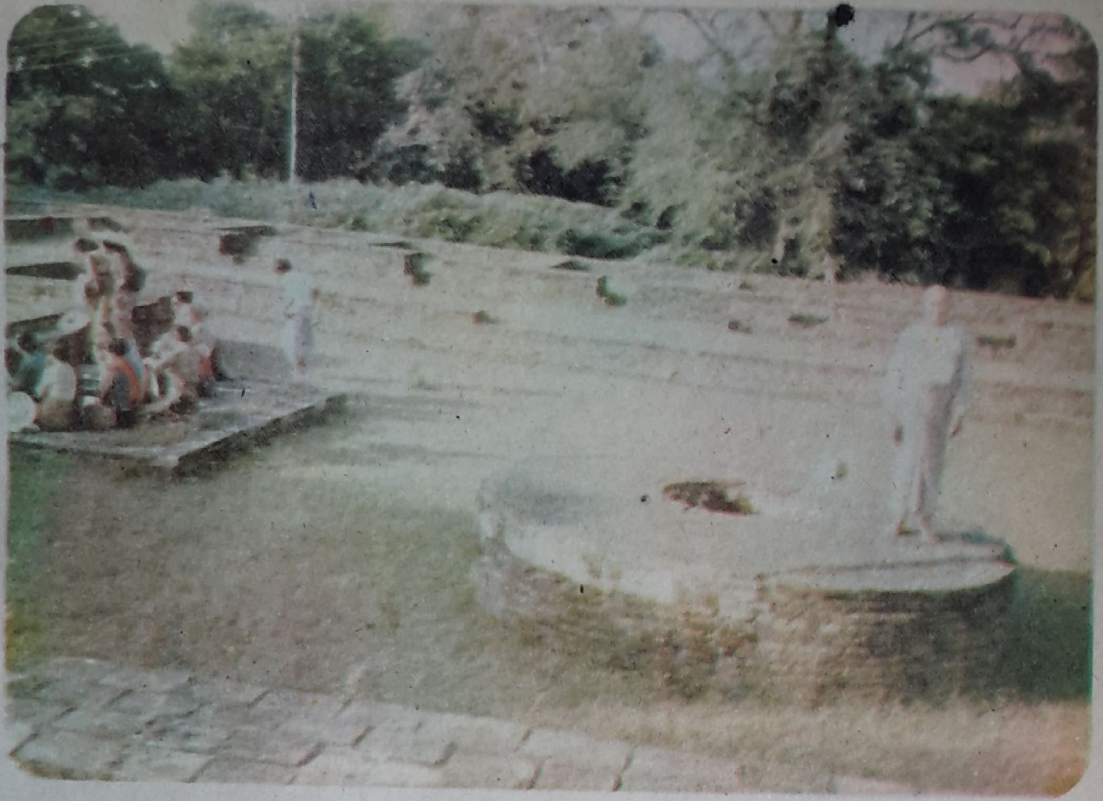

တန်ခိုးပြရာ-သရက်ဖြူပင်ပေါက်သည့် စေတီ

ပက်ကီကုဋို-သာဝတ္ထိမြို့ဟောင်း

ဇေတဝန်ကျောင်းတွင်း ဂန္ဓကုဋိတိုက်ရှေ့ရှိ ဗုဒ္ဓသုံးတော်မူသည့်ရေတွင်း
 သာဝတ္ထိ ဇေတဝန်ရှိ စိန္တမာန အမျိုးသမီးကို အောင်မြင်ရာ တရား
 ဟောပလ္လင်

အမှတ် ၁၀

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်က အသုံးပြုခဲ့သော ရေတွင်းဖြစ်သည်။ ယခုတိုင် ဗုဒ္ဓရေတွင်းဟု အသိအမှတ်ပြုကြသည်။

အမှတ် ၂၀

ကျောင်းငယ်များနေရာဖြစ်သည်။

အမှတ် ၂-၃

၏မြောက်ဘက်ပေ ၂၀၀ ခန့်အကွာတွင် ရှိသည်။ ၎င်း၏ရှေ့တွင်စေတီငယ်ဟောင်းကလေး တစ်ခုရှိ၏။ မူလကမရှိ။ နောက်မှလုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအဆောက်အအုံနေရာသည် ဂန္ဓကုဋ္ဌိဖြစ်၏။ အနာထပိဏ်၏ ကောင်းမှုဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်တွင်နေစဉ် အမြဲသီတင်းသုံးတော်မူခဲ့၏။ (ညောင်စောင်းတော်ရာများသည် ဘုရားရှင်တိုင်းဖေ့နှံ့ရာ အဝိဇယိတဌာနတစ်ခုတွင် ပါဝင်သည်။) မူလကဘုံနှစ်ဆင့်ရှိသော သစ်သားကျောင်းတော်ဖြစ်၏။ စန္ဒကူးသားဖြင့် ဆောက်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ စန္ဒကူးနံ့သာတို့နှင့် ဘုရားရှင်အားပူဇော်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ နောင်ကာလတွင် စန္ဒကူးသား ရုပ်ပွားဆင်းတုတည်ထားခြင်းသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ဖာဟိယန်ရောက်ချိန် (အေဒီ ၄၀၉) တွင် မီးလောင်ခံခဲ့ရပြီး အသစ်ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ထားသော ဘုံနှစ်ဆင့်ရှိကျောင်းကို တွေ့ရကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့၏။ ဟိယန်ဆိုင်ရောက်သောအခါ (အေဒီ ၆၃၇) ကမူ နှစ်ထပ်အုတ်တိုက်ပျက်ကို တွေ့ရသည်ဆို၏။ အထပ်ထပ် ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခဲ့ရာ ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့သည့် မူလပထမ ဂန္ဓကုဋ္ဌိအစစ်မဟုတ်တော့ပေ။ သို့သော် မူလဂန္ဓကုဋ္ဌိနေရာအစစ်တော့ မှန်ကန်ပေသည်။ အဆောက်အအုံအကြီးအသေး ကွာခြားနေပြီဖြစ်ကြောင်းကို အဆောက်အအုံ၏ အုတ်မြစ်အထပ်ထပ်ကသက်သေခံနေပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အရပ်ပမာဏသည်ကို လက်ရှိ တွေ့မြင်ရသော အဆောက်အအုံ အမြင့်ပိုင်းမျှဖြင့် မခန့်မှန်းသင့်ကြပေ။ အောက်ဘက်ပိုင်း အုတ်မြစ်များမှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ကြောင်းတွေ့ရခြင်းဖြင့် မူလအဆောက်အအုံများမှာ ပိုမိုကြီးမားကြောင်း ခန့်မှန်းရ၍ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်က (စာပေအဆိုအတိုင်း) ကြီးကျယ်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။ ယခုတွေ့ရသည့် အနိမ့်ဆုံးအပိုင်းမှာ ဂုပဟခေတ် လက်ရာပင်ဖြစ်ကြောင်းဆိုကြ၏။ ယခုတွေ့ရှိသော အမြင့်ပိုင်းကိုပင် ညောင်စောင်းတော်ရာ

ဟု မြန်မာတို့က အသိအမှတ်ပြုကြ၏။ သို့သော် ထိပ်ပိုင်းမှာ ဆင်းတုထား၍ ဟန်တူသော စင်မြင့်ရှိရာ ဘုရားကျောင်းအဖြစ် ပြောင်းလဲဆောက်ခဲ့ပုံရသည်။

အမှတ်-၇၅နှင့်အက်ပ်

ယင်းတို့သည် နှစ်ဆောင်တွဲဖြစ်၏။ ယင်းကို ကရေရိကုဋိဟု ဆိုကြ၏။ မြတ်စွာဘုရား တရားဟောရာ (ဓမ္မာရုံ) နေရာဖြစ်၏။ အမှတ် ၇၅တွင် အခန်းကြီး ၂၉ ခန်းရှိ၏။ တရားဟောရာ ပုလ္လင်မြင့်ကြီးတစ်ခုလည်း တွေ့ရ၏။ တူးဖော်စဉ်က ဇေတဝန်ကျောင်းလမ်းမသည် ယင်းအဆောက်အအုံ လှေကားသို့ ဆက်သွယ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် နေ့စဉ် တရားနာရန် လာသူများ လွယ်ကူစေရန် ဆက်သွယ်ထားသည်ကိုထောက်၍ တရားဟော မဏ္ဍပ် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

အမှတ် အက်ပ်တွင် အခန်း ၂၀ ရှိ၏။ တူးစဉ်က အခန်း နံပါတ် ၁၀ တွင် ကုဿု ဆက်တွင် ထင်ရှားသော ကနစ်သျှက+ဟုပိုသျှက+ဝါသုဒေဝမင်း များ လက်ထက်သုံး ဒင်္ဂါးပြားရေ ၁၅၀ ကို အိုးတစ်လုံးဖြင့်ရရှိခဲ့၏။ နံပါတ် ရုပ်လုံးပြ အုတ်ချပ်များ အက္ခရာစာပါသော တံဆိပ်တုံးများ သာနိဒါသနှင့် မတ္တရိသယဟူသော စာပါသည့် တံဆိပ်တုံးနှစ်ခုလည်း ပါကြောင်း တွေ့ရသည်။

အမှတ် - ၈

စေတီတစ်ဆူဖြစ်၏။ ထပ်ဆင့်တည်ထားကြောင်းတွေ့ရ၏။ အမြင့် ၆ ပေ၊ ဘိနပ် ၁၆ ပေ ပတ်လည်ရှိ၏။ ထပ်ဆင့်တည်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ အမြင့် ၆ ပေ၊ ဘိနပ် ၁၆ ပေ ပတ်လည်ရှိ၏။ ကုဿုခေတ်သုံး အက္ခရာပါ သော ဗောဓိသတ္တရုပ်တုတစ်ဆူ၊ သီဝစာရ ညီနောင်နှစ်ယောက် လှူခဲ့သော ရုပ်တုတစ်ဆူ၊ မထုထုလက်ရာ ရုပ်တုတစ်ဆူ တွေ့ရကာ ယင်းရုပ်တု၏စာအရ အေဒီ ၉၁၀ ရာစုလက်ရာများဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။

အမှတ်-၉

စေတီပင်ဖြစ်၏။ အေဒီ ၂ ရာစု ကုဿုခေတ် အက္ခရာဖြင့် သာကေတ (အယုဒ္ဓယမြည်သား သီဟဒေဝအမည်ရှိ ပရိပိုဇ်ကောင်းမှုဟု ရေးထားသော အဘယမုဒြာပုံ ရုပ်ပွားတစ်ဆူ တူးဖော်စဉ်ကရခဲ့သည်။)

အမှတ်-၁၆

ကျောင်းငယ်များ နေရာဖြစ်၏။

အမှတ်-၂၀

ကျောင်းငယ်ကျောင်းရံများ နေရာပင်ဖြစ်သည်။

အမှတ်-၁

သလကကုဋိဟုဆိုကြ၏။ (အချို့က ကရေရိကုဋိဟုဆို၏)အဆောက်အအုံမှာ ဒုတိယအကြီးဆုံးဖြစ်၍ အလျား ၁၀ ပေ၊ အနံ ၈ ပေခန့် မဏ္ဍပ်ပါရှိ၏။ အချို့က ဆွမ်းစားကျောင်းအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်းဆိုကြသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအား အနာထပိဏ် သူဌေးက စတင်လှူဒါန်းခဲ့သောကျောင်းတော် ဖြစ်တန်ရာသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။

Head of the Buddha: refined physiognomy, sandstone, Gupta style, Arch. Mus., Mathurá

သာဝတ္ထိမြို့ဟောင်း

ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ရာမှ မြောက်ဘက်သို့ လမ်းအတိုင်းဆက်သွားလျှင် ကုန်းမြင့်တောတန်း ဝန်းရံနေသောနေရာသည် (သာဝတ္ထိမြို့ဟောင်း) နေရာပင် ဖြစ်သည်။ မြင်တွေ့ရသည့်မြို့ဟောင်းနေရာမှာ ဗုဒ္ဓခံခွဲခွဲကျယ်၍ လခြမ်းပုံသဏ္ဍာန်တည်ရှိကာ အချိုင့်ဘက်မြို့ရိုးမှာ အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ ဝှက်ပတ်မြစ်ဘက်သို့ မျက်နှာမူနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝှက်ပတ်မြစ်သည် (ဖော်ပြခဲ့သော) အဝိရဝတီမြစ်ပင် ဖြစ်သည်။ ယခုအဝင်တံခါးမှာ သောဘနုတံခါးဖြစ်ပြီး အခြားတံခါးများကို မြေပုံပါအတိုင်း သိနိုင်သည်။ သောဘနုတံခါးသည် ၂၆ ပေကျယ်၍ မြို့ထိပ်ရှိ မြို့ရိုးအမြင့်မှာ ၄၅ ပေခန့်ရှိသည်။

အမှတ်-က

ဂျိန်းဘုရားကျောင်းဟောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဂျိန်းတို့၏ တတိယအကြီးဆုံးဖြစ်သူ သမ္ဘဝနာထအား မွေးဖွားရာနေရာဖြစ်သည်။ (ဗုဒ္ဓမတိုင်မီထဲက သာဝတ္ထိသည် ဂျိန်းဘာသာ ကိုးကွယ်ခဲ့လေသည်။)

အမှတ်-ခ

သောဘနုဟုခေါ်သော ဂျိန်းဘုရားကျောင်းပင်ဖြစ်သည်။

အမှတ်-ဂ

ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းဖြစ်၏။

အမှတ်-ဃ

ကတ်ကျံကုဋိဟုခေါ်၏။ ကောသလမင်း၏ နန်းပြာသာဒ်ဟုဆိုကြ၏။ အချို့ကလည်း အနာထပိဏ်သူဌေး အိမ်နေရာဟုလည်း ဆိုကြသည်။

အမှတ်-င

ကောသလမင်း၏ တရားနန်းတော်ဟု လည်းကောင်း၊ တရားနာကြားရန် အဆောက်အအုံဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသည်။

အမှတ်-စ

ပက်ကိကုဋိဟုခေါ်၏။ မလ္လိကာမိဖုရားအဆောင်ဟု လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုလိမာလ မွေးဖွားရာဟု လည်းကောင်း ဆိုကြ၏။ တံခါးပေါက်သည် မရှိခြင်းကြောင့် စေတီပျက်ဟုယူဆနိုင်ပြီး အင်္ဂုလိမာလစေတီဟုလည်းဆိုကြ၏။ လက်ရှိအဆောက်အအုံမှာ မူဆလင်လက်ရာဖြစ်သည်ဆို၏။

ဇေတဝန်၏ ဖြစ်ရပ်နှင့်မှတ်သားဖွယ်ရာများ

ဘီစီ ၅၅၇ (သို့) ၅၅၃ အနာထပိဏ်က (သုဒတ္တ) သူဌေးက စတင်ဆောင်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ၂၄-၁၂ တိုင် သီတင်းသုံးတော်မူ၍ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ မြတ်နိုးတော်မူရာဟု ဆိုသင့်၏။

ဘီစီ ၂၄၉

အသောကခေတ်-အသောကသည် အရှေ့ဘက်မှခံ၍ တွင် ကျောက်တိုင်စိုက်ခဲ့၏။

အေဒီ ၁ ရာစု

(သာသနာ ၆၀၀) ကုသခေါ် ကုသျှမင်းခေတ်။ ကုသျှမင်းဆက် တန်ခိုးထွားချိန်ဖြစ်၏။ ကုသျှဆက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အလွန် ကြည်ညို၏။ သာဝတ္ထိကို ဘုရားတန်ဆောင်း၊ ဂူ၊ ကျောင်းပြာသာဒ် ဇရပ်စသည်တို့ဖြင့် မွမ်းမံ ပြင်ဆင်ဆောက်လုပ်၏။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ (Sarvasti Vadin) ခေါ် ဟိန္ဒူယာန၊ ယခုခေတ်မဟာယာနဂိုဏ်းခွဲတစ်ခု ထွန်းကားသောခေတ်ဖြစ်၍ သာဝတ္ထိတွင် ယင်းဂိုဏ်းဝင်များ နေထိုင်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဗောဓိသတ္တရုပ်တုများပါ ကိုးကွယ်ကြ၏။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီဂိုဏ်းဟူသည် ယနေ့တွင် ကမ္ဘာကွင်လင်ရှားနေသော ဒလိုင်လာမား၏ ဂိုဏ်းဖြစ်သည်။ ထေရဝါဒနှင့် မဟာယာနတို့ကို ပေါင်းစပ်ထားသောဂိုဏ်းမျိုး ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည်။ ကုသမင်းဆက်တွင် ကနစ်သျှကမင်း (အေဒီ ၁၂၀) သည်

ဒုတိယအသောကဆီလောက်အောင် သာသနာပြု
ခဲ့၍ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒရိုက်ငါးဒကာဖြစ်ကာ မဟာယာန
တော့ထွက်သွားတင်ခဲ့သူဖြစ်၏။

အေဒီ ၄၀၀ (၃၂၀-၃၂၀) ဂျပတ(ဂုတ္တ)မင်းဆက်။ ကုသျှံဆက်နောက် ဂျပတ
မင်းဆက်တွင် ဟိန္ဒူဘာသာပြန်လည်ထွန်းကားခဲ့
သည်။ သာဝတ္ထိရှိ ဘုရားကျောင်းကန်တို့ကို ဟိန္ဒူ
ဗြဟ္မဏတို့ပျက်ဆီး၍ ဟိန္ဒူကျောင်းများအစား
ထိုးလာကြသည်။

အေဒီ ၄၀၉ တရုတ် ဂဟန်းတော် ပာဟိယန် သာဝတ္ထိထောင်၏။
အေဒီ ၆၃၇ တရုတ် ဂဟန်းတော် ဟိယန်ဆိုင်ထောင်၏။

Head of the Buddha: hairstyle with large flattened curls, schist, Gandhāra, Belmont Coll., Basle

မြတ်စွာဘုရား ရေသပ္ပာယ်ရာ သာဝတ္ထိ ရေတွင်း

လုပ္မိနီ

တည့်နေရာ

အိန္ဒိယနိုင်ငံမြောက်ဘက် နီပေါလ်နိုင်ငံအတွင်း တည်ရှိသည်။ အိန္ဒိယ၏ ယူပီ ပြည်နယ်နှင့်မင်လျက် တည်ရှိသည်။ မူလက အိန္ဒိယပိုင်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အင်္ဂလိပ်လက်ထက် (၁၈၅၇) ခုနှစ်တွင် နီပေါလ်အစိုးရအား ထက်စောင့် ပေးရာ လုပ္မိနီနယ် ပါဝင်သွားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ နီပေါလ် အစိုးရပိုင် နယ်မြေအဖြစ် တည်ရှိသည်။

ဖခင်နှင့်ယခုအမည်

ဖခင်က လုပ္မိနီ(သို့)လုပ္မိနီဟုခေါ်၍ ယခုမူ ဝေသအခေါ်(လုပ္မိနီခေအိ) ဟု ခေါ်သည်။ (လုပ္မိနီဟူသောအမည်ကို မဟာဗာနုဗုဒ္ဓဝင်၌ မယ်တော် မာယာ၏မိခင် ဝိပရာကြီး၏ အမည်ဖြစ်သော လုပ္မိနီသည် သာယာလှပသော ဥယျာဉ်တစ်ခုကိုလှိုချင်သဖြင့် ဘုရင်ကြီးက ပိုမိုလှပစေ၍ပြည်သော ဤဥယျာဉ်ကို စိုက်ပျိုးတည်ထောင်၍ လုပ္မိနီမိမိရာကြီးအား ပေးခဲ့သည်။ ထိုမိမိရာကြီး ပိုင်သဖြင့် မိမိရာကြီး၏အမည်ဖြစ်သော လုပ္မိနီဟု ခေါ်ကြောင်းဆိုသည်။) နီပေါလ်ပြည် နေဝါရီလူမျိုးစကားအရမူ လှပသော ဥယျာဉ်ဟုခေါ် အဓိပ္ပာယ် ရကြောင်းသိရသည်။

မြင်ကွင်း

လုပ္မိနီဥယျာဉ်နေရာသည် အဝင်တစ်ဘက်သာရှိသဖြင့် ဖခင်ဘက်မှစ၍ မြင်ရသည့်အတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

၁။ ဘုရင်မဟိန္ဒရာကျောက်တိုင်

လမ်းကြိုမှ လမ်းငယ်သို့ ကျော်ပြီးလျှင် ဥယျာဉ်အဝင်ဝိတ်မှသည် တောင်မှမြောက်သို့ လမ်းအတိုင်းဝင်ရသည်။ လမ်းငယ်၏ဘက်ရှိ ကျောက်

တိုင်တစ်ခုကို သားနားစွာ ပြင်ဆင်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းမှ နီပေါလ် ဘုရင် မဟိန္ဒရာ(ကွယ်လွန်)သည် ဤဥယျာဉ်သို့ မွမ်းမံပြင်ဆင်ရန်လာရောက် စဉ် (၁၉၅၆)က စိုက်ထူထားခဲ့သော ကျောက်တိုင်ဖြစ်သည်။

၂။ စေတီနှစ်ဆူ

၎င်း၏ တောင်ဘက်ကုန်းမြင့်ထိပ်တွင် ကျောက်တိုင်ဟောင်း တစ်ခု ရှိသေး၏။ ၎င်းမှာ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ကျောက်စာဌာနမှ တူးဖော်ရရှိသော အုတ်များဖြင့် လူမွှီနီနယ်မြေမှတ်သားရန် တည်ဆောက်ထားသော ကျောက် တိုင်ဖြစ်၏။ အခြားတစ်တိုင်မှာ တောင်ဘက်ဆုံးထိပ် (ဦးသန့်ရေစင်)ရှိသည့် ကုန်းတွင် တစ်ခုရှိသေး၏။ ၎င်းနှစ်ခုကြားတွင် ဗုဒ္ဓမူးရာနယ်မြေဖြစ်ကြောင်း နယ်နိမိတ်ပြ ကျောက်တိုင်များဖြစ်သည်။ အချို့က ယင်းကို စေတီများဟု ဆိုကြ၏။

၃။ ကျောင်းနေရာများ

ဘုန်းကြီးကျောင်းဘက်မှဝင်လျှင် တူးဖော်ဆဲ ကျောင်းနေရာများ တွေ့ရ၏။ အချို့ကျောင်းမှာ ထုံးစံအတိုင်း ကျောင်း၏အလယ်၌ ရေတွင်း ရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဆက်လက်တူးဖော်ရန်အတွက် သစ်မှတ်တိုင်များတွေ့ရ၏။

၄။ ရေကန်

ရေကန်မှာ ဘုရားလောင်း ပွားသန့်စဉ်က ရေပူ ရေအေးနှစ်သွယ် ကောင်းကင်မှ စီးကျသောနေရာကို ရေကန်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းဟု ဆိုသည်။

၅။ အသောကကျောက်တိုင်

တစ်ခုတည်းသော အဆောက်အအုံ ဖြစ်သည့် (မယ်တော်မာယာ နတ်ကွန်း)၏ အတက်အဆင်း၌ ထီးမားသောကျောက်တိုင်တစ်ခုရှိ၏။ ယင်းကို အသောကမင်းသည် နန်းစံနှစ် နှစ်ဆယ်မြောက် ဘီစီ ၂၄၉ တွင် ဘုရားပူး ရောက်စဉ် စိုက်ထူခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ အမြင့် ၁၃ ပေခွဲ၊ လုံးပတ် ၇ ပေ ၃ လက်မ ရှိကာ မြေ၌ ၁၀ ပေခန့်မြုပ်၍ စိုက်ထူထား၏။ ဦးထိပ်ပိုင်းမြင်းရုပ်မှာ မရှိပေ။

၆။ မာယာဒေဝီနတ်ကွန်း

တစ်ခုတည်းသော အဆောက်အအုံမှာ မာယာဒေဝီနတ်ကွန်း ဖြစ်၏။ အတွင်း၌ မယ်တော်မာယာ သားပွားခန်း ကျောက်ရုပ်ဟောင်းနှင့် အသစ်

တစ်ခုရှိသည်။ ဒေသခံလူများက မယ်တော်မာယာနယ်အဖြစ်ကိုးကွယ်ကြသည်။ နီပေါလ်(သို့)လူမွှီနီ၏ အထိမ်းအမှတ်မှာ ဘုရားလောင်းပွားလန် လက်ညှိုး တောင်နေသည့်ပုံကို အသုံးပြုကြသည်။

၇။ လှမ်းတော်မူရာစေတီများ

အသောကကျောက်တိုင်နှင့် အဆောက်အအုံ၏မြောက်ဘက်တွင် ဘုရား လောင်း ပွားမြင်စက ၇ လှမ်း လှမ်းခွဲရာ ဗုဒ္ဓထိမ်းအမှတ်စေတီများ ဖြစ်၏။

၈။ စေတီရာကြီး

အဆောက်အအုံ၏ နောက်ဘက်တွင် အလယ်မှစေတီရာကြီးနှင့် ဘေးမှ စေတီငယ်ရှစ်ခုနေရာကိုလည်း တွေ့ရသည်။

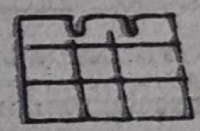
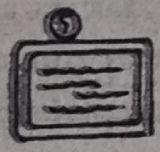
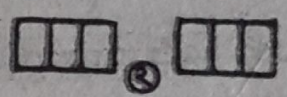
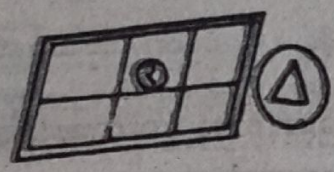
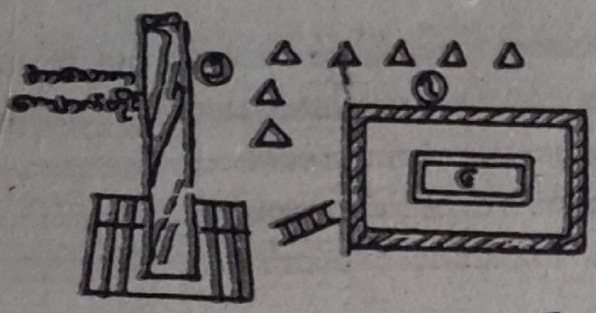
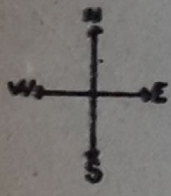
၉။ အသောကကျောင်းနေရာ

မူလတူးဖော်စဉ်က လေးထောင့်ကျောင်းနေရာကြီးတစ်ခု တွေ့ရသည် ဆို၏။ ယင်းမှာ အသောကကျောင်းနေရာဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြသည်။ ယခု ဘုရားပွားများ တည်းခိုရာကျောင်း ဆောက်လုပ်သည့်နေရာဖြစ်၍ ယင်းကျောင်း ဆောက်စဉ်က ပျက်၍ ဆောက်လိုက်သည်ဆို၏။

လူမွှီနီဖြစ်ရပ်နှင့် သက္ကရာဇ်များ

- ၁။ ဘီစီ-၆၂၃(သို့)၅၆၃ ဗုဒ္ဓပွားမြင်တော်မူ။
- ၂။ ဘီစီ- ၂၄၉ အသောကရောက် ကျောက် တိုင် စိုက် ခြင်း စသည်။
- ၃။ ဘီစီ- ၄၁၉ ဖာဟီယန်ရောက်။
- ၄။ ဘီစီ- ၆၃၇ ပုဂံဆန်ရောက်။
- ၅။ ဘီစီ-၁၈၅၇ လူမွှီနီဒေသကို အိန္ဒိယပိုင်အဖြစ်မှ နီပေါလ် အစိုးရပိုင်အဖြစ်သို့ အင်္ဂလိပ်အစိုးရပေးအပ်။
- ၆။ ဘီစီ-၁၈၉၆ ကာနှင့်ဂန်တူးဖော်၍ မှတ် တိုင် စေ တီ ငယ် နှစ်ခုစိုက်။
- ၇။ ဘီစီ -၁၉၅၆ ၂၅၀၀ အထိမ်းအမှတ် အဖြစ် ဘုရင် မဟိန္ဒရာက ကျောက်တိုင်စိုက်။

အနောက်

△ မြေပြင်

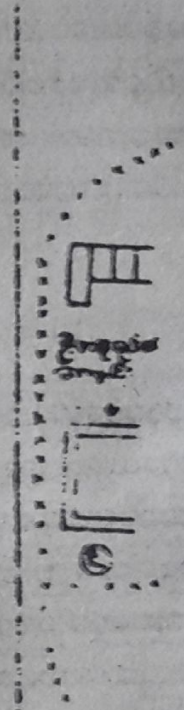
|| မြေအောက်

▣ အောက်အောက်

▨ မြေ

အောက်အောက်

အောက်အောက်

အောက်အောက် (အောက်အောက်)

လုမ္ဗိဏီဥယျာဉ်ရှိ ဘုရားလောင်း ဖွားတော်မူဟန်

ကုသိနာရုံ

တည်နေရာ

ဥတ္တရာပရာဒေရှ်(ယူ-ပီ)ပြည်နယ် ဒီအိုရီးယားခရိုင် ဂေါရကွပူရ်မြို့
၅၃ ကီလိုမီတာ၊ ကာစိယာမှ ၅ ကီလိုမီတာ အကွာအဝေး၌တည်ရှိသည်

ယခင်နှင့်ယခုအမည်

• မူလလက်ထက်တော်က မလ္လာမင်းတို့၏ မင်းနေပြည်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုမူ
ဒေသအခေါ်အရ ကုသျှိနာရုံ ဟုခေါ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာအခေါ်အရ
ကုသျှိနာရာမ (သို့) ကုသိနာရုံဟုခေါ်သည်။ ကျေးရွာငယ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲ
နေသည်။

ကုသိနာရုံ

ဂေါရကွပူရ်မှ ကာစိယာသွား ကားလမ်းမ၏ ကုသျှိနာရုံရွာ၏
လမ်းဆုံမှလမ်းအတိုင်းသွားလျှင် မကြာမီ တရုပ်ကျောင်းတစ်ခု တွေ့ရသည်။
ယင်း၏နောက်တွင် မြန်မာကျောင်းတည်ရှိသည်။ ယင်းမြန်မာကျောင်း၏
တောင်ဘက်တွင် ကုသိနာရုံဘုရားဝင်းရှိ၏။

၂။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပုံရုပ်တု

မြန်မာကျောင်း၏ဂိတ်ငယ်မှဝင်သွား၍ အတန်ငယ်သွားပြီးလျှင်(သို့)
လမ်းမကြီးမှတိုက်ရိုက်ဝင်သော် ရှေ့တည့်တည့်သို့သွားလျှင် ရှေ့မှတန်ဆောင်
ပုံနှင့် မြင့်မားသည့်စေတီကြီးကို နောက်ခံကားအဖြစ် မြင်ရ၏။ ယင်းမှာ ဗုဒ္ဓ
ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ ကုသိနာရုံပင်ဖြစ်သည်။ အာရုံခံတန်ဆောင်းထဲတွင် ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူနေသည့် ပုံတော်သည် ဇရာဒုဗ္ဗလ သက်ကြီးရွယ်အို
နာတာရှည်ရောဂါသည်တစ်ဦး၏ ဘဝနိဂုံးချုပ်ပုံကို အသက်ဝင်အောင် ပီပြင်

စွာဖော်ပြနိုင်သည်။ မျက်နှာတော်အနေသည် နှာခေါင်းတော်၏ပွယောင်းပုံ
နှာရွက်တို့နောက်ကပ်နေပုံ၊ မျက်လုံးတို့အားပျော့ပုံ၊ ပါးတစ်ခြမ်းအထွက်နေပုံ
နှင့် ခြေဖမိုးတော်တို့ဖွဲ့ယောင်းနေပုံတို့မှာ အလွန်တရာ သဘာဝကျပေသည်။
သေချာစွာကြည့်လေ အသက်ဝင်လေပင်။ ထို့ကြောင့် မြင်ရသူများအဖို့ ရှေ့ရင်
ဆိုကာ မျက်ရည်မိုးဖြိုင့်ဖြိုင့် စွေဖြိုးရသောနေရာဖြစ်သည်။ ဤဆင်းတုတော်ကို
အေဒီ ၅ ရာစုက ဟရိပလဆွာမိကလူဝါဒီများ ဗိသုကာ ဒီနဆိုသူက ထုလုပ်ခဲ့သည်
ဆို၏။ မူလကရုပ်ပွားတော်နှင့်ပလ္လင်တော်နှစ်ခုလုံး ကျောက်တုံးတစ်ခုတည်းမှ
ထုလုပ်ထားသည်ဆို၏။ ရုပ်ပွားတော်မှာ ဖဝါးတော်မှညှောင်တော်ထိ ပေ
၂၀။ ပခုံးတော် ၅ ပေ၊ ၆ လက်မ။ ညောင်စောင်းမှာ ၂၃ ပေ၊ ၉ လက်မ။
၂ ပေ ၁ လက်မရှိ၏။ ညောင်စောင်း၏အခြေတွင် ဆရာဇိဝက အရှင်အာနန္ဒာ
သုဘဒ္ဒပုထည်တို့ ထွင်းထုထားသည်။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည့်ပုံစံ
အတိုင်း မြောက်သို့ဦးခေါင်းတော်ပြု၍ အနောက်သို့မျက်နှာမူကာ (နေရာဗာန်)
ပုံပင်ဖြစ်၏။ ဤနေရာကို အိန္ဒိယကျောက်စာဌာနမှ ၁၈၅၂ ခုမှ စတင်တူး
ဖော်ခဲ့ရာ ၁၉၁၂ ခုတွင် အပြီးသတ်ခဲ့၏။ ၁၈၉၃ တွင် ကြီးကြပ်သူမစ္စတာ
အေးစိကာလိုင်သည် တစ်စိတ်ဖြစ်နေသော ဤရုပ်တုတော်ကို ပြန်လည်ဆက်
စပ်ထားခဲ့သည်။ မူလကတန်ဆောင်းမှာ မတ်ရပ်လည်ပတ်ကြည့်ရှုရုံမျှသာဖြစ်
သော်လည်း ၁၉၅၆ (သာသနာ ၂၅၀၀) နှစ်တွင် အစိုးရက ဤသို့သင့်တော်
သော အဆောက်အအုံအဖြစ် ပြောင်းလဲဆောက်လုပ်ပေးခဲ့လေသည်။

၂။ မဟာပရိနိဗ္ဗာန်စတီတော်

ဤစေတီတော်သည် မြတ်စွာဘုရား (အင်ကြင်းပင်ပျို) နှစ်ပင်ကြား
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူရာဌာန၌ တည်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ (ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်း
အရ အသောကမင်းကြီးတည်ခဲ့ပြီး ပေ ၂၀၀ ခန့် မြင့်သည်ဆို၏။) ၁၈၇၆
တွင် ဘစိုးရဌာနမှ တူးဖော်စဉ် စေတီတွင်းမှ ကြေးအိုးကြီးတစ်လုံးရခဲ့၏။
အထဲတွင် စာပါသောကြေးပြားတစ်ချပ်နှင့် ကုမာရဂုတ္တခေတ် (၄၁၃-၄၅၅
အေဒီ) သုံး ဒဂါး ၆ ပြားတွေ့ရသည်။ ကြေးပြားပါစာအရ ဤစေတီတော်ကို
ဟရိပလဆွာမိက ပြုပြင်ခဲ့ကြောင်းသိရသဖြင့် အေဒီ ၅ ရာစုတွင်လည်း ထပ်မံ
ပြင်ဆင်ခဲ့၏။ ၁၉၁၂ ခုတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ဟင်္သာတမြို့ အရေးပိုင် ဦးစိုးကြီးက
ငွေ ၁၈၀၀၀ အကုန်ခံကာ ထပ်မံပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး ၁၉၂၇ တွင် ၁၁၀၀၀
အကုန်ခံ၍ ထီးတော်တင်လျက် ရွှေချခဲ့သည်။ ယခုလည်း အစိုးရက ထပ်မံ
ပြင်ဆင် တည်ဆောက်ဆဲဖြစ်သည်။

၃။ စေတီကြီးရာ

၎င်းစေတီကြီး၏ (အရှေ့)ကျောဘက်တွင် စေတီဟောင်းနေရာကြီး
တစ်ခု တွေ့ရ၏။ ၎င်း၏ အုတ်မြစ်မှာလည်း မငယ်လှပေ။

၄။ ၅+၆+၇ အခြားနေရာများ

စေတီကြီး၏ဘောင်ဘက်တွင် အဆောက်အအုံ နေရာများသည် အာရုံ
ခံတန်ဆောင်းများနှင့် စေတီများဟု ယူဆရသည့်နေရာများပင် ဖြစ်သည်။

၉+၁၀

စေတီကြီး၏ အရှေ့ဘက်နှင့်မြောက်ဘက် (ချိုင့်ကျင်းထဲ) တွင်လည်း
ကျောင်းအဆောက်အအုံ နေရာများနှင့် စေတီငယ်စုအချို့ တွေ့ရသည်။

၁၁။ ရေတွင်း

လမ်းဘေးတွင် ရေတွင်တစ်ခုရှိ၏။ ၎င်းမှရေကို ဂျပန် ထိုင်း စသော
ဗုဒ္ဓဘာသာအချို့က ရောဂါပျောက်သည်ဆိုကာ ယူကြသည့်ရေတွင်းဟုသိရ
၏။ အချို့ကလည်း (အမှတ် ၁၂) ကျောင်းနေရာကြီးထဲမှ ရေတွင်းဟုဆိုကြသည်။

၁၂

ဆင်းတုတော်မျက်နှာမူရာ (အနောက်ဘက်လမ်းငယ်ကို) ကျော်လွန်လျှင်
မြင့်မားသောကျောင်းနေရာကြီးတစ်ခုရှိ၏။ ဤနေရာ၌ တစ်ချိန်က မဟာပရိ
နိဗ္ဗာန်ပိဟာရစသော ကျောင်းတော်ကြီးများ တည်ရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။
အေဒီ ၅ ရာစုတွင် ကျောင်းတိုက်များစည်ကားခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ၁၂
ရာစုတွင် မူဆလင်တို့၏ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် ကျောင်းကန်ဘုရားအားလုံး (ဘိဇ္ဇာ
ဓမ္မော) နှင့်ကိစ္စချောခဲ့ပေသည်။

၁၃။ ရေသုံးသပ်ရာကန်နှင့် ဆင်းတုတော်

၎င်းစေတီဝင်းမှထွက်၍ ဝဲဘက်သို့ တေဇော ဓာတ်လောင်ရာကုန်းသို့
သွားရာလမ်းအတိုင်းသွားလျှင် လမ်း၏ထောင့် (လမ်း၏ယာဘက်) တွင် ရေကန်
ငယ်တစ်ခုနှင့် အဆောက်အအုံတစ်ခုရှိ၏။ အဆောက်အအုံထဲတွင် သပ္ပာယ်သော
ဆင်းတုတော်တစ်ဆူရှိ၏။ ၎င်းကန်သည် မြတ်စွာဘုရား ကုသိန်နာရုံသို့ကြစဉ်က
နောက်ဆုံး ရေသုံးသပ်တော်မူရာ ရေကန်ဟုဆိုကြသည်။ ရုပ်ပွားတော်မှာ
အေဒီ ၁ ရာစု လက်ရာဖြစ်၏။

၁၄။ တေဇောဓာတ် လောင်ရာကုန်း

ရွှေ သို့ဆက်သွားလျှင် လမ်း၏ဝဲဘက်တွင် ကုလား ဗုဒ္ဓိဘာသာကျောင်း၊ ဂျပန်ဘုရားကျောင်း (ဆောက်လုပ်ဆဲ) တို့ကို ဖြတ်ကျော်ပြီးနောက် လမ်း၏ ဝဲဘက်တွင် ကုန်းမို့ မို့ကြီးတစ်ခုကို စည်းရိုးခတ်ထားကာ တွေ့ရ၏။ ၎င်းသည် ဘုရားရှင် တေဇောဓာတ် လောင်ကျွမ်းတော်မူရာ နေရာဖြစ်၏။ ၎င်းနေရာ သည် စေတီပျက်ကြီးပင်ဖြစ်၏။ အသောက၏ လက်ထုဖြစ်ဟန်တူသည်။ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုစဉ်က မလ္လာမင်းတို့၏ ဥသျှောင်ထုံး၍ မကိုဋ် သရဖူဆောင်းရာ မင်္ဂလာနေရာတွင် ဘုရားရှင်၏ ရုပ်ကြွင်းတော်သည် တေဇောဓာတ် လောင်ကျွမ်းတော် မူရာ ဌာနဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤနေရာ၌ စေတီတည်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ၎င်းကုန်း ထိပ်တွင် ၁၉၅၆ (၂၅၀၀ သာသနာ) မတိုင်မီက ညောင်ပင်ကြီးတစ်ပင်ရှိရာ တရပ်ဘုန်းကြီးတစ်ပါးသည် ကျောင်းအဖြစ် သစ်ပင်ပေါ်တွင် တက်ထောက် နေခဲ့သည်။ ၁၉၅၆ တွင် သက်ဆိုင်ရာဌာနက ၎င်းအား လမ်း၏ယာဘက်ရှိ ကျောင်းကို ဆောက်လုပ်ပေးကာ ဤစေတီကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခဲ့ခြင်းဖြစ် ၏။ တို့စေတီကို အင်္ဂါရစေတီဟု ခေါ်ကြသည်။ ဘုရားရှင်တေဇောဓာတ် လောင်ကျွမ်းသည့် မီးသွေးများကို ဌာပနာသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မီးသွေးအစုအပုံများ ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း ဤအမည်တွင်ကြောင်း သိရသည်။

ကုသိနာရုံ၏ သက္ကရာဇ်နှင့်ဖြစ်ရပ်များ

ဘီစီ ၄၈၃ (သို့) ၅၁၈ မေလခန့် (ကဆုန်) လပြည့်နေ့တွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝံခဲ့သည်။ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝံပြီး ၁၄ ရက်အကြာ ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်ခန့်တွင် တေဇောဓာတ် လောင်ခဲ့သည်။ နယုန်လဆန်း ၅ ရက်နေ့၌ ဓာတ်တော် များဝေခဲ့သည်။

- ။ ၂၅၀ အသောကသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စေတီနှင့် အင်္ဂါရ စေတီ ကြီးများ ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။
- အေဒီ ၅ ရာစု မဟာဝိဟာရကျောင်းနေ ရဟန်းတော် ဟရိဗလဆွာ မိက စေတီတော်ကြီးပြုပြင်ခဲ့၏။ ၎င်းသည်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝံပုံ ရုပ်တုတော်ကြီးကို လှူဒါန်းခဲ့သည်။
- အေဒီ ၇ ရာစု ဟုယင်ဆန်ထောက်ခဲ့၏။
- ။ ၁၈၅၂ ကျောက်စာဌာနမှ ဆာအလက်ဇန္ဒာ ကာနင်ပန်က စတင်တူးဖော်၏။ လူအရိုးနှင့်ပြာများတွေ့ရ၏။

- ။ ၈၈၅၃ ကြီးကြပ်သူ အေဝိကာလိုင်က တစ်စိကျိုးပဲ နေသော ဆင်းတုတော်ကို ပြန်လည်ဆက်စပ် မွမ်းမံပြင်ဆင်ခဲ့ သည်။
- ။ ၁၉၁၂ ကျောက်စာဌာနမှ တူးဖော်ခြင်းပြီးစီး၍ မြန်မာနိုင်ငံ မှ ဦးဖိုးကြူးက စေတီကြီးကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။
- ။ ၁၉၂၇ ဦးဖိုးကြူးကပင် ထီးတော်တင်ခဲ့သည်။
- ။ ၁၈၆၀ အိန္ဒိယသား မဟာဝိရဘိက္ခုသည် ကုသိနာရုံကိုစောင့် ရောက်လျက် စတင်သာသနာပြုခဲ့သည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံသား ဦးစန္ဒြေမှန်က လက်တွဲဆောင်ရွက်ရာမှ မဟာဝိရ ကွယ်လွန်သောအခါ ဆက်လက်နေထိုင် သာသနာပြုခဲ့သည်။
- ။ ၁၉၅၆ ဆင်းတုတော်၏ တန်ဆောင်းကို အစိုးရက ပြင်ဆင် ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။

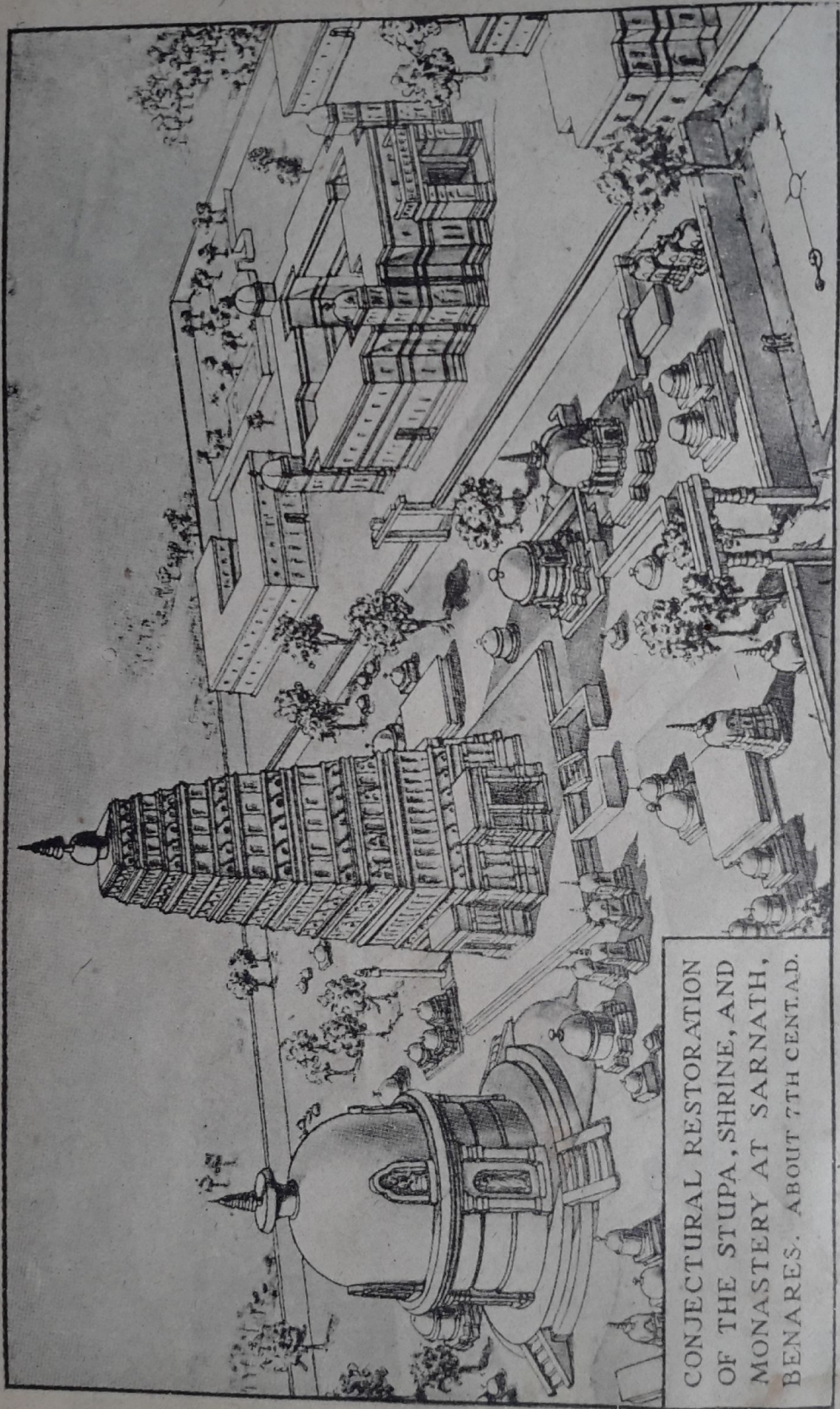

Standing Buddha in a transparent monastic robe with many folds, Gupta, 5th c., Arch. Mus., Mathura

CONJECTURAL RESTORATION
 OF THE STUPA, SHRINE, AND
 MONASTERY AT SARNATH,
 BENARES. ABOUT 7TH CENT. AD.

ရှေးခေတ် မိဂဒါန် ဖြစ် ကွင်း

ကုသိန်ရုံ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပုံ

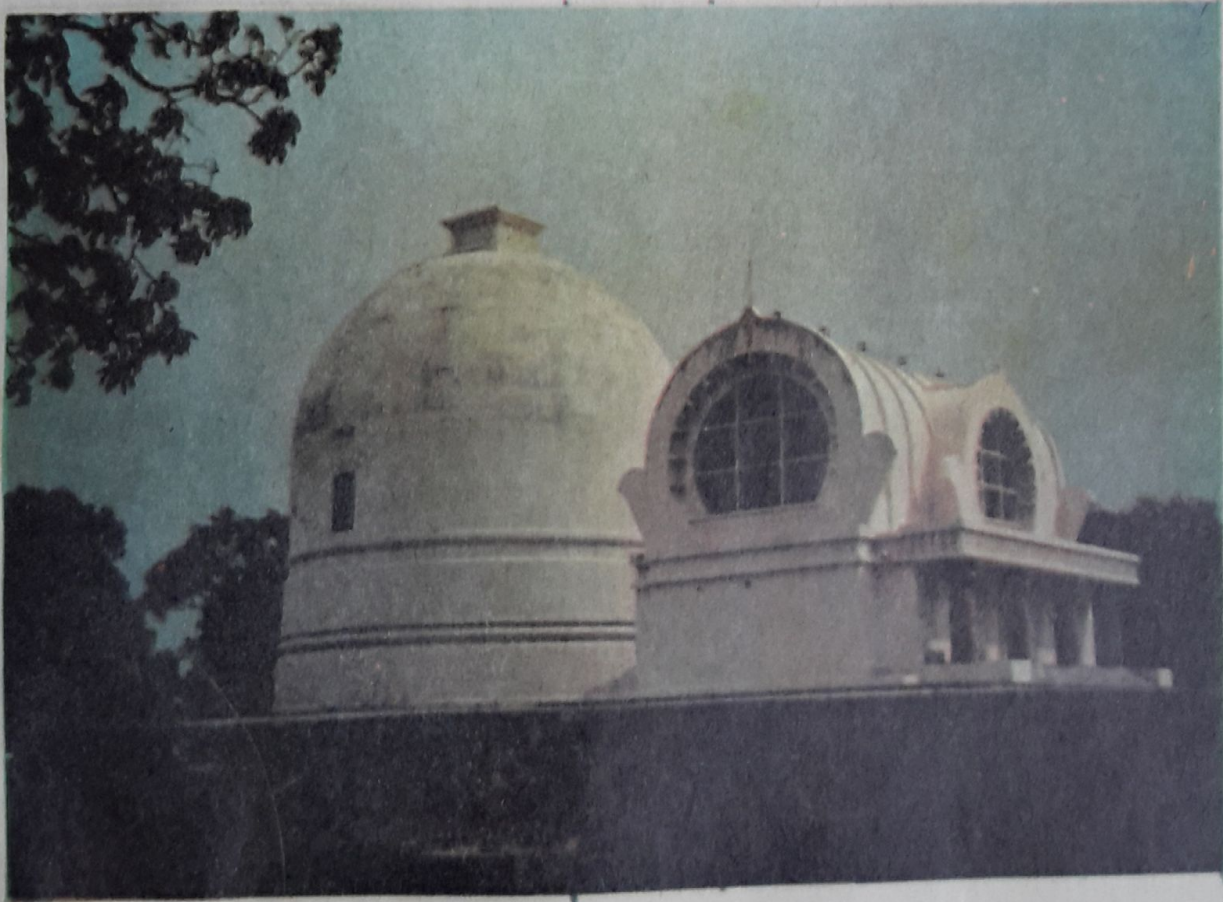

ဘုရားမြတ်စွာတေဇာဓာတ် လောင်ကျွမ်းရာစေတီတော်

ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာစေတီတော်

နာလန္ဒာ

တည်နေရာ

ဗိဟာပြည်နယ် ပတ္တနာခရိုင် ရာဇဂြိုဟ်၏ မြောက်ဘက်တွင်တည်ရှိ၍ ပတ္တနာ ရာဇဂြိုဟ်ကားလမ်းဘေးတွင် တည်ရှိသည်။

ယခင်နှစ်ယခုအမည်။

ရှေးက နာလ-နာလက-နာလကရိမ- နာလန္ဒာဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ယခုမူ နာလန္ဒာ ဟုပင် ခေါ်ကြသည်။ (ရေကန်တွင်းမှ နဂါးကိုအကြောင်း ပြု၍ လည်းကောင်း၊ ဘုရားလောင်းဘဝက အလှူဒါနရက်ရောခဲ့သဖြင့် မင်း နေပြည်ကို နာလန္ဒာ-မစဲသောဒါန ဟု လည်းကောင်း ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှ အမည် ပေါ်လာသည်ဆို၏။)

မြေပုံပါသဘာဝ

အဝင်လမ်းမသည် အရှေ့ မြောက် (ခပ်စောင်းစောင်း)ဖြစ်၍ အရှေ့ ဘက်မှဝင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ လမ်းအတွင်း လျှောက်သွားပြီးလျှင် ကျောင်း ဆောင်ကြီးများ၏ အောက်ဘက်မှ ဝင်ကာလှည့်လည် ကြည့်ရမည်ဖြစ်သည်။ ပုံပါအတိုင်း ဝဲဘက်အဆောက်အအုံမှာ အမှတ် ၁ ဖြစ်၍ ယာဘက်မှာ ၄ နှစ် ၅ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနေရာနှင့် ပတ်သက်၍ အပျက်အစီး အနည်းဆုံး အဖြစ် တွေ့ရသော ကျောင်းတော်ကြီးများဖြစ်သည်။ (မြေပုံကို မိမိဆွဲခြင်း မဟုတ်၊ ရှေးဟောင်းဌာနမှ စံနှစ်ပုံအတိုင်း ရေးဆွဲထားခြင်း ပေါ်ပြပါ သည်။)

တည်ဆောက်မှုသဘာဝ

ရှေးခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ တက္ကသိုလ်ပြီပြီ အဆောက်အအုံများမှာ စံနှစ် ကျလှသည်။ အတူယူရန်ကောင်းသည်။ စေတီများတစ်တန်း၊ ကျောင်းများ

တစ်တန်း အကန့်လိုက် တည်ဆောက်ထားပုံမှာ ယခုခေတ် အင်ဂျင်နီယာ အမြင်များ ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ အခန်းဖွဲ့စည်းပုံများ၊ အလင်း အမှောင်များ၊ ရေတွင်းများ၊ မီးဖိုဆောင်များ၊ ရေထုတ်ပုံများမှာ စံနစ်ကျလှ သည်။

အမှတ် ၁။

အဝင်ဝ ဝဲဘက် အဆောက်အအုံဖြစ်သည်။ အုတ်မြစ် ၈ ထပ်တွေ့ရ သဖြင့် ၉ ကြိမ်တိုင် ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခဲ့(သို့)အထပ်ထပ်ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ တိုင်များ၏ အောက်ခံဖိနှိပ်အဖြစ် ကျောက်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ကျောက်ဆုံ ကျောက်ခွက်များကို တွေ့ရသည်။ အောက်ထပ် အရှေ့ဘက်ထပ် အခန်းတစ်ခုတွင် ဘုရားဆောင်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ယင်းရှေ့တွင် အုတ် ခုံမြင့်တစ်ခုရှိရာ စာသင်ရာခန်းမဟု ထင်ရသည်။ အချို့က လေးမြားအတတ် သင်ရာ နေရာဟုဆိုကြသည်။ အဆင်းလှေကား၏ ဝဲဘက်တွင် အခန်းများတွေ့ ရာ ယင်းမှာ ပစ္စည်းထားရာ ဘဏ္ဍာခန်းဖြစ်နိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ပါလခေတ်၊ ဒေဝပါလ (၈၁၀ ၅၀)မင်းသည် သုဝဏ္ဏ ဒီပ (သို့) သုဝဏ္ဏဘူမိ (ဆုမတ္တရာကျွန်း)၏ ဘုရင်တောင်းဆိုချက်အရ ဤကျောင်းကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြီး ရွာ ၅ ရွာ အထောက်အပံ့ အဖြစ် ရှူခဲ့ သည်။

အမှတ် ၄

လှေကားနှင့် ရေတွင်းကို အပေါ်ထပ်မှ အသုံးပြုနိုင်အောင် စီစဉ် ထားသည်ကို လေ့လာနိုင်သည်။ တူးဖော်စဉ်က ကုမာရဂုတ္တ (အေဒီ ၅၁၃- ၅၅)ခေတ်သုံး ဒင်္ဂါးတစ်ပြား တွေ့ရသည်။

အမှတ် ၆

နှစ်လုံးတုံးမီးဖိုကြီးများတွေ့ရ၍ စပိုဆောင်းသို့မဟုတ် ဆွမ်းစားကျောင်း သို့မဟုတ် သင်္ကန်းဆိုးရာ နေရာဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

အမှတ် ၈

ဆွေးနွေးခန်းပုံစံ ဖေးလ်ခန်းကိုတွေ့ရသည်။

အမှတ် ၉

မီးဖိုနေရာများတွေ့ရသဖြင့် သင်္ကန်းဆိုးရာ၊ သို့မဟုတ် အခြားမီးနှင့် ပတ်သက်သည့် ဓာတုဗေဒပညာသင်ရာ နေရာဖြစ်နိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

အမှတ် ၁၀။

ထိပ်ပိုင်းတွင် ပလွင်ဟုထင်ရသော နေရာတွေ့ရသည်။

အမှတ် ၁၁

ထိပ်ပိုင်းတွင် ဘုရားဆောင်ကို တွေ့ရပြန်သည်။ စုရုံး ဘုရားဝတ်တက် ရာလော၊ ဥပုသ်ပြုရာနေရာလော ထင်ရှားစွာမသိပေ။

အမှတ် ၂

(စေတီ)ကျောင်းဆောင်အမှတ် ၇ နှင့် ၈ ကြားမှ ဖြတ်သန်းသွားရ ပြီး ယင်းနှစ်ခု၏ အရှေ့ဘက်တွင် တည်ရှိသည်။ ယင်းစေတီမှာ စိတ်ဝင်စား စရာကောင်းသည်။ အောက်ခြေပတ်လည် ပစ္စယံတွင် ကိန္နရာဇုပ် မကရ်းရုပ်စသည် တို့နှင့် ဇာတ်ကွက်များကိုပါ ထုတုထား၍ အကွက်လိုက် ကပ်ထားသည်။ အကွက် ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ရှိရာ လေ့လာသင့်သည်။

အမှတ် ၁ အေနှင့်ဘီ

အေ တွင်မီးဖိုရှိလျှင် ရေတွင်းပါ ရှိနေသည်။ အဝင်ဝတွင် အဆောက် အအုံငယ်တစ်ခုကို တွေ့ရသဖြင့် ရိက္ခာခန်းနှင့် စပိုဆောင်းဟု ချက်ရသည်။ ဘီ ၏ ပုံစံနှင့် အားလုံး အဆောက်အအုံ အနေအထားအရ ဝေယျာဝစ္စလုပ်သူများ နေရာဟု ခန့်မှန်းရသည်။

စေတီများ အမှတ် ၃

နာလန္ဒာတစ်ခုလုံး၏အသက်စေတီပင်ဖြစ်သည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာမေးပွား ဘုန်းပုဂ္ဂိုလ်များပြုရာနေရာအထိမ်းအမှတ် စေတီဖြစ်သည်။ စေတီ၏ပုံစံမှာ တွေ့နေ ကျပုံစံမျိုးမဟုတ်ဘဲတစ်ဖွဲ့ထူးသည်။ အဆင့်ဆင့်တည်ဆောက်ထားသည်။ အပေါ် ပိုင်းမှာ အမိုးမရှိသော်လည်း ခမ်းခမ်းနားနားရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ လှေကား ပြင်တက်ရောက်သွားရပြီး အပေါ်ရောက်လျှင် အားလုံးကိုစီး၍ မြင်ရသည်။ ခုနှစ်ကြိမ်ခန့် ထပ်၍တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြောက်ဘက်ရှိ လှေကား ၃ ခုမှာ ၅+၆+၇ ကြိမ်မြောက် ကာလများက တည်ဆောက်ထား

သည်။ ထောင့်တွင် မျှော်စင်၃ ခု ပေါ်လျက်ရှိသည်။ အပေါ်ဆုံးတွင် ဘုရားခန်းအဖြစ်ရှိခဲ့သည်။ ယခင်က ဆင်းတုတော်ရှိခဲ့သည်။ စေတီကြီး၏ ပတ်လည်တွင်လည်း စေတီရံများဖြင့် ပြည့်လျက်ရှိ၏။ စေတီရံများတွင် အချို့မှာ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားများ၊ ဘုရားလောင်း ရုပ်တုပုံစံအမျိုးမျိုးများ၊ အထူးသဖြင့် အရှေ့ဘက်စေတီရံကြီး၏ အထက်ဆင့် အနောက်မျက်နှာ မုခ်တွင် အမျိုးသမီးပုံစံ (ဒေဝီ)လည်း တွေ့ရသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် လက်ရာမျိုးစုံနှင့်အတူ (မဟာယာနဂိုဏ်းကို ဧပေါက်ပွားထုတ်လုပ်ရာဖြစ်သည့်) နာလန္ဒာ၏ ကိုးကွယ်မှု သောင်းပြောင်းထွေလာများကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ဤနေရာတွင် ပညာအရာ တေဒဂ်ရတော်မူသော ရှင်သာရိပုတ္တရာအား ဂုဏ်ပြုအထိမ်းအမှတ်အဖြစ် တက္ကသိုလ်ကြီးတစ်ခုအဖြစ် ကမ္ဘာကျော်စေခဲ့သည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် ဂုဏ်ယူအံ့ဖွယ်ရာ အကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။

အမှတ် ၁၂ စေတီ

စေတီ၏ နံရံပတ်လည်တွင် ရုပ်တုများရှိသည်။ စေတီမှာ ၅၂ x ၅၀ မီတာ ပတ်လည်ရှိသည်။ ဤစေတီရှေ့နှင့် ဝဲယာဘက်တွင် ဆင်းတု ရုပ်ပွား စေတီငယ်များ၊ ကျောက်စေတီသယ်စည် ရှေးဟောင်း အပျက်အစီးများကို တွေ့နိုင်သည်။

အမှတ် ၁၃ စေတီ

စေတီ၏ရှေ့တွင် ဘုရားကျောင်းပျက်တစ်ခု တွေ့ရသည်။ စေတီရှေ့တွင် အရံစေတီငယ်များ တွေ့ရသည်။ ထူးခြားချက်မှာ သံရည်ကျိုသော မီးဖိုကြီးတွေ့ရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ နာလန္ဒာ၏ မှတ်တမ်းများအရ ကြေးသံ ခဲ စသော သတ္တုများ အရည်ကျိုခြင်းအတတ်များပါဝင်ပြီး ဆင်းတုတော်များ သွန်းလုပ်သည်ဆို၏။

အမှတ် ၁၄ စေတီ

အတွင်းပိုင်းတွင် နံရံပန်းချီအချို့ တွေ့ရသည်။ ပလ္လင်ကြီးတစ်ခုရှိပြီး ဂူဘုရား စေတီပင်ဖြစ်၏။

အခြား မှတ်ချက်

ယင်းကိုလွန်လျှင် တောအုပ်ကလေးတစ်ခုရှိရာ ယင်းအတွင်း၌ ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်ကြီးတစ်ခုရှိသေး၏။ ရွာရှိလူများက သူတို့ယုံကြည်သလို ကိုးကွယ်ကြ

သည်။ (စာပြုသူ သွားရောက်လေ့လာစဉ်က အဆောက်အအုံအား ပြင်ဆင်နေသည်ကို တွေ့ရ၏။)

ထူးခြားချက်

နာလန္ဒာ၏ ထူးခြားချက်မှာ အဆောက်အအုံ တိုက်ပုံဟန်များပင်ဖြစ်၏။ ပုံစံတူများ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ကျောင်းသည်လည်း တစ်ပုံစံတည်းဖြစ်သကဲ့သို့ စေတီများသည်လည်း တစ်ပုံစံတည်းပင်ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းသို့မျက်နှာမူရာ အရပ်နှင့် စေတီတို့တည်ရှိပုံသည် အလွန်ပန်တင်စွာ တည်ရှိနေခြင်းသည် အလွန်ချီးကျူး အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်သည်။ အဆောက်အအုံဆောက်လုပ်လိုသူများ အတုယူဖွယ်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

နာလန္ဒာ၏ ဖြစ်ရပ်နှင့် သက္ကရာဇ်များ

- ဘီစီ ၂၅၀ (ခန့်) ရှင်သာရိပုတ္တရာမွေးဖွားရာနှင့်ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရာအသောကမင်း၊ ရှင်သာရိပုတ္တရာ စေတီတည်ဆောက်။
- အေဒီ ၅ ရာစု ဆာကရိဒိကျမင်း စတင်၍ ကျောင်းဆောက်။
- အေဒီ ၆ ရာစု သမုဒ္ဒဂုပတားမင်း စသည်က ဆက်လက်ဆောက်လုပ်။
- " ၅ ရာစု ပုရာနဝဏ္ဏမင်း ကြေးနီဆင်းတုတော်လှူ။
- " ၆၀၆-၇၅၇ ကြေးဝါကျောင်းတော်ဆောက်၍ ရွာပေါင်း ၁၀၀ လှူခဲ့။
- " ၆၃၃ ယိကျင်ရောက်ရှိ၍ ရဟန်း ၃ ထောင်ကျော်ရှိကြောင်း တွေ့။
- " ၄၁၉ ဖာဟီယန်ရောက် စေတီရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်။
- " ၆၃၃ ဝင်ဆန်ရောက် ၇ နှစ်ကြာနေခဲ့။ နာလန္ဒာ ပညာသင် များများ မှတ်တမ်းတင်၊ ရဟန်းသာမဏေတစ်သောင်း ခန့် ပညာသင်ကြောင်း။ ကျောင်းကြီး ၆ ကျောင်း မှာ ၄ ထပ်ရှိကြောင်းစသည်။
- " ၆၄၅ (ခန့်) ဟာသမင်းသည် နာလန္ဒာကို အလွန်ချီးမြှောက်ခဲ့။
- " ၇၇၀-၈၁၀ သမုဒ္ဒဂုပတားမင်းသည်သည့် ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့။
- " ၁၂ ရာစု မူဆလင် လက်အောက်ရောက်၍ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရ။ ရဟန်းများ အသတ်ခံရ။

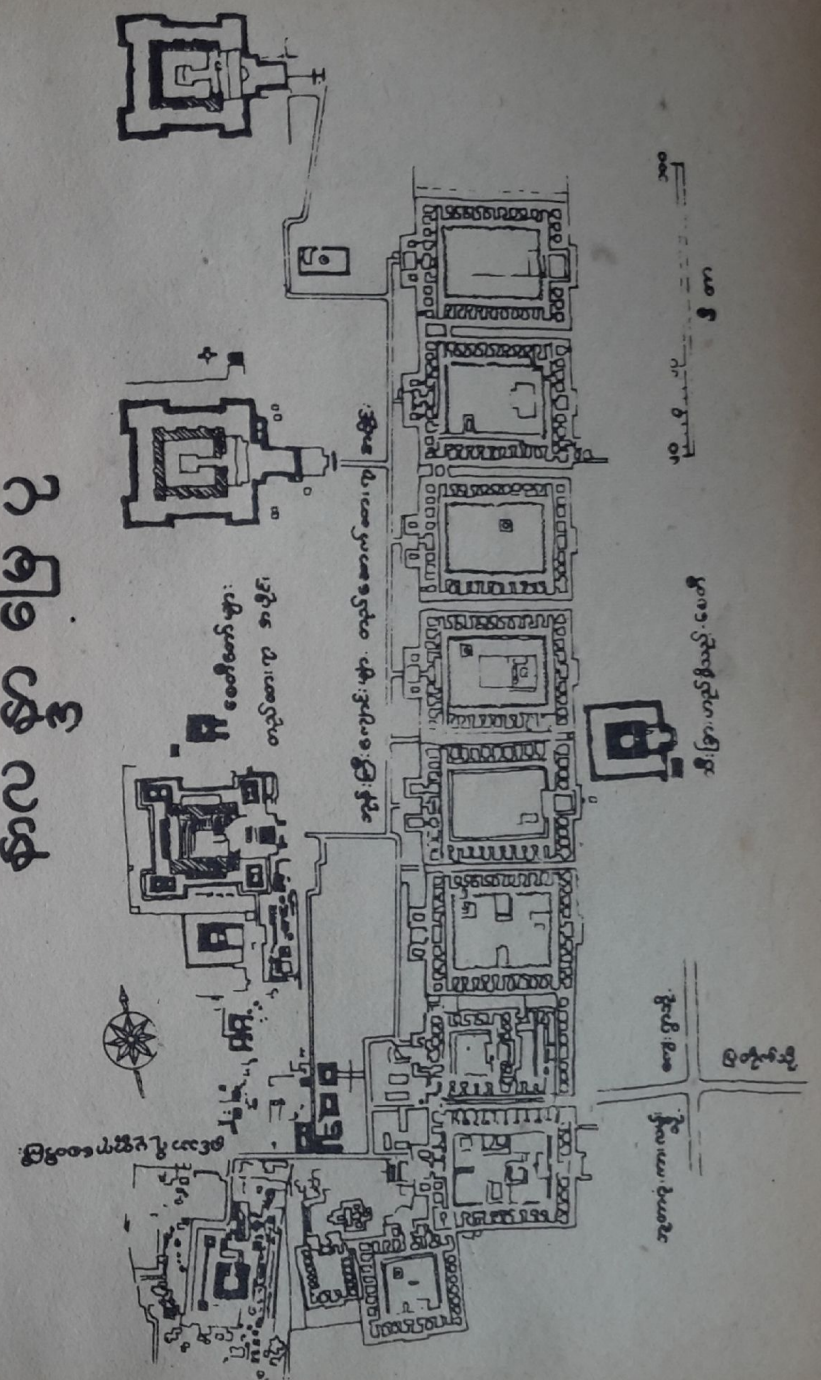

- ၇၇၀-၈၁၀ သုဝဏ္ဏဝိပ (ဆုမတြာ) မင်း တောင်းဆိုဝယ်ယူမှုအရ ရွာ ၅ ရွာ နာလန္ဒာသို့လှူခဲ့သည်။
- ၁၈၀၀-၂၅ ဘုရားနှင့်ဟာမိတ်တန်ဆောက်။
- ၁၈၆၀ ကာနှင့်ဂန်က နာလန္ဒာဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ကြေညာ၍ ဆက်လက်တူးဖော်သည်။

နာလန္ဒာကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးများ

- ၁။ နာဂဠု (အေဒီ ၁၇၅) - မဟာယာန စတင်တည်ထောင်မှု။
- ၂။ အရိယဒေဝ
- ၃။ အသင်္ဂနှင့် ဝသုပန္နညီနောင် - ယောဂါစာရဝိညာဏ်ဝါဒတည်တွင် နာမည်ကျော်အဘိဓမ္မကောသကျမ်းကြီး။
- ၄။ ဒိနာဂ (အေဒီ ၄၂၅) - အိန္ဒိယတက္က မေဒပညာရှိဘွဲ့ရ။
- ၅။ ဓမ္မပါလ ( )
- ၆။ သီလာဒြိ ( ) - ဝင်ဆန်ထောက်ချိန်ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး။
- ၇။ ဓမ္မကိတ္တိ (အေဒီ ၆၀၀) - တိန္ဒူပညာရှင်အား ဝါဒစစ်ပွဲဖြင့် အနိုင်ယူနိုင်သူ။
- ၈။ သန္တရက္ခိတ ( ) - တိုဘက်နိုင်ငံသားများအား ဗုဒ္ဓဘာသာအဖြစ် ပြောင်းလဲစေခဲ့၍ ပိဋကကို ဘိဘက်ဘာသာပြန်ဆိုသူ။
- ၉။ ပဒမသမ္ဘဝ ( ) - တိုဘက်လားမားဘာမသာကို တီထွင်သူ။

နာလန္ဒာမြေပုံ

နာလန္ဒရုံ၊ နာလန္ဒတက္ကသိုလ် ကျောင်းတော်ရာများ

၉၅

(ဗုဒ္ဓဂယာ)

ဥရုစေတီကား ကဿဖညီနောင်များကို ဈေးချွတ်သည့်နေရာ

မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ပထမဆုံးကျောင်းတော်ဝေဠုဝန်(ရာဇဂြိုဟ်)

နာလန္ဒတက္ကသိုလ်ရှိ-ရှင်သာရိပုတ္တရာစေတီ

ရာဇဂြိုဟ်၊

တည်နေရာ

ဗိဟာပြည်နယ်မြို့တော် ပတ္တနာမြို့၏ တောင်ဘက် ၁၀၁-ကီလိုမီတာ (၆၅-မိုင်) ဂါယာမြို့အနောက်မြောက်ဘက် ၇၀ကီလိုမီတာခန့် ဝေးသော နေရာ၌ တည်ရှိသည်။ လက်ရှိမြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၄ ဒသမ ဂမိုင်ပတ် လည်ရှိသည်။ ရာသီဥတုမှာ ကျောက်တောင်ထူထပ်သော ဒေသဖြစ်သည့် အလျောက် ဆောင်းတွင်းတွင် ၈၂-ဒသမ ၁(၆) မှ ၅၁ဒသမ ၁ထိ၊ နွေတွင် ၁၀၃မှ ၆၄ ဒသမ ၃(၆)ထိ အပူအအေးရှိသည်။

အပည်များ

ဟိန္ဒူဘာသာအရ ဝသုမတီနှင့် ဗေရဟဒြထဟု ခေါ်သည်။ တောင်များ ငန်းရံသောကြောင့် ဂိရိဗူဇ (တောင်ခြုံ) ရာဇဂဟဟု ခေါ်ခဲ့ရာမှ ယခုအခါ ရာဂျဂီးရဟု ခေါ်လေသည်။

တောင်အပည်နှင့်အကွာအဝေးများ

ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေအရ တောင်ငါးလုံးကာခို ရာဇဂြိုဟ်ဟုဆိုကာ ဝေဘာရ ဝေပုလ္လ-ဣသိဂီလိ-ဂိဇ္ဈဂုဋ်-ဟော ဟု ခေါ်သည်။ သို့သော် ဂျိန်းဘာသာမှ မှည့်ခေါ်သော ဝေဘာရ-ဟော ရာဇ-အတ္ထ-ဥပယ ဆိုရာ တောင်ဟူသော အပည်များသာ ဒေသခံအများ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ တောင်များ၏ အကွာအဝေးမှာ (အိန္ဒိယကြေးမုံကျပ်၌) ဝေဘာရမှ ဝေပုလထိ ပေ-၁၂၀၀၀။ ဝေပုလမှ ဂိဇ္ဈဂုဋ်ထိ ပေ-၄၅၁၀။ ၎င်းမှ ပဏ္ဍထိ သာဗ္ဗဝေ။ ၎င်းမှ ဣသိဂီလိထိ ပေ-၇၀၀၀။ ၎င်းမှ ဝေဘာရထိ ပေ ၃၀၀၀ ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ရာဇဂြိုဟ်နှင့်ဘာသာတရား

ရာဇဂြိုဟ်သည် ဂျိန်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ အားပြိုင်ရာနေရာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓနှင့်ခေတ်ပြိုင် အခြားသောတိတ္ထိဆရာတို့လည်း ရှိနေခဲ့သည်။ ဂျိန်းဆို၏ တိတ္ထကရအမှတ်စဉ် (၂၀) ဖြစ်သော မုနိသုဝရသည် ရာဇဂြိုဟ်၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။ ဂျိန်းဘုရား မဟာဝီရသည် ရာဇဂြိုဟ်၌ ၁၄-နှစ် နေခဲ့သည်။ မဟာဝီရ၏ တပည့်ကြီး (၁၁) ဦးသည် ရာဇဂြိုဟ် တောင်ထိပ်၌ ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ရာဇဂြိုဟ်ပတ်လည် တောင်ထိပ်များ၌ ဂျိန်းဘုရား ကျောင်းဟောင်းသစ်များစွာရှိသည်။ ဗုဒ္ဓသည်တောထွက်ကာစကပင် ရာဇဂြိုဟ်သို့ရောက်၍ ဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရ၏ ပင်မိတ်မှုကို ခံယူခဲ့ရသည်။ ဗုဒ္ဓဖြစ်ပြီး မိဂဒါဝုန် ပထမဝါကပ်ပြီးနောက် ကဿပညီနောင် ရသေ့တစ်ထောင်တို့ကို ချွေချွတ်ကာ ရာဇဂြိုဟ် ဝေဠုဝန်၌ ဒုတိယမှ စတုတ္ထဝါထိ နေခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၁+၁၇+၂၀-၀ မြောက်တို့ကို သီတင်းသုံးခြင်းဖြင့် (၂+၃+၄+၅+၁၁+၁၇+၂၀) မြောက် ဝါဆိုသီတင်းသုံးသဖြင့် သာဝတ္ထိပြီးလျှင် အများဆုံး သီတင်းသုံးရာနေရာဖြစ်ခဲ့သည်။

မြို့သက်တမ်း

ဗုဒ္ဓမပွင့်မီ ရှေးအထက်ကျော်ကာလမှစ၍ ဇရသန္ဓမင်းက စတင်တည်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓလက်ထက် ဗိမ္ဗိသာရနှင့် အဇာတသတ်ထံ ထင်ရှားသော မဂဒနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကာလာသောက လက်ထက်ရောက်လာသော အခါ ယခုဗိဟာပြည်နယ်မြို့တော်ဖြစ်သော ပုတ္တနာ (ပါဠိလိပုတ်)သို့ မကခေါ်မြို့တော်အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်ခေတ် မှိန်ခဲ့သည်။

ယခုရာဇဂြိုဟ်နှင့်ရှေးရာဇဂြိုဟ်တို့ တည်နေရာ

ယခုရာဇဂြိုဟ် (ရာဂျိရိရိ) မှာ မြို့ကြီးမဟုတ်ဘဲ ကျေးရွာကြီး အဆင့်သာ ရှိသည်။ သို့သော် ဇရပူစမ်းနှင့် မြို့ဟောင်းကြောင့် နာမည်ကြီးနေသေးသည်။ ယခု ရာဇဂြိုဟ်မှာ ရှေးရာဇဂြိုဟ်၏မြောက်ဘက်တွင် တည်ရှိပြီး မြို့ဟောင်းများနှင့် အနည်းငယ် အလွမ်းကွာဝေးသည်။ ပုတ္တနာဘက်မှလာလျှင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သားကို ပထမတွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး ဂါယာဘက်မှလာလျှင် တောင်များ ပတ်ဝိုင်းနေသော ရာဇဂြိုဟ်မြို့ဟောင်းကိုပထမ တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

မြေပုံ ပါနေရာများ၏ သဘာဝ

ပုတ္တနာ (ပါဠိလိပုတ်) ဘက်မှလာလျှင် ရာဇဂြိုဟ်သစ်ကို ကျော်လွန်ပြီး နောက် လမ်း၏ယာဘက်တွင် ခံတပ်၊ သို့မဟုတ် နန်းသစ်မြို့ရိုးကို တွေ့ရမည်။ မြို့ရိုးအတွင်းမှလည်း ကားလမ်းဖြတ်ဖောက်ထားသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး။ ၎င်းလမ်းသည် ဂါယာနှင့်ရာဇဂြိုဟ်သို့ ဆက်သွယ်ရာလမ်းဖြစ်သည်။ မြို့ရိုး၏ရှေ့ (လမ်း၏ဝဲဘက်) ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် (ဘုရားပူးအဖွဲ့ညွှန်အိပ်တည်းခိုရာ မြန်မာကျောင်းရှိသည်။ ထိုမှ ရှေ့ဆက်လျှင် မြေပုံပါအတိုင်း ရောက်နိုင်သည်။

၁။ အဇာတသတ်နန်းသစ်

မြန်မာကျောင်း၏ရှေ့တွင် ကျောက်မြို့ရိုးပတ်လည်ကို တွေ့ရခြင်းသည် အဇာတသတ် နန်းသစ်ပင်ဖြစ်၏။ အဇာတသတ်သည် အဖေကို သတ်ပြီးသော အခါ ကောသလ၏တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် စက္ကပဇ္ဇောတမင်းကလည်း ရာဇဂြိုဟ်ကို တိုက်သောအခါ ခုခံရန်အတွက် မြို့ပြင်ထွက်၍ ခံတပ်မြို့ တည်ဆောက်သည်ဟုလည်း ယူကြ၏။ ထို့ပြင် အဇာတသတ်သည် မြို့တွင်း၌ မီးလောင်လျှင် မြို့ပြင်ထွက်ရန် အမိန့်သတ်မှတ်ထားသဖြင့် ၎င်း၏နန်းတော်မှစကာ မီးလောင်သဖြင့် မိမိအမိန့်အတိုင်း မြို့ပြင်ထွက် နန်းသစ်တည်ကြောင်းလည်း ဆိုကြ၏။ မြို့ရိုးမှ ကျောက်တုံးများကို အခြေခံပြီးအုတ်များဖြင့် ထပ်ဆင့်ပြုလုပ်ထားသည်။ ၁၅-ပေမှ ၁၈ ပေခန့် မြင့်ကြောင်း တွေ့ရပြီး ၃- မိုင်ခန့် ရှိမည် ထင်ရ၏။

၂။ မြို့သစ်ပြင်ပဇေတိရာ

မြို့သစ်၏ အနောက်ဘက်၌ စေတီစေတီဟောင်းရာ တစ်ခုရှိကာ ဖာဟိယန်က အဇာတသတ်စေတီဟု ဆို၏။ ဟိယန်ဆိုင်က အသောကမင်း တည်ခဲ့သည်ဟု ဆို၏။

၃။ အဇာတသတ်စေတီရာနှင့်သင်္ချိုင်း

မြို့သစ်၏ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် လမ်း၏ဝဲဘက်၌ ကုန်းမြင့်ငယ် တစ်ခုရှိ၍ အပေါ်တွင် ကျောက်တိုင်များ စိုက်ထူထား၏။ ၎င်းကိုလည်း အဇာတသတ်စေတီဟု ဆိုကြ၏။ ဓာတ်တော်များ ဌာပနာရာ စေတီဟုလည်း ဆိုကြ၏။ အပေါ်ပိုင်းမှာ ဘာသာခြားများက သင်္ချိုင်း ပြုလုပ်ထားသည်။

၄။ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်ရာ

လမ်း၏ယာဘက် (နန်းသစ်နှင့် ရေပူစမ်းကြားတွင်) တွင် ဝါးပင်များ အုပ်ဆိုင်ပေါက်ရောက်နေသော ခြံကျယ်ကြီးသည် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော် ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ မိဂဒါဒိန်မှ ပထမဝါကျွတ်ပြီးနောက် ပထမဆုံးအကြိမ် ထုပြုလှူဒါန်းကြတော်မူစဉ် ဘုရင်မိမိသာရက ဤဥယျာဉ်ကို ကျောင်းတော် အဖြစ် လှူဒါန်းစဉ်က ငလျင်လှုပ်ခဲ့ရသော ဗုဒ္ဓ၏ ပထမဆုံးကျောင်းတော်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုကျောင်းတော်နေရာတွင် ပထမဆုံး သံဃအစည်းအဝေးနှင့် ဥပုသ် ပြုခြင်းကို ပြုလုပ်တော်မူခဲ့၏။ ထိုကျောင်း၏ နောက်တွင် ဂျပန်ဝေဠုဝန် ကျောင်းလည်းရှိ၏။

၅။ ကျောင်းတွင်းရှိရေကန်နှင့်စေတီရာ

ဝေဠုဝန်ကျောင်းအတွင်းပိုင်းတွင် ရေကန်ကြီးတစ်ခုရှိ၍ ကရန္တရေကန် ဟု ဟူယင်ဆန်က ပေါ်ပြခဲ့၏။ စေတီရာမှာ အပေါ်ပိုင်းမှာသင်္ချိုင်း ပြုလုပ်ထား ၏။ ထိုစေတီရာမှာ ရှင်မောဂ္ဂလာန်၏ ဓာတ်တော်များအား ဘုရားရှင်ကိုယ် တိုင် ဌာပနာရာ အထိမ်းအမှတ် စေတီဟောင်းအဖြစ် မှတ်ယူကြ၏။

၆။ ရေပူစမ်းနှင့်ဝေဘာရတောင်

ဝေဠုဝန်ကျောင်း နယ်နိမိတ်အဆုံး တောင်ဘက်တွင် ရေပူစမ်းရှိ သည်။ ၎င်း၏ရှေ့ တွင်ဆိုင်မျိုးစုံရှိ၏။ ရေပူစမ်းမထောက်မီ တံတားငယ် နှစ်ခုဖြင့် ဖြတ်ကူးရာ ချောင်းငယ်မှာ တပေါဒါ (တပX၂၅) ရေပူမြစ် ခေါ်သည်။ ယခု အခါရေခမ်းခြောက်နေကြောင်း တွေ့ရ၏။ တံတား၏အထက်တွင် အုတ် တိုင် အခန်းများဖြင့် မွမ်းမံထားသော ဝေဘာရတောင်အိုင်များ ရှိ၏။ ရေပူများမှာ ရေမမြင်ရသော ဝေဘာရ ကျောက်တောင်မှထွက်၍ စီးဆင်းနေခြင်း ဖြစ်၏။ ဟိန္ဒူတို့၏ ဇာတ်ခွဲခြားမှုစံနစ်အရ ဇာတ်မြင့်-လတ်-နိမ့်အားဖြင့် သုံးဆင့် ထားကာ ဇာတ်အလိုက်နေရာခွဲခြား ရေးချိုးကြ၏။ ၎င်းရေကိုချိုးလျှင် ရောဂါ မှန်သမျှ ပျောက်ကင်းကြောင်း ယူဆကာ နယ်အရပ်ရပ်မှ လာရောက်ရေးချိုးကြ သဖြင့် စည်ကားလှ၏။ ထိုရေပူစမ်း စခန်းမှ အထက်သို့တက်လျှင် ဝေဘာရ တောင်ပင် ဖြစ်သည်။

၇။ ပိပ္ပလိဂူ(သို့)ဇရသန္ဓင်တိုင်ထပ်

ရေပူစမ်းမှအထက်သို့ ဝေဘာရတောင်အတိုင်း လှေကားမှတက်လျှင် ယာဘက်တွင် ကျောက်တုံးများ ဆင့်စီထားသော လေးထောင့်ပုံစံကျောက်

ဂူငယ်တစ်ခု ရှိ၏။ အလျား ၈၅-ပေ၊ အနံ ၈၁-ပေ၊ အမြင့် ၂၂ ပေ၊ ၂၀-ပေ ထိရှိကာအတွင်း၌ လေးထောင့်တွင် လိုဏ်ငယ် လေးခုရှိ၏။ ၎င်းကိုဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်များက ပိပ္ပလိ (ရှင်မဟာကဿပ) သီတင်းသုံးရာ ဟု ဆို၏။ ဟိန္ဒူများက ဇရသန္ဓင်ကြီးထိုင်ခုံရာ ဇရသန္ဓင်တိုင်ထပ်ဟု ခေါ်သည်ဆို၏။ သမိုင်းပညာရှင် အချို့က တောင်ထိပ်မြို့ရိုးနှင့် တည်နေသဖြင့် ပြာအိုး ဟုလည်း ယူဆကြ၏။

၈။ ပထမသံဂါယနာတင်ရာသတ္တပဏ္ဍိတိုဏ်ဂူ

ပိပ္ပလိဂူမှအထက်သို့ အတော်ဝေးလှမ်းစွာ တက်သွားလျှင် ဟိန္ဒူဘုရား ကျောင်းနှင့် ဂျိန်းဘုရားကျောင်းနှစ်ခုကို တောင်ထိပ်မြင့်ရာအပိုင်းတွင် မြတ် ကျော်ရမည် ဖြစ်၏။ ၎င်းဂျိန်းဘုရားကျောင်းမှ ယာဘက်အနိမ့်ပိုင်းသို့ ဆင်း သွားလျှင် ပထမသံဂါယနာတင်ရာ သတ္တပဏ္ဍိ(စရည်းပင်ပေါက်ရာ) လိုဏ်ဂူကို တွေ့ရ၏။ ဂူရှေ့ရှိမြေကွက်မှာ ပြိုကျနေသဖြင့် အစားထိုးပြုလုပ်ထားသော် လည်း မကျယ်ဝန်းလှပေ။ ၁၂ ပေမှ ၂၄ ပေထိသာကျယ်၍ - ၁၂၀ ပေ ရှည် လျား၏။ ဆာဂျန်မာရှယ်၏အဆိုအရမူ ၎င်း၏အောက်ဘက် တောင်ခြေ၌ ရှိသော ကျောက်တိုင်အပျက်ကို သတ္တပဏ္ဍိဟု ဆို၏။ ဂျိန်းဘာသာဝင်များက မူ သတ္တပဏ္ဍိကို ရောဟနိယဂူဟု ခေါ်ကြ၏။

၉။ ဆွန်ဘဏ္ဍာဂူ

ဝေဘာရတောင်၏တောင်ဘက်ခြေရင်း (သတ္တပဏ္ဍိလိုဏ်နှင့်တစ်တက် စီ) တွင် ဆွန်ဘဏ္ဍာဟုခေါ်သော ကျောက်ဂူနှစ်ခုရှိ၏။ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ရွှေ တိုက်တော်ဟု ဆိုကြ၏။ ကျောက်တောင်ကို တွင်း၍ထားသောဂူဖြစ်ပြီး ဝင် ပေါက်တစ်ခု ပြုတင်းငယ်တစ်ခု ရှိ၏။ အရှေ့ဘက်မှာ ပြိုကျနေပြီဖြစ်၏။ အတွင်း၌ ဂျိန်းဘုရားပုံများနှင့် စာအနည်းငယ် တွေ့ရ၏။

ဂျိန်းဘုန်းကြီးအချို့ နေခုံပုံရ၏။ အချို့က ဤဂူသည်ပင် ပထမသံဂါ ယနာတင်ရာဂူဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ရှေ့ဥပစာကွက်လပ်မှာ ကျယ်ပြန့်-မြင့်ပျိုး သဖြင့်မဏ္ဍပ်ဆောက်လုပ်ရန်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းကြခြင်း ဖြစ်သည်။ (သုဓမ္မ ဝတီဗုဒ္ဓဝင်၌ ဤနေရာကို သံဂါယနာတင်ရာဟု ဆို၏။)

၁၀။ ရုဏ်ဘူမိ

ဆွန်ဘဏ္ဍာမှတောင်ဘက် ၃ ကီလိုမီတာခန့်တွင် ဟိန္ဒူဘာသာဝင်တို့ အတွက် အရေးကြီးသည့် ရုဏ်ဘူမိခေါ် စစ်မြေပြင်နေရာရှိ၏။ မဟာဘာရတို့ ထင်ရှား၍ (ရာဇပြုဟ်ကို ပထမဆုံးတည်ဆောက်ခဲ့သည်ဆိုသော) ဇရသန္ဓင်မင်း ကြီးနှင့် ဘီမသေနတို့၏ နှစ်ဦးချင်း ခုနှစ်ရက်တိုင် ထိုက်ခိုက်ပြီး ဇရသန္ဓင်မင်း

ရှမ်းနိဗ္ဗာန် အသတ်ခံရသည့်နေရာ (စစ်မြေပြင်) ဟု ဆို၏။ ဒေသခံများက
၎င်းနေရာကို သရေ ဟု ခေါ်ကြ၏။ မြန်မာဆရာတော်များ အယူအဆအရ
ထိုနေရာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာပထမဆုံး ကြွလာရာ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး
ကြိုဆိုသည့်(ထန်းတောဥယျာဉ်) နေရာဟု ယူဆကြ၏။

၁၁။ မဏိယာမတ်

ဆွန်ဘဏ္ဍာမှအရှေ့ (လမ်းမဘက်) သို့သွားလျှင် အမိုးခေါင်စောက်
မတ်သည် အဆောက်အအုံတစ်ခုကို တွေ့မြင်ရမည်။ ပေ ၂၀ ခန့်မြင့်သော အုတ်
ခုံပေါ်တွင် အဝိုင်းပုံသဏ္ဍာန် ရှိန်းဘုရားကျောင်းရှိခဲ့ရာ ယင်းကို မဏိယာ
မတ် ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မဏိယာသောနဂါးကို ပူဇော်ရာဌာနဟု ဆိုလို
သည်။ အေဒီ-၁၀၆၁-၆၂၈ မစ္စတာကန်နှင့်ကမ်းသည် အနက်-၂၁-ပေထိ
တူးဖော်ရှာဖွေရာ ယခုအခါအတွင်း၌ ချိုင့်ဝှမ်းအဖြစ် မြင်တွေ့နေရသေး၏။
တူးဖော်စဉ်က လဲလျောင်းနေသော မယ်တော်မာယာပုံနှင့် ဗုဒ္ဓရုပ်တုတစ်ခု
နဂါးခေါင်းခုနှစ်ခုပါသော ဂျိန်းဘုရား ပါရာဂ္ဂနာထ၏ ပုံတို့ကို ရရှိခဲ့သည်။
၁၉၀၅ ခုတွင် အပေါ်ရှိ ဂျိန်းဘုရားကျောင်းကိုဖျက်၍ တူးပြန်ရာ (ယခုတွေ့
ရသော) ချိုင့်ကျင်းထဲမှ ရုပ်လုံးရုပ်ကြွများ ပတ်လည်မင်းမိသားသည် အုတ်
ခုံကြီးကို တွေ့ရသည်။ ထိုအုတ်ခုံပတ်လည်၌ ပန်းကုံးစုပ်ထားသော သို့ဝလိင်
ပုံ၊ လက်လေးဘက်ရှိ ဗိဿနိုးပုံ၊ နဂါးထီး နဂါးမပုံ၊ မဟာပုံ၊ ကျားရေ
ဝတ်၍က နေသောသျှိုဝပုံ တို့ကိုတွေ့ရသည်။ (ယခုမထင်ရှားတော့ပေ) လက်
ရာမှာ အေဒီ ၅ ရာစု ဂုတ္တခေတ်လက်ရာများဖြစ်သည့်ပြင် နဂါးပူဇော်ရာတွင်
သုံးသော ဆိုးကွဲများတွေ့ရသည် ဆို၏။ ထို့ကြောင့် မဏိယာမတ်၊ မဏိနဂါး
၏ နတ်ကွန်းဟု ခေါ်ကြသည်။

မြန်မာဆရာတော်အချို့က အဇာတသတ်မင်း ဓာတ်တော်များ မြှုပ်နှံ
ရှက်ထားကာ ဓားစက် လှံစက်စသည်များ တပ်ဆင်ထားသည့်နေရာဟု ဆိုကြ
သည်။ သို့သော် စာပေ၌လာသော နေရာအကျယ် ဇနီး အတိမ်အနက်တို့
နှင့်မူ မညီညွတ်ပေ။ အချို့ကလည်း ပက္ခာသတ်တို့ ဓာတ်တော်တိုက်ဟုလည်း
ဆိုကြသေး၏။ အဆောက်အအုံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စေတီဟောင်းရာလို
ထင်ရသည်များနှင့် အဆောက်အအုံဟောင်းနေရာများ တွေ့ရသည်။

၁၂။ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ခြေမှ ဗိမ္ဗိသာရအကျဉ်းထောင်

မဏိယာမတ်မှတောင်ဘက်သို့ (၁၀) ကီလိုမီတာခန့်သွားလျှင် လမ်း၏
ဂဲဘက်တွင် ကျောက်တုံးများ စီးရိုးအဖြစ် ကာရံထားသော ဗိမ္ဗိသာရ

အကျဉ်းထောင်ကို တွေ့ရပေမည်။ စတုရန်း ပေ ၂၂၀ အကျယ်ရှိသည်။ ဤနေ
ရာမှ လက်ထိပ် ခြေထိပ်အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ဟန်ရှိသောကွင်းများ တွေ့ခဲ့သည်ဆို
၏။ ဗိမ္ဗိသာရသည် အကျဉ်းကျနေစဉ် ဂိဇ္ဈကုဋ် တောင်ပေါ်မှ စင်ကြဲနေ
သော ဗုဒ္ဓကို ဖူးမျှော်ရင်း လောကဝံကို ကြုံကြုံ ခံခဲ့ရာ နေရာ ဖြစ်၏။ ဤနေ
ရာသည် သား၏ရက်စက်မှုကို ခွင့်လွှတ်နိုင်စွမ်းသည့် ကြီးမားသော ဖခင်မေတ္တာ
နှင့် လင်သားအပေါ် သစ္စာရှိစွာ ကြင်နာခဲ့သော မိဖုရား၊ လောကီဂုဏ်
အတွက် ကမ္ဘာတုန်အောင် ရက်စက်ခဲ့သော အဇာတသတ်တို့၏ ကြေကွဲဖွယ်ရာ
ဇာတ်လမ်း၏ အရေးပါသော ဇာတ်ဝင်ခန်းနေရာပင် ဖြစ်၏။

၁၃။ ဇီဝကဥယျာဉ်

ဗိမ္ဗိသာရ အကျဉ်းထောင်နေရာမှ ဂိဇ္ဈကုဋ်သို့သွားရာ လမ်း၏ဝဲဘက်
တွင် ဇီဝကဥယျာဉ် နေရာရှိ၏။ လမ်း၏ယာဘက်တွင်လည်း အဆောက်
အအုံဟောင်းနေရာများ တွေ့ရ၏။ ဇီဝကသည် ကျောင်းဆောက်၍ ဤ
ဥယျာဉ်နေရာကို လှူဒါန်းခဲ့၏။ ဤဥယျာဉ်၌ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အပေ
ကိုသတ်ပြီး၍ ညစဉ်အိပ်မပျော်နိုင်ခဲ့သော သွေးလန့်နေသူ အဇာတသတ်သည်
တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့ ညချမ်းဝယ် ဇီဝက၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်း
ကပ်ခါ သာမညပလသုတ္တန်ကို နာကြားရပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဥပသကာ
အဖြစ် ရောက်ခဲ့၏။ ဤနေရာသည် အဇာတသတ်၏ သမိုင်းကြောင်းကို ပြောင်း
လဲစေကာ အပေသတ်သူအဖြစ် ထင်ရှားနေရာမှ ပထမဆုံး နာတင် သာသနာပြု
ဘုရင်တစ်ပါးအဖြစ် ရောက်စေခဲ့ရာ နေရာဟုဆိုလျှင်လည်း မမှားနိုင်ပါပေ။

၁၄။ မဒ္ဒကုဋ်

ဇီဝကဥယျာဉ်မှ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့ လမ်းအတိုင်း တတ်သွားလျှင်
မဒ္ဒကုဋ်ကျောင်းနေရာများ တွေ့ရ၏။ မဒ္ဒကုဋ်ဟူသည်မှာ အဇာတသတ်
သန္ဓေရစဉ်က ဝေဒေဟီ မိဖုရားသည် အနိပ်သည်ဖြင့် ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျစေရန်
ကြိုးစားသည့် နေရာဖြစ်၏။ နောင် ကျောင်းဆောက်၍ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးခဲ့
၏။ ဒေဝတေ ကျောက်မောင်းဆင်လိုမိချခဲ့ရာ ဤနေရာအနီး၌ ဗုဒ္ဓ၏ ခြေမ
တော်ကို ကျောက်စေ့နံ့သဖြင့် သွေးခြေ(ကြည့်) ဥသောကြောင့် မဒ္ဒကုဋ်
ကျောင်း၌နေပြီးမှ ဇီဝကဥယျာဉ်ကျောင်းသို့ ပင့်ရသည်။ ဤနေရာသည်
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအား အသက်အန္တရာယ်ကို မပေးနိုင်ကြောင်း အာဝေဏိကဂုဏ်
တော်၏ သက်သေပြ နေရာပင်ဖြစ်သည်။

၁၅။ စေတီရာနှစ်ခု

ရှေ့ သို့ဆက်တက်လျှင် ပထမ စေတီရာတစ်ခုသည် ဗိမ္ဗိသာရ ဂိဇ္ဈကုဋ်
တောင်သို့ တက်ရောက် ဘုရားဖူးရာတွင် ရထားမှဆင်းသက်၍ ခြေလျှင်သွား

ရာ နေရာဖြစ်၍၊ ဒုတိယစေတီရာမှာ သန်လျက် သရဖူစသည့် မင်းမြောက်တန်
ဆာများကို ကိုယ်ရံတော်ဗိုလ်မှူးထံ အပ်နှံရာ အထိမ်းအမှတ်နေရာများဟု
ဟူယင်ဆန်က ဆိုခဲ့၏။

၁၆။ အာနန္ဒာဂူ

ဆက်၍တက်သွားလျှင် မြောင်းငယ်တစ်ခုကို ကူးဖြတ်သည့် တံတား
အား ကျော်ပြီးနောက် တောင်ထိပ်သို့မရောက်မီ ယာဘက်ရှိနေရာတွင် ဂူငယ်
တစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းသည် မြတ်ဗုဒ္ဓ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်တွင် သီတင်းသုံးစဉ် ရှင်
အာနန္ဒာ သီတင်းသုံးရာဂူဟု ဆိုကြသည်။

၁၇။ တောင်ထိပ်ကျောင်းတော်ရာ

တောင်ထိပ်၌ အုတ်တိုက်ပျက်တစ်ခုရှိကာ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
နှစ်သက်တော်မူသည့် ကျောင်းတော်နေရာပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းနေရာမှ ထုဂြိုဟ်
မြို့ဟောင်းသို့ လှမ်းကြည့်လျှင် အားလုံးကိုစီး၍ မြင်နေရသည်။ ဝိမ္ဗိသာရ
၏ အကျဉ်းထောင်နေရာကိုလည်း မြင်ရသည်။

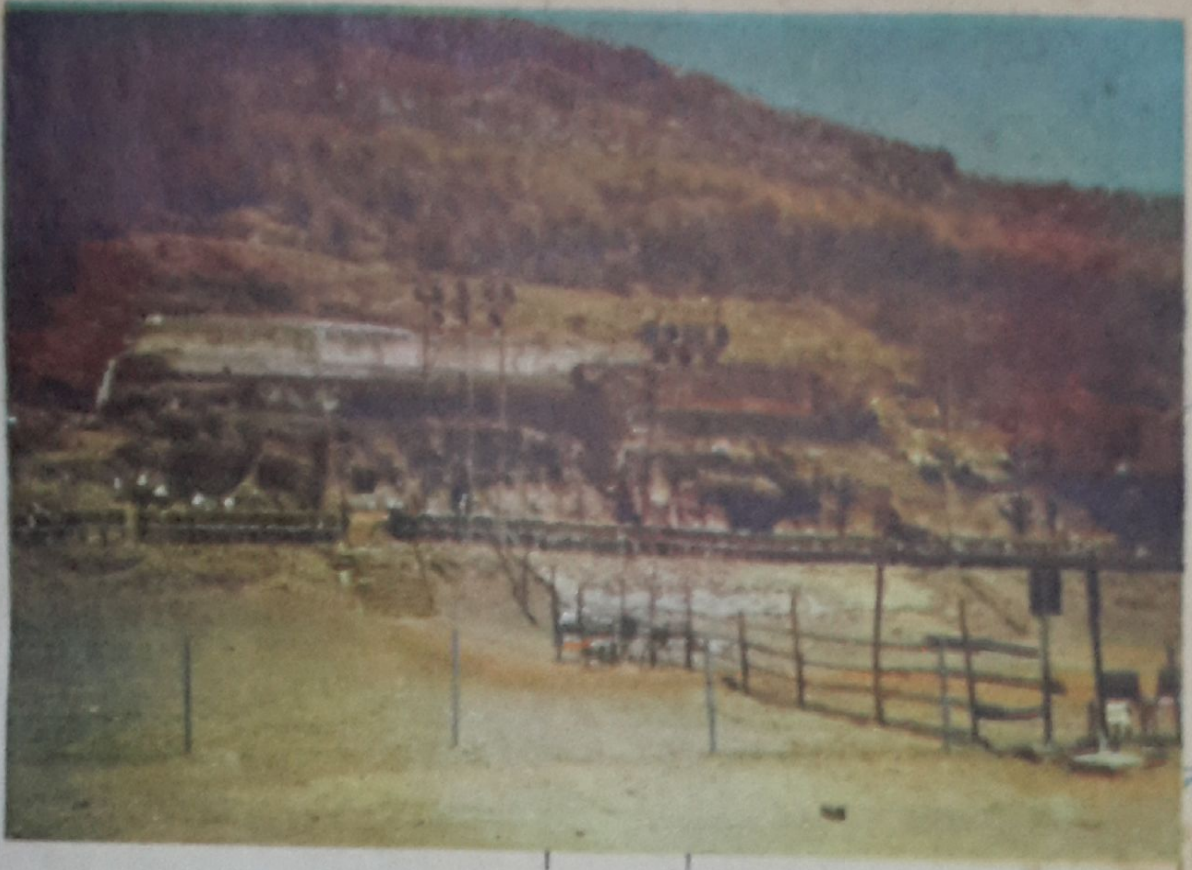
၁၈။ ဝိဗ္ဗသျှန္တိ ဂျပန်စေတီ

ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၏လက်ဝဲ (မြောက်ဘက်) ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ထက် မြင့်
သော ရတနာဂိရိတောင်ထိပ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံမှ အရှင်ဖိရီးထည်သော ငြိမ်းချမ်း
ရေး စေတီကို အဝေးမှပင် ဖူးမျှော်နိုင်လေသည်။ သာသနာ ၂၅၀၀-ပြည့်
တွင် ဟီးရိုးရိုးမားနှင့် နဂါးစကီးတို့၏ အနုမြူဒဏ်ခံရခြင်းကို သံဝေဂယူ၍
ကမ္ဘာ့ ငြိမ်းချမ်းရေး အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ရှုပီး-၂၂ သိန်း အကုန်ခံ တည်
ဆောက်ခဲ့သည်။ စေတီ၏ယာ (ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်) ဘက်တွင် ဂျပန်ကျောင်းနှင့်
ပန်းခြံများရှိသည်။ ၎င်းနေရာမှ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ထိပ်ကို စီး၍မြင်ရသည်။ ဂျပန်
စည်သံနှင့် သူ့အားမှီခိုသံများဖြင့် အုတ်ပျံ့ကြည်နူးဖွယ်ကောင်းလှသည်။

စေတီတော်များစား

စေတီတို့ အတင်ခြေမှပင် စက်လှေကားတပ်ဆင်ထား၍ ယွယ်ကူစွာ
တက်ရောက်နိုင်သည်။ ထိုတောင်မှတစ်ဆင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့လည်း ပြန်ဆင်း
နိုင်သည်။ ခြေလျင်သွားလျှင်လည်း ဂိဇ္ဈကုဋ်မှ ပြန်ဆင်းကာ ဒုတိယစေတီ
နေရာမှ တက်လျှင်လည်း ရောက်သည်။

ဆွန်ဘဏ္ဍာခေါ်-မုလပြိုဟ်ရှိရွှေတိုက်တော်

မုလပြိုဟ်ရှိ ခတ်တော်များ၊ ဌာပနာခွဲရာ စေတီရာ

ရာဇဂြိုဟ် မြန်မာကျောင်းရှေ့ရှိ အဇာတသတ်မင်း၏ နန်းတော်သစ်
နေရာ

ရာဇဂြိုဟ်ဝေဇျာဝန် ဥယျာဉ်အတွင်းရှိ ရေကန်နေရာ

၁၀၈

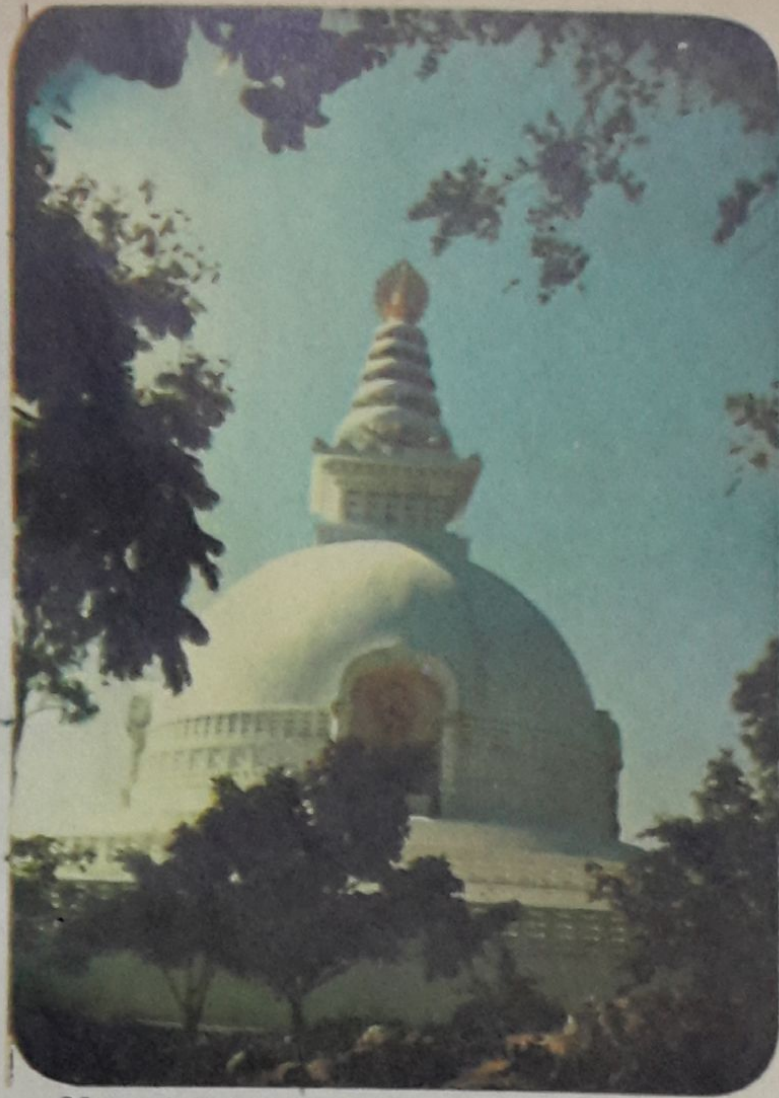
ရာဇဂြိုဟ် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်တွင်ရှိသော ကျောက်တုံးကြီးများ

ရာဇဂြိုဟ်ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့ တက်ရာလမ်းရှိ အဓာတသတ် မဗ္ဗေမီ
မယ်ဆော်ကိုယ်ဝန်ကျစေရန် အနှိပ်သယ်ဖြင့် နိပ်ချသည့်နေရာ အထိမ်း
အမှတ်

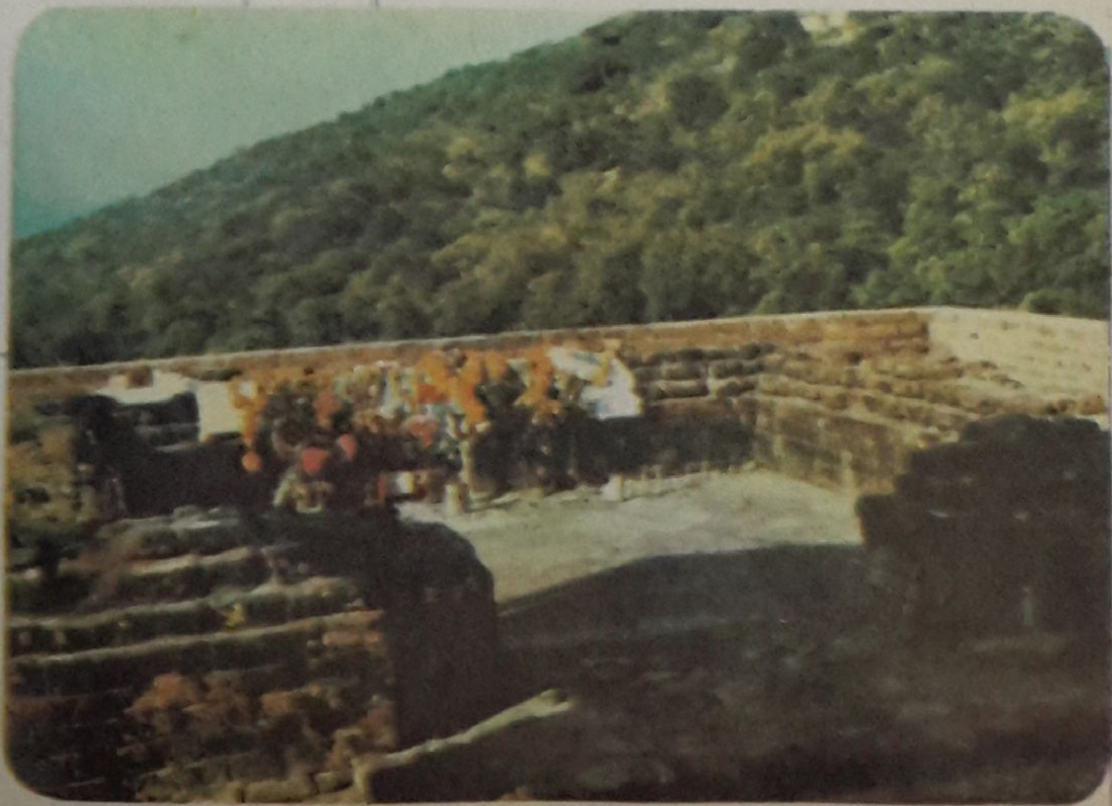
၁၁၁

ရတနာဂီရိတောင်ထိပ်ရှိ ကျပ်ပန်းပြည်၏ဒါန ဝိဇ္ဇာသျှန္တီ (ကမ္ဘာအေး) စေတီ

ဂိဇ္ဇာကုဋ်တောင်ထိပ်ရှိ ဘုရားရှင်သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့ရာ ကျောင်းတော်

ဂျပန် ကမ္ဘာအေးဘုရားတည်ရှိရာ ရတနာဂိရိတောင် အဆင်းလမ်းမှ
ဂိဇ္ဈကုန်တောင် မြတ်စွာဘုရားကျောင်းတော်ရာ ရှုခင်း

ရာဇဂြိုဟ် ဂိဇ္ဈကုန် တောင်ခြေရှိ ဆရာဇီဝက၏ သရက်ဥယျာဉ်တွင်းရှိ
ကျောင်းတော်နေရာ

ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်တက်သည့် ခြေလျင်လမ်း

• ဤလမ်းကို ဗိမ္ဗိသာရက စတင်ပေါက်လုပ်ခဲ့၍ အသောကမင်းမှ တစ်ဖန်ပြုပြင်ခဲ့သည်ဟူ၏။

၁၉။ ပဏ္ဍဝတောင်ခြေမှ လှည်းဘီးရာ

မြို့ဟောင်း၏တောင် (ဂါယာ) ဘက်သို့ ကားလမ်းအတိုင်းသွားလျှင် လမ်းဘေးအကွေ့ဘက်၌ အုတ်တံတိုင်း ခတ်ထားသော နေရာတစ်ခုရှိ၏။ ယင်းနေရာ၌ ကျောက်သားပြင်တွင် ၆ လက်မမှ ၈ လက်မခန့်ထိ နက်ရှိုင်းစွာ ထင်ရှားသော လှည်းဘီးရာကြီးများရှိ၏။ ကျောက်သားများပေါ်တွင် (ယခုထိ မဖတ်ရှုနိုင်သေးသော) စာအချို့ရှိကာ အေဒီ ၅ ရာစု ခေတ်လောက်က ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းကြ၏။ ၎င်းနေရာကို မြန်မာဆရာတော်အချို့က ဘုရားလောင်း တောထွက်ကာစ ရဟန်းအသွင်ဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ရှေ့ဦးစွာရောက်စဉ်က ဗိမ္ဗိသာရနှင့် မြို့သားအများအပြား လာရောက်တွေ့ဆုံသည့်နေရာဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ တောထွက်ကာစ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးသည့် နေရာဟုလည်း ဆိုကြ၏။

၂၀။ တောင်ပေါ်မှ မြို့ရိုးဟောင်း

တောင်ဘက်အထွက် တောင်ပေါ်တွင် ကျောက်စီမြို့ရိုးဟောင်းကြီးကို တွေ့ရ၏။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ဟောင်း၏ တံတိုင်းဟောင်းဖြစ်ပြီး ဇရသန္ဓမင်းက စတင်ဆောက်လုပ်ခဲ့သောဟူ၏။ ၁၂ ပေခန့်မြင့်ပြီး အလျားကီလိုမီတာ ၅၀ ခန့် ရှိပေမည်။ ကြီးမားသော ကျောက်တုံးကြီးများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။

၂၁။ ဝေပုလတောင်ခြေမှ ဒေဝဒတ်၏ ကျောက်ဂူ

ဝေပုလတောင်ခြေ (ကားလမ်း၏ဝဲဘက်) တွင် ကျောက်ဂူတစ်ခုရှိရာ ယင်းသည် ဒေဝဒတ်၏ ကျောက်ဂူဖြစ်သည်ဆို၏။ ဒေဝဒတ်သည် ဤရာဇဂြိုဟ်တွင်ပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအား ဂိုဏ်းခွဲ၍ ဘုရားသစ်အဖြစ် ဘွဲ့ထူးခံခဲ့စဉ် ဤနေရာတွင် နေခဲ့သည်ဟု ဆိုကြ၏။ အချို့ကလည်း ဒေဝဒတ်သည် ဤနေရာတွင် လောကီဈာန်ရခဲ့သည်ဆို၏။

၂၂။ သတ္တဝဏ္ဏိ စေတီ

ဤစေတီနေရာတွင် ပထမ သံဂါယနာတင်သည်ဟု ယူဆကြသေးသည်။

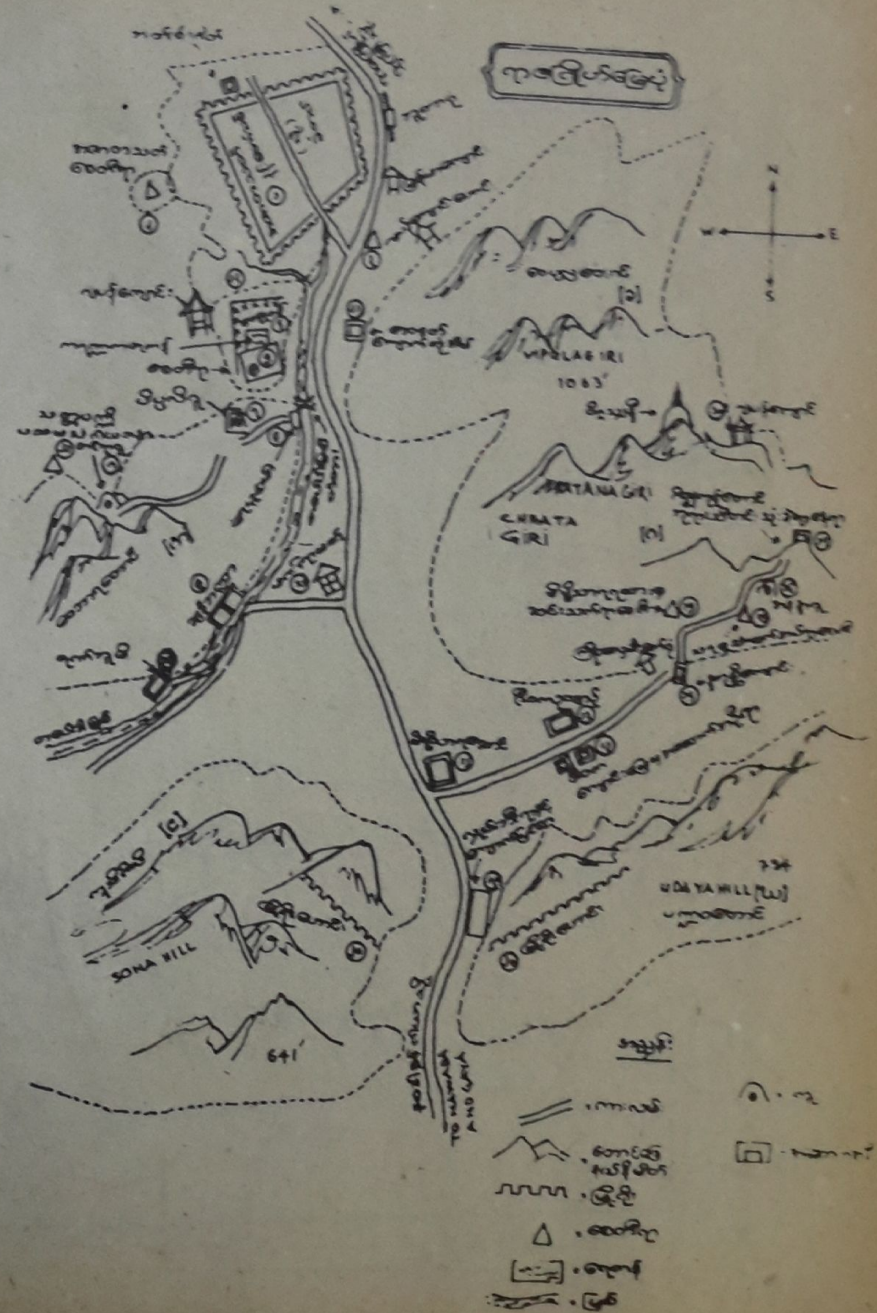
၂၃။ တပေါဒါရာမကျောင်း

ရာဇဂြိုဟ် ဗုဒ္ဓလက်ထက် ကျောင်းတော်ကြီး ၁၈ ခုအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်။

ရာဇဂြိုဟ်ခံ ခြင်္ဂရပ်နှင့် သက္ကရာဇ်များ

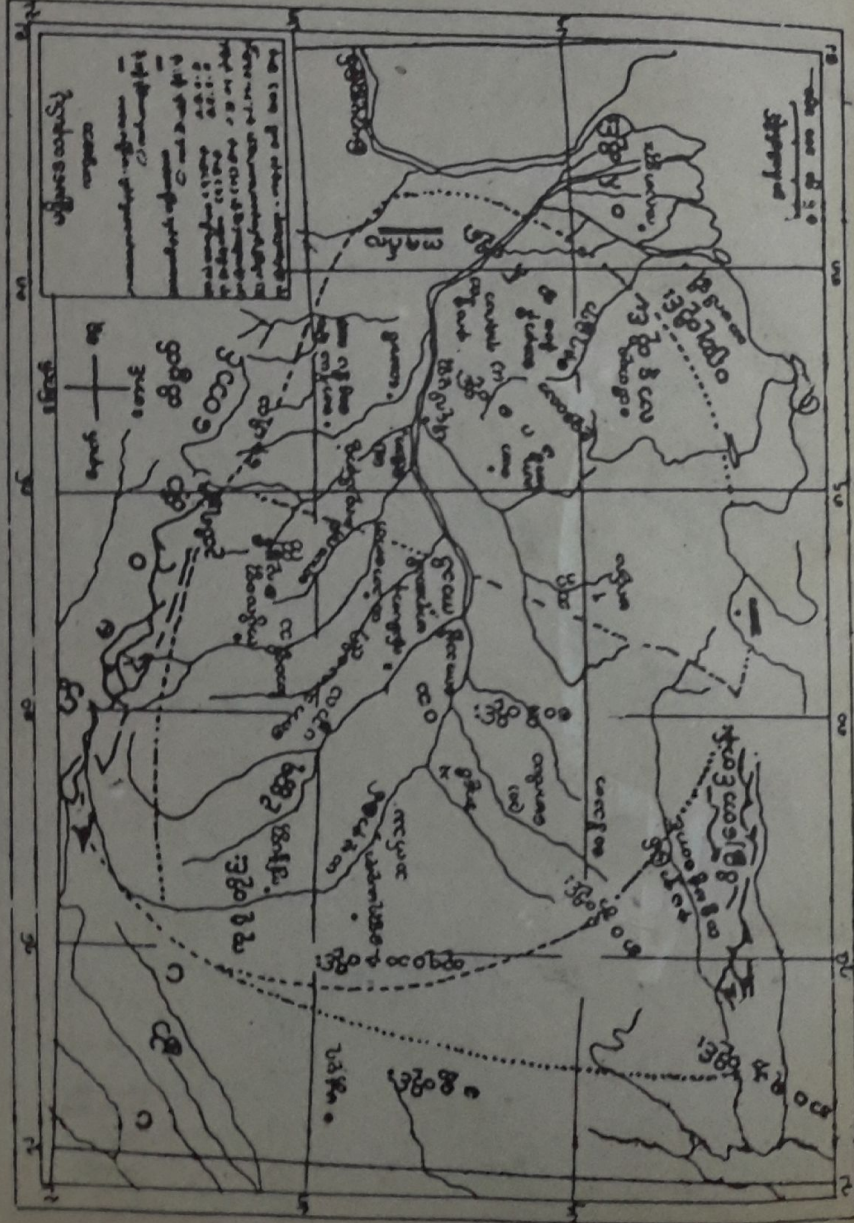
- ဘီစီ ၂၃၆၁(ခန့်) တန္ဒရေထမင်း စတင်တည်ထောင်၍ မင်းနေပြည်ခြင်္ဂ
- ၂၀၀၁ ဇရသန္ဒမင်းကြီး ဆက်လက်မင်းနေပြည်ခြင်္ဂ
- ၆၀၂ မိမ္ဗိသာရမင်း မင်းနေပြည်
- ၅၉၄ ဗုဒ္ဓတောထွက်၁၂၈ ရဟန်းအဖြစ်နှင့်ထောက်ပံ့ ပဏ္ဍဝ
- ၅၂၂(သို့)၅၅၅ တောင်ခြေတွင် မိမ္ဗိသာရနှင့်တွေ့၍ ပင့်ဖိတ်။
- ၅၂၆ ဗုဒ္ဓ ရာဇဂြိုဟ်သို့ ပထမဆုံးကြွထောက် ဝေဠုဝန်
- ၅၂၅ ဥယျာဉ်ကို ကျောင်းတော်အဖြစ် ထူဒါန်း၍ ပထမဆုံး
- ၅၂၅ ကျောင်းတော်ဖြစ်။
- ၅၂၅ ဝေရဝက်ချစဉ် မြေလျှင်လှုပ်။
- ၅၄၆-၉ ဒေဝဒုတ်စင်ပြိုင် ဗုဒ္ဓအဖြစ် ဂိုဏ်းခွဲတောင်း။
- ၅၄၇ မိမ္ဗိသာရအား အဇာတသတ်ကွပ်မျက်။
- ၅၄၇-၆ အဇာတသတ် ဗုဒ္ဓ၏တပည့်အဖြစ်ထောက်။
- ၅၁၇ ဗုဒ္ဓဓာတ်တော်များကို စေတီတည်ထား။
- ၅၁၇ ပထမထံဂါယနာတင် (ထေရဝါဒ သာသနာကိုစတင်၍
- ၅၁၇ တည်ထောင်ခြင်းကို ဆိုနိုင်သည်။)
- ၅၁၇ ကာနင်ဂန် စတင် တူးဖော်။
- ၁၉၅၆ သာသနာ ၂၅၀၀ အထိမ်းအမှတ် ဂျပန် ငိုရှသျှန္တီ
- ၁၉၅၆ စေတီတည်။

ပုဒ္ဓိသာသနီကမြေပုံကော်

စာလွှာ: ဗုဒ္ဓဘာ ၃၀၀-အနံ့ယုဇရာ ၂၅၀-အဝန်းယုဇရာ ၂၀၀ ဖြစ်စေသောပန်း (သီးခြားစောင်ပြုစုက်)

မဇ္ဈိမဒေသ-ဗုဒ္ဓဂါယာဘုရားဖူးဘယ်လိုသွားမလဲ

အကယ်၍ ဤစာစောင်ကို ဖတ်ရှုရသူတစ်ဦးသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဇ္ဈိမဒေသခေါ် ဗုဒ္ဓပွင့်ရာ ဘုရားဌာနများသို့ ဘုရားဖူး လေ့လာရေး သွားလိုသည် ဆန္ဒပေါ်လာသည်ဆိုအံ့...အောက်ပါ ခရီးစဉ်အတိုင်း သွားနိုင်ကြ ပေသည်။ မိမိတို့သိရှိပြီးသူများ အဖို့မူ မလိုအပ်ပေ။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံမှ သာသနာရေး ဦးစီးဌာနနှင့် တိုးပွားစေရေးအဖွဲ့များ အစီအစဉ်ဖြင့် သွားလာသူများအဖို့လည်း ဤခရီးစဉ်သည် မလိုအပ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သိရှိပြီးသူများအနေ နှင့်လည်း သွားတတ်ပေပြီ။ ဌာနဆိုင်ရာအစီအစဉ်ဖြင့် လာသူများအဖို့လည်း လေယာဉ်မော်မှ လေယာဉ်ပေါ်အထိ သွားလာရေး စားသောက်နေထိုင်ရေး တည်းခိုရန်နှင့် လူဝါဒများရန်စသည်တို့ကိုပါ အစစစီစဉ် ပေးထားသောကြောင့် ဤခရီးစဉ် မလိုအပ်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်များ အဖို့ ခရီးအတွက် စဉ်းစားစီစဉ်ရန်မလိုပေ။ အခြားကိစ္စများသာ ဆောင်ရွက်ရန် လိုပေသည်။

အကယ်၍ အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့်ဖြစ်စေ ပြည်ပနိုင်ငံများတွင် အမှုထမ်းနေရာမှဖြစ်စေ အကြောင်း အမျိုးမျိုးနှင့် ပြည်ပသို့လည်းကောင်း အိန္ဒိယသို့လည်းကောင်း ရောက်တုန်းရောက်ခိုက် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ အာသာဆန္ဒ အလိုအရ ဘုရားဖူးလိုသူများအဖို့ ခရီးအစီအစဉ်နှင့် သွားလာတည်းခိုရန် အတွက် အောက်ပါအစီအစဉ်ကို ပေါ်ပြလိုက်ပါသည်။

ကာလကတ္တားမှသွားနည်း။

အကယ်၍ ကာလကတ္တားသို့ လေယာဉ်ဖြင့်ရောက်ရှိလျှင် ကာလကတ္တား တွင် (မြန်မာကျောင်း) ရှိပေသည်။ (မြန်မာကျောင်းတိုင်း၏ လိပ်စာများကို သီးခြား ပေါ်ပြထားပါသည်။) ယင်းလိပ်စာဖြင့်ဖြစ်စေ လေဆိပ်မှဖုန်းဆက် မေးမြန်း၍ဖြစ်စေ သွားရောက်နိုင်သည်။ လေဆိပ်၏ သယ်/ပို့ လေဆိပ်တစ် ဖြင့် (မေးမြန်း) စီးလျှင်ကောလိပ်ဆေးရုံရှေ့တွင် ဆင်း၍ လမ်း၏ယာဘက်တွင် (ကြက်လျှာစွန်း) လမ်းဆုံတွင် ဝဲဘက်လမ်း၏တိုက်အဆောက်အအုံ ၃ခုမြောက် သည် မြန်မာကျောင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဆိုင်းဘုတ်လည်းရှိသည်။ ရှေ့တွင် မြင်း လှည်းဂိတ်+လံချားဂိတ်ရှိသည်။ (ကာလကတ္တားမြေပုံကြည့်ပါ။)

တက္ကစီပြင်သွားလိုလျှင် လေဆိပ်ရှိရဲကို လိပ်စာပြကာအကူအညီတောင်း
၍သာ သွားသင့်သည်။ တစ်ဦး နှစ်ဦးထဲ ဖြစ်လျှင် ပြစ်စေ အချိန်မဲ့လျှင် ပြစ်စေ
တက္ကစီမီးသင်ပေး။ (တက္ကစီမော့ ၂-၅၃၀ ဝှမ်းခန့်ဖြစ်သည်။) အခက်အခဲရှိလျှင်
ဖုန်းဆက်အကြောင်းကြားပါက ဆရာတော်အနေဖြင့် သင့်သလို စီစဉ်ပေးပေ
လိမ့်မည်။ ကာလကတ္တား မြန်မာကျောင်းဆောက်လုပ် ဆရာတော်အား မေးမြန်း
၍ ဂါယာသို့ဖြစ်စေ ဗာရာဏသီသို့ဖြစ်စေ မီးရထားဖြင့် ခရီးဆက်နိုင်သည်။

ကာလကတ္တားမှလာလျှင် ပထမဂါယာသို့ရောက်ပြီး ခုတိယ ဗာရာဏသီ
သို့ရောက်ပေမည်။ ဂါယာဘူတာဆင်းကာ (ဗုဒ္ဓဂါယာ-သတ္တဌာန) ပူးမျှော်
ပြီးမှ ဗာရာဏသီ မိဂဒါရန်ကိုဖြစ်စေ+ဗာရာဏသီ မိဂဒါရန်ဖူးပြီးမှ ဗုဒ္ဓဂါယာ
သို့ဖြစ်စေ သွားလာနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့အဆင်ပြေသလို သွားနိုင်
ကြ၍ အဆင်ပြေသောခရီးသာ ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ မိသားစု ၄-၅ ဦးဖြစ်လျှင်မူ မီးရထားဖြင့်သွားလျှင် ခရီး
အတန်တန်ဖြစ်ကာ ပင်ပန်းဆင်းရဲပေသည်။ (ယနေ့ခေတ်သည် ရှေးခေတ်နှင့်
အစစ်အရာမှတူသည်ကို သတိပြုသင့်သည်။) ထို့ကြောင့် ကာလကတ္တားဆရာ
တော်အား မေးမြန်းလျှောက်ကြား စီစဉ်ပေးရန်တောင်းပန်ကာဆလွန်းကာ
တက္ကစီပြင်ဘုရားဖူးတစ်ပတ်လုံးငှားယူနိုင်သည်။ ဤခရီးသည်ဆက်သွားပေမည်။
ဈေးနှုန်းမှာ (၈၄-၉၅ ဈေးနှုန်း)၊ ၁-ကီလိုမီတာ ၁-၅၀ ဝှမ်းခန့်ဖြစ်၍ ညယ်ပိခ
တစ်ည-၅၀ ဝှမ်းပေးရသည်။ ဘုရားဖူးတစ်ပတ်မှာ ကာလကတ္တားမှ ကာလ
ကတ္တားသို့ ကီလိုမီတာ ၂၂၀၀ ခန့်ရှိသည်။ မီးရထားစသည်ဖြင့် အတန်တန်သွား
လျှင် အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ခရီးခက်ခဲ စိတ်ဆင်းရဲစရာများ ကြုံရပြီး
ငွေကုန်ကြေးကျလည်း ပိုမိုများတတ်သည်။ အနည်းဆုံး ဆတူလောက်တော့
ကုန်ပေလိမ့်မည်။ စိတ်ဆင်းရဲ လူပင်ပန်းဖြစ်ရပေမည်။

ဗုဒ္ဓဂါယာသို့။

ကာလကတ္တားမှဖြစ်စေ ဗာရာဏသီမှဖြစ်စေ ဂါယာဘူတာသို့ ရထား
စီးရသည်။ ကာလကတ္တားမှ ည ၇ နာရီ၊ ၈ နာရီ၊ ၉ နာရီတို့တွင် ရထားရှိ၍
အင်္ဂါ ဗုဒ္ဓဟူး စနေနံနက် ၈ နာရီတွင် အေ-စီရထားရှိသည်။ နိုင်ငံတူးလက်မှတ်
ဖြင့် လက်မှတ်ကြိုတင်ဝယ်ယူသော တိုးရစ် နေရာတွင် ရနိုင်သည်။

ညရထားများသည် ဂါယာသို့ နံနက်စောစော ၆ နာရီခန့် ရောက်၍
နံနက်ရထားသည် ည ၆ နာရီခန့် ရောက်တတ်သည်။ ဂါယာဘူတာရောက်လျှင်
ရိုးရွှေခေါ်ဆိုကြားဖြင့် (ကချ်ဟရီ ကချေရီ) ခေါ်ကမ်းရုံးဟုလည်းကောင်း။

မောင်ဂါယာကားဂိတ်ဟု လည်းကောင်း ပြောကားစီးပြီး ဗုဒ္ဓဂါယာဂိတ်သို့
သွားရသည်။ ဈေးနှုန်းမှာ ၁-၅၀ ဝှမ်း (သို့) ၂-၅၀ ဝှမ်း ပေးရသည်။

ယင်းကချေရီရောက်လျှင်တင်ပေါ်လ်ခေါ် ၃ ဘီးဂိတ်ရှိသည်။ ၃ ဘီးဖြင့်
ဖြစ်စေ ဘတ်စ်ကားဖြင့်ဖြစ်စေ မြင်းလည်း-လံချား-ဆိုကြားကြိုက်ရာ စီနိုင်
သည်။ ၃-ဘီးမှာ ၁၅/၂၀ ခန့်ပေးရသည်။ ၃-ဘီး ပါဆင်ကျာ ၂/၅၀၊
ဆိုကြား ၁ ခန့်ပေးရသည်။ ဗုဒ္ဓဂါယာတွင်လည်း မြန်မာကျောင်းရှိသည်။ မိမိစီး
သောယာဉ်အား ပြောလျှင် မြန်မာကျောင်းရှေ့တွင် ချပေးသည်။ (ဘားမိစ်
ပိလာ) ဆိုလျှင် လူသိများ၍ ထင်ရှားသည်။ မြန်မာကျောင်းဆောက်လုပ် ဆရာ
တော်အား လျှောက်၍ လိုအပ်သည်များကို ကူညီစီစဉ်ပေးပါလိမ့်မည်။

ဗာရာဏသီသို့

ဗာရာဏသီသည် မြို့ကြီးဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓတရားဦးဟောရာ မိဂဒါရန်ခေါ်
ဆာရ်နတ်မှာ ၁၂ ကီလိုမီတာခန့်ဝေးသဖြင့် ဗာရာဏသီမှ တစ်ဆင့် သွားရ
သည်။ ဗာရာဏသီသို့ ကာလကတ္တားမှဖြစ်စေ၊ ဂါယာမှဖြစ်စေ နည်းစေလိတက်
မှဖြစ်စေ မည်သည့်နေရာက လာလာ ရောက်သည်သာဖြစ်သည်။ ဗာရာဏသီ
ဘူတာကြီးရောက်လျှင် အနီးဆုံးမှာ (စာရေးသူနေထိုင်ရာ) မြန်မာကျောင်း
ဆစ်ပင်ဖြစ်သည်။ ဘူတာနှင့် ၁ ဗာလုံခန့်သာဝေးကာ ခြေလှမ်း ၃ ထောင်
ခန့်သာ လျှောက်ရသည်။ ဤကျောင်းသို့ ခြေလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ဆိုကြား
ဖြင့်လည်းကောင်း လွယ်ကူစွာလာနိုင်သည် (သို့သော် ဆိုကြားသမားများသည်
သူတို့ကော်မရှင်ရသော ဟော်တယ်များသို့ ခေါ်သွားတတ်သည် ဘားရိမိစ်တင်း
ပဲလီမှာ ပိတ်ထားကြောင်းစသည် ပြောတတ်သည်။) ထို့ကြောင့် သေချာစွာ
ပြောသင့်သည်။ (ဗာရာဏသီမြေပုံကြည့်ပါ) ဘူတာမှထွက်လျှင် လမ်းကြီးတစ်ခု
ဖြတ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်။ ယင်းလမ်းကြီး၏ပဲဘက်သို့ (မြောက်ဘက်) အတိုင်း
လျှောက်ရသည်။ ဘူတာ၏ မီးရထားဝင်းနယ်မြေဆုံးလျှင် (သို့) ပလက်ဖောင်း
ထိပ်တွင် ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းယေလေးတစ်ခု တွေ့ရမည်။ ယင်း၏ပျက်စောင်း
ထိုးခန့်လောက် (လမ်း၏တစ်ဆက်) တွင် ဓာတ်ဆီဆိုင်တစ်ခုကို ဆိုင်းဘုတ်နီ
အတိုင်း အမှတ်အသားနှင့် တွေ့ရမည်။ ဓာတ်ဆီဆိုင်ရှေ့တွင် ဘတ်စ်ကားဂိတ်
ဆိုကြားဂိတ်တွေ့ရမည်။ ဓာတ်ဆီဆိုင်ဘေး (ယာဘက်) တွင် လမ်း (ကဏ္ဍစင်း
ထားသောကားလမ်းပင်) တစ်ခုတွေ့ရမည်။ ယင်းလမ်း၏တစ်ဆက် (ဓာတ်ဆီဆိုင်
နှင့်တစ်ဆက်စီ) တွင် အမိုးရဘတ်စ်ကားဂိတ်ကြီးရှိသည်။ ဂုလားသံဖြင့် ရှိမိမိစ်
ဟု ခေါ်သည်။ ယူပီ ပြည်နယ်တစ်ခုလုံးသို့ ထွက်သော ကားဂိတ်ကြီးဖြစ်၍
လူတိုင်းသိကြသည်။ ဓာတ်ဆီဆိုင်နှင့် ယင်းဘတ်စ်စတေးရှင်ကြီးကြားမှ လမ်း
အတိုင်းဝင်လျှင် ဘတ်စ်စတေးရှင်အဆောက်အအုံဆုံးသည်နှင့် လမ်း၏ယာဘက်

တွင် (မြန်မာကျောင်း) ဟူသော ဆိုင်းဘုတ်ကို တွေ့ရလျှင် ကျောင်းသို့ ရောက်ပြီ
သာဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဆိုကြားစီးလျှင် တစ်ကျပ်ဖြစ်သော်လည်း ၅ ကျပ်ခန့်
တောင်းမည်။ ၂ ကျပ်ခန့်ပေးလျှင် ဆိုက်ဆိုက်မြိုက်မြိုက် ရောက်နိုင်သည်။
အထုပ်အပိုးနည်းလျှင် (အဆိုပါအတိုင်း) လမ်းလျှောက်လျှင် ရောက်ပေမည်။
ကျောင်းရောက်လျှင် ဆာရ်နတ်သို့လည်းကောင်း၊ အခြားနေရာများသွားရန်
လည်းကောင်း ကူညီစီစဉ်ပေးကြပေမည်။

ဒေလီမှသွားနည်း

ဒေလီဘက်မှလာလျှင် ဗာရာဏသီသို့ဖြစ်စေ ဂါယာသို့ဖြစ်စေ တိုက်ရိုက်
သွားနိုင်ပြီး ရောက်လျှင် အဆင်ပြေသလို ခရီးလှည့်နိုင်ပေသည်။

ကုသိနာရုံနှင့်လုမ္ဗိုနီသို့

ကုသိနာရုံသို့ သွားလိုသူများအဖို့မူ ဗာရာဏသီမှပင်သွားရမည်။ ဗာရာ
ဏသီ (မိမိနေရာကျောင်းရှေ့) အစိုးရဘတ်စ်ကားဂိတ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကကားဂိတ်မှ
ဘတ်စ်များဖြင့် သွားနိုင်ပေသည်။ ကုသိနာရုံခရီးမှာ အဆိုပါဘတ်စ်ဂိတ်မှ
ဂေါ်ရဒ်ပူရ်မြို့သို့ ဘတ်စ်ကားစီး၊ ၎င်းမှတစ်ဆင့် ကာစိယာသွားမည့်ကားကို
ဆက်စီး၍လည်းကောင်း၊ ကာစိယာကားကို ကုသျှိုနဂါးရိဟုပြောလျှင်
၎င်းရွာ၏ထိပ်တွင်ချပေးမည်။ တိုက်ရိုက်ရောက်သည့်ဘတ်စ်ကားကို ဗာရာဏသီမှ
ပင် စီးသွားလျှင်မူ ပူရန်မလိုတော့ပေ။ ကုသျှိုနဂါးရိရွာရောက်လျှင်မူ ကားလမ်း
မမှ ဘုရားရှိရာသို့ ပတ်သွားသော ကားလမ်းတစ်ခုရှိရာ တောက်လျှောက်သွား
ရန်ပင် ဖြစ်သည်။ မဝေးလှပေ။ မေး၍လည်းရသည်။ ၅ မိနစ်ခန့်လမ်းလျှောက်
လျှင်လည်းရောက်သည်။ ပထမ တရုတ်ကျောင်းကိုမြင်ရပြီး ၎င်း၏နောက်တွင်
မြန်မာကျောင်းကို လှမ်းမြင်ရသည်။ ယင်းသို့ရောက်လျှင် ဆရာတော်က ကူညီ
စီစဉ်ပေးမည်။

လုမ္ဗိုနီသို့သွားရန်မှာ ကုသိနာရုံမှပင် ဆက်သွားရသည်။ ကုသိနာရုံဘုန်းကြီး
သည် ဤကိစ္စအတွက် လုပ်နေကျအလုပ်သာဖြစ်၍ ကူညီနိုင်ပြီး သူ့ကျောင်း
ရောက်လျှင်မူ ပူရန်မရှိပေ။ သူစီစဉ်ပေးပေမည်။ လုမ္ဗိုနီသည်နီပေါလ်နိုင်ငံတွင်ဖြစ်
၍ အိန္ဒိယနှင့်တိုင်းပြည်ချင်း ခြားနားသောကြောင့် (ခေတ်မီထုံးစံအတိုင်း)
နီပေါလ်ပြည်ဝင် မိဇာနှင့် အိန္ဒိယဗီဇာမှာ နှစ်ကြိမ် (သို့) သုံးကြိမ်ဝင်ခွင့်ပါရန်
လိုအပ်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် အခက်အခဲရှိတတ်သည်။ ခေတ်သည် တဖြည်းဖြည်း
မြေရာကျဉ်းလာသဖြင့် စည်းကမ်းများသည်လည်း တဖြည်းဖြည်းကျဉ်းကြပ်
လာသည်မှာ ကမ္ဘာ့ဓမ္မတာပင်ဖြစ်ကြောင်း ကမ္ဘာသို့ခရီးသွားသူများအနေဖြင့်
သဘောပေါက်သင့်ကြပေသည်။

သာဝတ္ထိသို့

သာဝတ္ထိပြည်မှန်နှင့် ဇေတဝန်သို့သွားလိုလျှင် လမ်းနှစ်သွယ်ရှိစေ
သည်။ ပထမလမ်းမှာ လုမ္ဗိုနီမှအပြန်ဝင်လိုလျှင် ဂေါ်ရဒ်ပူရ်မြို့မှဖြစ်စေ နောင်
ဂါးရိဟုဖြစ်စေ မီးရထားဖြင့် ဗာလ်ဗန်ပူရ်ဘာသို့ စီးရသည်။ ဒုတိယလမ်းမှာ
ဗာရာဏသီမှသွားလျှင်မူ မိမိနေထိုင်ရာကျောင်းရှေ့ ဘတ်စ်ကားဂိတ်မှပင် ဗာလ်
ဗန်ပူရ်မြို့သို့ တိုက်ရိုက်ဘတ်စ်ကားရှိသည်။ ဗာလ်ဗန်ပူရ်သို့ မီးရထားဖြင့်ဖြစ်စေ
ဘတ်စ်ကားဖြင့်ဖြစ်စေ ရောက်လျှင်ပင် (မြန်မာကျောင်း) ရှိသည်။ (ဘုန်းကြီး
တော့မရှိတော့ပေ)။ စောင့်ရှောက်နေသောအမျိုးသမီးရှိပြီး တည်ခိုနိုင်ပေ
သည်။ မြန်မာစကားတော့ မဝတ်ပေ။ ၎င်းအားပြောလျှင် သာဝတ္ထိသို့လမ်း
ညွှန်နိုင်ပေသည်။ ဗာလ်ဗန်ပူရ်ရောက်လျှင် ဆဲဟဲက်မဟဲက်သွားရန် ကားကိုမေး
လျှင် အလွယ်တကူ သိနိုင်ပေသည်။ ကားဖြင့်သွားလျှင် သာဝတ္ထိသို့ တိုက်ရိုက်
မရောက်ပေ။ လမ်းထိပ်တွင် ချပေးပေးမည်။ ဗာလ်ဗန်ပူရ်မှ ဆဲဟဲက်မဟဲက်ခေါ်
သာဝတ္ထိသို့ ၁၇ ကီလိုမီတာဝေးသဖြင့် ၁၅ ကီလိုမီတာခန့် အရောက်တွင်
လမ်းဝဲဘက်၌ စေတီပျက်ယောင်တောင်ကုန်းမို့မို့ တစ်ခုကို ကွင်းပြင်ဝယ်
တီးမားစွာ တွေ့ရမည်။ ယင်းသည် သရက်ဖြူပင်နေရာဖြစ်သည်။ ယင်း၏
အရှေ့ ၂ ကီလိုခန့်တွင် ထိုင်းလင်းကျောင်း ဂျပန်ခေါင်းလောင်းကြီးများ
တွေ့ရလျှင် ယင်းသည် သာဝတ္ထိလမ်းဆုံ ရောက်ပြီဖြစ်သည်။ ယင်းနေရာမှ
ဆင်း၍ ၂ ကီလိုမီတာခန့် ဆက်သွားလျှင် ဇေတဝန်ကျောင်းဝင်းကို ထိပ်
တိုက်တိုးတော့သည်။ ဆိုကြားစသည် စီးစရာမရှိပေ။ ယင်းတွင်လည်း မြန်မာ
ကျောင်းရှိသေးသည်။ (ဘုန်းကြီးတော့မရှိပေ)။ ကလျာဏ်ဆင်းနှင့် ကျော်သန်း
တို့ ညီနောင်နှစ်ဦး နေထိုင်ကြသည်။ မြန်မာများဖြစ်၍ မြန်မာစကား အလွန်
ကျွမ်းကျင်ပေသည်။ သူတို့လည် ကူညီနိုင်ကြသည်။

ရာဇဂြိုဟ်သို့

ရာဇဂြိုဟ်ကို ရာဂျိဂိရိဟုခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓဂါယာမှ လည်းကောင်း
ဂါယာမှ လည်းကောင်း၊ ပတ္တနားမှ လည်းကောင်း သွားနိုင်သည်။ ရာဂျိဂိရိ
ဟုပြောကာ စီးရသည်။ ရောက်လျှင် ဘားရိမိစ်မန္နိရိ ဟု မေးလျှင် လူတိုင်းလို
သိကြသဖြင့် လွယ်ကူစွာ ရောက်နိုင်သည်။ ယင်းကျောင်းရောက်လျှင် ဆရာ
တော်၏ ညွှတ်ကျော်ပုန်မှုကြောင့် ရောက်သူတိုင်း ချမ်းသာစွာ တည်းခိုနိုင်ပြီး
အစစကူညီပေးလိမ့်မည်။

နာလန္ဒာသို့

ရာဇဂြိုဟ်ထောက်လှောင် နာလန္ဒာသို့ ကားပြင်ဆက်သွားရုံပင်ဖြစ်သည်။
ဂါယာဘက်မှလာလျှင် ရာဇဂြိုဟ်ကိုကျော်ဖြတ်ပြီးမှ နာလန္ဒာထောက်နိုင်သည်။
(ဤခရီးသည် အဆင်ပြေသည့်လမ်းဖြစ်သည်) ပတ္တနားမှလာလျှင်မူ နာလန္ဒာကို
ကျော်ဖြတ်ပြီးမှ ရာဇဂြိုဟ်သို့ထောက်ပေမည်။ နာလန္ဒာထောက်လျှင် နဝ
နာလန္ဒာခေါ် နာလန္ဒာတက္ကသိုလ်တွင် ဆရာတော် ဒေါက်တာဇာဂရနှင့် ပညာ
သင်ကျောင်းသားအဖြစ် မြန်မာရဟန်းများနေကြသည်။ ကူညီလမ်းညွှန်နိုင်ကြ
သည်။

ဤသည်မှာ တစ်ဦးချင်း မိမိတို့အစီစဉ်ဖြင့် ဘုရားဌာနများသွားလို
လျှင် အဆင်ပြေစေရန် လက်လှမ်းမီသမျှ လမ်းညွှန်လိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။
အဆင်ပြေရာ မိမိနှစ်သက်ရာတို့ဖြင့်သာ သွားထောက်နိုင်ကြပေသည်။ အိန္ဒိယ
ဘုရား ဌာနတို့တွင် တည်ရှိရန်အတွက် ပူရန်မလိုပေ။ နေရာတိုင်းတွင် မြန်မာ
ကျောင်းများရှိပေသည်။ ရှေးဆရာတော်များနှင့် မြန်မာများသည် ဘုရားဖူး
များ လွယ်ကူစွာတည်းခိုနိုင်ရန်အလို့ငှါ မြန်မာကျောင်းများ တည်ဆောက်
ထားကြကာ ယခုလက်ရှိ ဘုန်းကြီးများက ဆက်လက် စောင့်ရှောက် ကူညီ
လျက်ရှိကြပေသည်။

ဦးလှိုင်စာ

အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ-မြန်မာကျောင်းများ၏လိပ်စာများ

၁။ ကာလကတ္တာ

ဦးကောဝိဒ
မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာကျောင်း
၁၀-အေ၊ အခင်ဆေးရုံလမ်း
အစွဲလမ်းမီးယားဆေးရုံအနီး
ကာလကတ္တာ-၇၀၀၇၃
ဖုန်း-၂၇-၃၇၃၁

U Ko Wida
Burmese Buddhist Temple
10 A Eden Hospital Road
Near Islamia Hospital
Calcutta 700073
Phone 27-3731

၂။ ဗုဒ္ဓဂါယာ

ဦးညဏိန္ဒ
မြန်မာကျောင်း
ဗုဒ္ဓဂါယာ၊ ဂါယာမြို့၊ ဗိဟာ
ပြည်နယ်
ဖုန်း-၂၁

U Nya NeInda
Burmese Vihar
Buddha Gaya , Gaya District Bihar
Phone 21

၃။ ဗာရာဏသီ

အရှင်ဂမ္ဘီရဗုဒ္ဓိ
မြန်မာကျောင်းသစ်
အက်စ်-၁၇/၃၃၁-အေ၊
မာလ်ဒါဟီယာ
ဗာရာဏသီမြို့ ၂၂၁၁၀၂၊
ယူပီပြည်နယ်
ဖုန်း-၅၂၇၀၄

Ashin Gambhira Buddhi
Burmese Buddhist Temple
S 17/330 A Maldahia
Varanasi 221002 U.P.
Phone 44604

- ၄၄။ ဆိဂဆုကျောင်း
(ဆာဦးသွင်ကျောင်း)
ဦးကိတ္တိမာ
မြန်မာ (ဆာဦး သွင်)
ကျောင်း
ဆိဂဆုရပ်၊ ဗာရာဏသီ-
၂,၂၀၀၀၁
ယူပီ-ပြည်နယ်
ဖုန်း-၅၂၅၁၉
- ၅။ မိဂခါဝိနိကျောင်း
ဦးတိက္ခိန္ဒြိယ
မြန်မာကျောင်း
ဆာရာနတ်၊ ဗာရာဏသီမြို့
၂၂၁၀၀၇
- ၆။ ရာဇဂြိုဟ်
ဦးဇယန္တ
မြန်မာကျောင်း
ရားဂျိဂိရိမြို့၊ ဗီဟာပြည်နယ်
- ၇။ နာလန္ဒတက္ကသိုလ်
ဒေါက်တာ ဦးဇာဂရာဘိဝံသ
နာနာလန္ဒာမဟာဝိဟာရ
နာလန္ဒာ၊ ဗီဟာပြည်နယ်
- ၈။ ကုသိနာရုံကျောင်း
ဦးညာဏိသရာ
ကုသိနာဂါရ် မြန်မာကျောင်း
ကုသိနာဂါရ် ဒေအိုရိယစီးခရိုင်
ယူပီပြည်နယ်
ဖုန်း-၃၁

U Kittima
Boudh Mandir
D 84/135 Vidyapith Road
Sigara Varanasi 221001 U. P.
Phone 52519

U Tik Khein Driya
Boudh Mandir
Sarnath P.O.
Varanasi.

U Jayanta
Burmese Temple
Raj Giri Nalanda Dist.
Bihar.

Dr. U, Jaeara Bhi Wunsa
Navanalanda Maha Vihara
Nalanda, Rajgiri, Bihar

U Nya Ne Swara
Burmese Mandir
Kushinagar Deoria Dist. U.P.
Phone 31

- ၉။ ပတ္တနားကျောင်း
ဦးသီရိဇေယျ
၁၀- ရာဇန္ဒရာနဂါရ်
ထုဇန္ဒရာလမ်း
ပတ္တနား
- ၁၀။ နောင်ဂါရ်ကျောင်း
ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးနန္ဒ
ဝံသ
မြန်မာကျောင်း
မီးရထား ဘူတာရုံအနီး
တေတရိဘဇား
ဘတ်စ်တီး ခရိုင်၊ နောင်ဂါရ်မြို့
ယူပီ-ပြည်နယ်
- ၁၁။ ဗဒုလ်ရာမိပူကျောင်း
ကျောင်းဘုန်းကြီးမရှိ
မီးရထား ဘူတာရုံလမ်း
ဗာလ်ရပ်ပူမြို့၊ ဂွန်ဒါခရိုင်၊ ယူပီ
ပြည်နယ်
- ၁၂။ သာဝတ္ထိကျောင်း
ကျောင်း ဘုန်းကြီးမရှိ
မြန်မာကျောင်း
ဆာဟဲက် မဟဲက်(ဆာရိဝစ
တီး)
ဂွန်ဒါခရိုင်၊ ယူပီ-ပြည်နယ်

U Thirizeya
Burmese Temple
10 Rajendra Nagar
Rajendra Marg
Pattna.

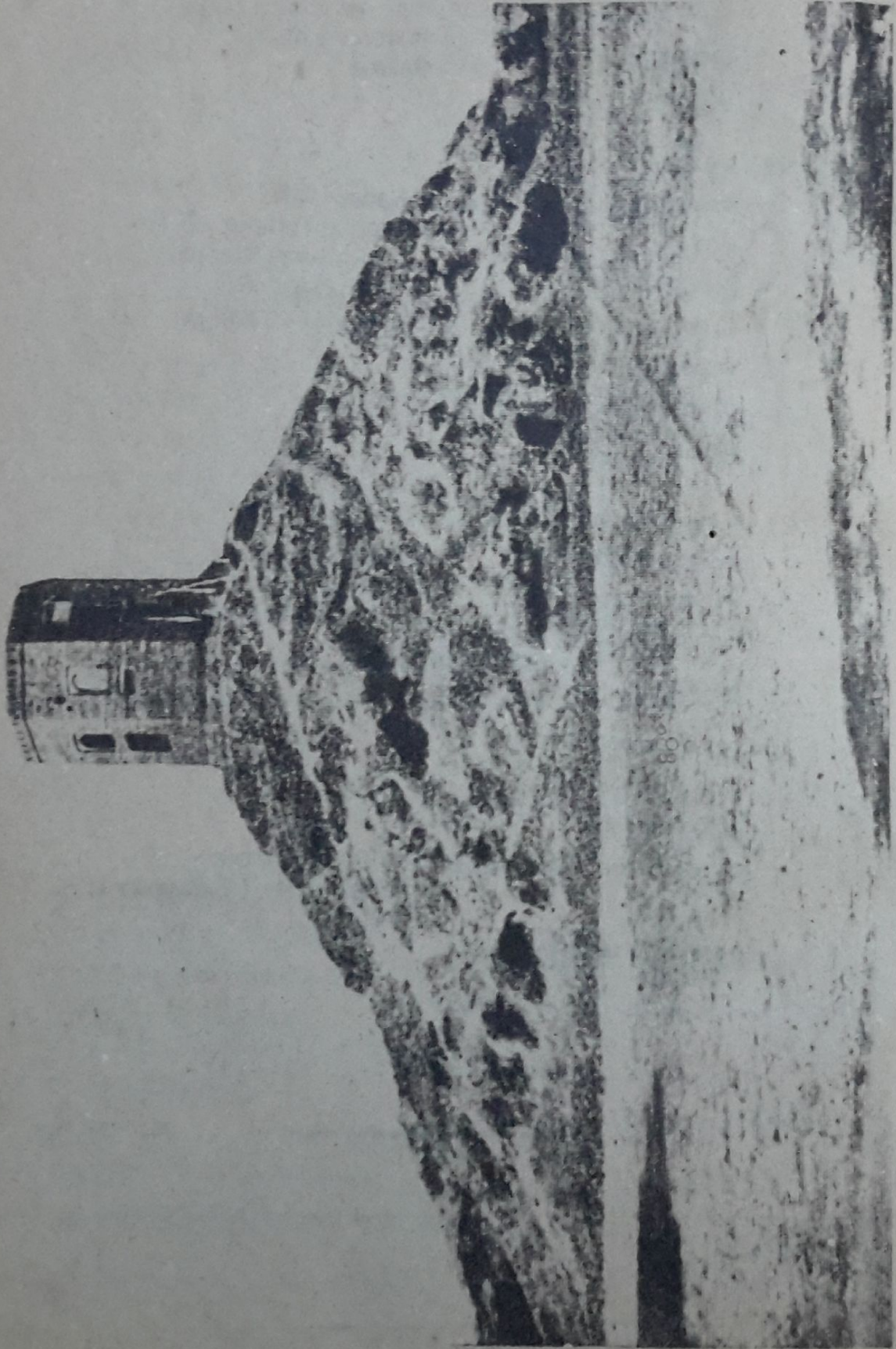
U Nadawuntha
Burmese Temple
Near Railway Station
Tetri Bazaar P.O.
Basti Dist , Naugar U.P.

Burmese Temple
Railway Station Road
Malrampur Gonda Dist. U.P.

Burmese Temple
Sahek Mahek (Sarvasti)
Gonda Dist. U.P.

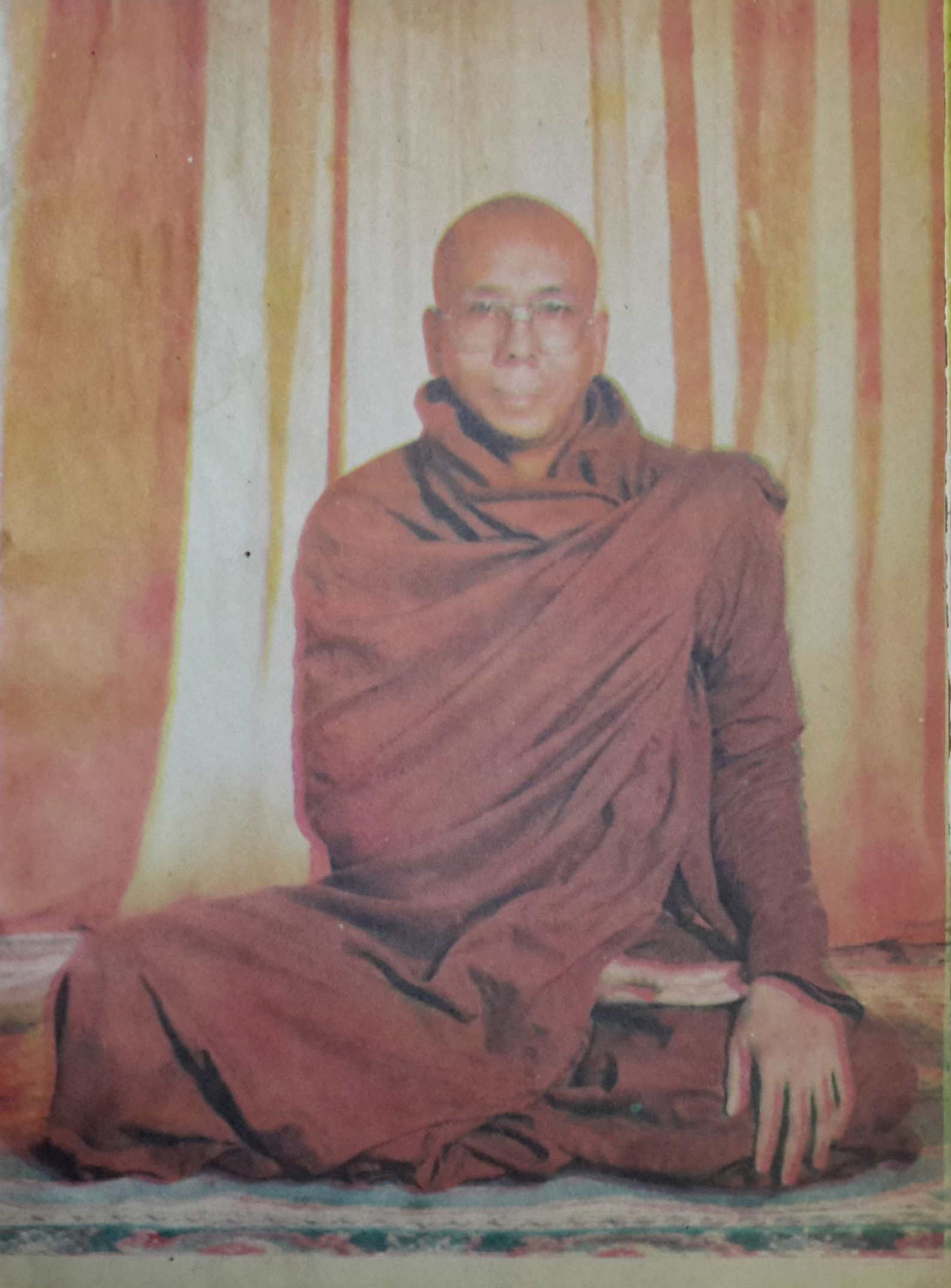
ဆမ္မုန္ဒာ ၈၇ ရုပ်ပုံ
နာလန္ဒ တက္ကသိုလ် မှ ကူး ခေါ်၍ ရှိသော ဝေါဟာရသတ္တ ဘုရား လောင်း ရုပ်ပုံ

ပိဂျီတို ရောင်း ခတ္တို စေတီတော်

ဗာရာဏသီ-အရှင်ဂဗ္ဘိရုဗ္ဗိ

၏

ကိုယ်ရေးဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

အရှင်ဂဗ္ဘိရုဗ္ဗိကို ပဲခူးတိုင်း၊ သနပ်ပင်မြို့နယ်၊ တာဝ ရေတံခါးကျေးရွာ၊ ဦးတိုးရွှေ-ဝေါ်ဖွား အေးတို့မှ၊ အယ်ဆုံးသားအဖြစ် ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ငယ်စဉ်တွင် ယင်းကျေးရွာ ရွှေနန်း၊ ရိပ်သာကျောင်း၊ ဦးရီး ဆရာတော်ထံ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ စာမေးပွဲ ပညာများကို ပဲခူးမြို့ ကြွယ်တံ ဝိုင်းကျောင်းတိုက်မှ ဓမ္မာစရိယ ပါဠိ ပါရဂူဘွဲ့ရသည်အထိ အောင်မြင်ခဲ့ပြီး စာပေများကို ပို့ချခဲ့သည်။ ၁၉၆၅-တွင် ဦးရီး ဆရာတော် ဗျံတ္တနိသဖြင့် တာဝ ရေတံခါးရွာ၊ ရွှေနန်းရိပ်သာ ကျောင်းတွင် ကျောင်းထိုင် ပခောန ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ် တုန်းတော်ကြီး မူလတန်းကျောင်း ဖွင့်လှစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုများ သင်ကြားပေးခြင်း၊ ဝေဓသတွင်းရှိ အစ္စထာမ်လူငယ်များအား ဗုဒ္ဓဘာသာအဖြစ် ပြောင်းလဲစေခဲ့ခြင်း ကျောက်သင်္ဘောဝါစ ခုခံကာကွယ်ရေးအတွက် တာဝတိုက်နယ်နှင့် သနပ်ပင် မြို့နယ်လုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းပေါင်းစုံ ပါဝင်သည့် (ဒိုက်ပေါင်းစုံ ညီညွတ်ရေး သံဃာအဖွဲ့ကြီး) တွင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း၊ ဝိနည်းဗိုလ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း၊ တရား ဟောခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၇၄-တွင် ဝေါ်မြို့မှ ပင့်ဆောင်သဖြင့် ဝေါ်မြို့ သုဒ္ဓိတာရုံကျောင်းကို ပရိယတ္တိ စာသင်တိုက် အဖြစ် စတင် တည်ထောင်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှု ဖျိုးခင်းအမည်ဖြင့် စုပေါင်း ပညာသင်စံနစ် တွဲဘက်မူလတန်းကျောင်း ဖွင့်လှစ်ခြင်း အထက်တန်းကျောင်းတွင် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများအား ဘာသာရေးသင်တန်း ပို့ချခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ သဘောတရားရေးရာ သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားခြင်း၊ တရားဟောခြင်း၊ ဝေါ၊ ပဲခူး၊ သနပ်ပင် (၃) မြို့နယ် ဒိုက်ပေါင်းစုံ သံဃာများအတွက် သာသနာ့မူလ ပရိယတ္တိစာပြန်ပွဲနှင့် စာမေးပွဲကို တည်ထောင်ကျင်းပခြင်း၊ ဒိုက်-အမ်-ဘီ-အေ အသင်းကြီး၏ မင်္ဂလာ ဗုဒ္ဓဝင် စာဖြေလက်ခံ၍ ဝေါ်မြို့ အထက်တန်းကျောင်းသူ ကျောင်းသားများအပါအဝင် သင်တန်း ပေးပြီး စာမေးပွဲတွင် ပါဝင်စေခဲ့ခြင်း၊ ပဲခူးတိုင်း ပြည်သူ့ကောင်စီ၏ ထက်မှတ်ဆက်ကပ်သဖြင့် ပဲခူး တိုင်း ဝိနည်းဗိုလ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း၊ ဗုန်ပြည်နယ် တျီကွမ်မြို့၏ ဝိဝါဒါဒိကရုဏ်းတွင် ဝိနည်း ဗိုလ် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း၊ နိုင်ငံတော် ဝိနည်းဗိုလ်အမှတ် (၃) အဖွဲ့၏ ကြောင်ပန်းတောရ ဝိပဿနာဝါဒ ဝိနိစ္ဆယတွင် ဓောဓကအဖွဲ့ တာဝန်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၈၂ ကြိတ်လ ၂၁-ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဗာရာဏသီမြို့၊ မြန်မာကျောင်းသစ်(ဆေးဝင်္ဂတာ) ကျောင်းသို့ သာသနာ့ပြုရန် ထွက်ခွာခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗာရာဏသီ မြန်မာ ကျောင်းအား မြန်မာပိုင်-သာသနာ့မြေ အဖြစ်မှ မပျောက်ပျက်ရအောင် စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ မဒရပ်စ်မြို့တွင် မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျောင်းအသစ်ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ အမြင့်ဉာဏ်တော်ပေ-၈၀ ရှိ စေတီတော်ကြီးနှင့် အမြင့် ၇ ပေရှိ မုဒြာ ၄ ဖျံ၊ ဆင်းတုတော်ကြီးများ တည်ထားဆဲဖြစ်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓ မူလတန်းကျောင်း အမည်ဖြင့် ကျောင်းဖွင့်လှစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုများသင်ကြားပေးခြင်း၊ ဘာသာရေးဆွေးနွေးခြင်း၊ တရားဟောခြင်း၊ စသည်တို့ဖြင့် သာသနာ့ပြုခဲ့ရာ အနောက်နိုင်ငံသား (၂၇၉) ဦးနှင့် အိန္ဒိယသား (၂၀၀၀) ကျော်တို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဖြစ် ရောက်စေ ခြင်း၊ လေမုန်တိုင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓဇာတိလောသု မြန်မာ့ရေးမော့ ရေလုပ်သားများအား ကယ်ဆယ်ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်၍ နိုင်ငံတော် သံရုံးအား ကူညီခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ဆဲ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖက်မှာလည်း ဗာရာဏသီမြို့ ဆန်ဆက်ရီ(တ်) တက္ကသိုလ်မှ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့နှင့် ကာသီဝိဇ္ဇာ တက္ကသိုလ်မှ အင်္ဂလိပ် ဝိပလိမာဘွဲ့တို့ကို ရရှိခဲ့ပြီး ဗာရာဏသီ ဟိန္ဒူ တက္ကသိုလ်တွင် ပီအိပ်ချီဒီ (ပါရဂူ) ဘွဲ့ အတွက် ကျမ်းပြုနေပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာ့ ဝေလေ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားများ သိရှိနိုင်ရန် ရည်သန်၍ (The Light of Dhamma) အမည်ရှိ မဂ္ဂဇင်းကို ထုတ်ဝေရန် ဝိစဉ်လျက်ရှိသည်။

တင်ရွှေစာအုပ်တိုက်တွင်ရှိနိုင်သောစာအုပ်များ

မှာကြားလိုသောစာအုပ်များ

ဆီးချိုရောဂါ

ဆရာဝန်တင်ရွှေ + ဒေါက်တာဝင်းမြင့်

ဆီးချိုရောဂါကုထုံးမှာ ခေတ်ကာလအလျောက် ပြောင်းလဲလျက်ရှိ၏။ တစ်ချိန်ကဆိုလျှင်-

အဆီ

အဆီပါသော အစားအစာကိုရောင်မို့ မည်သူကမျှ တိုက်တွန်းခြင်း မရှိခဲ့ကြချေ။ ယခုခေတ် ကမ္ဘာ့ ဆီးချိုရောဂါသည်များသည် လေဖြတ်၊ မုလုံးဆွေးကြောပိတ် ရောဂါများကြောင့် အဓိက ဆေးဆုံး ဖြေကြသည်ကို တွေ့ကြုံရပြီး ဝက်သား၊ အုန်းသီး နှင့် အခြားဆွေးထဲ၌ ကိုလက်တီရောဂါတို့ကို တိုးစေသော အစားအစာများကို ရောင်ကြွရမည်ဟု ဆိုလာကြသည်။

ထမင်း

တစ်ချိန်ကကုထုံးက ထမင်းနှင့်ပျက် တတ်နိုင်သမျှ လျော့စားစေခဲ့ကြသည်။ ယခုခေတ် ကျ ပြန်တော့ မှီခိုစက်ကုန်ကန် monosaccharides ဟုခေါ်သောသကြား၊ ဂလူးကို့စ် တို့ကိုသာ အဓိက ရောင်ချော့ လီလီယက်ကုန်ကန် polysaccharides ဟုခေါ်သော ထမင်း၊ ဂျုံ၊ ကန်စွန်း၊ အာလူး တို့ကို ကြပ်ကြပ်မတ်မတ်ရောင်မို့ မပြောကြတော့ပဲ အဖျင်ပေါကြယ်ဝသော အစားအစာကို စားသုံး ကြဖို့ဆိုလာကြသည်။

ဆွေးထဲမှ သကြားစာတို့ကို လျော့ကျစေသော ဆေးဝါးများကို ပြုစုအားထားလာကြသည်။

ဆေးဝါး

အလားတူပင် ဆီးချိုရောဂါကု ဆေးသစ်ဝါးသစ်တွေလည်း အပြိုင်ပေါ်လာနေပြန်သည်။ ထို့ ကြောင့် ဆီးချိုရောဂါသည်တစ်ယောက်သည် ရောဂါကို အမြဲထိန်းသိမ်းခြင်းမရှိတိုင်မီက အထူးမပင်ပန်း ပဲ ဘဝသက်တမ်းခံစေ နေထိုင်နိုင်သောခေတ်ကို ရောက်ပါပြီ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆီးချိုရောဂါဖြစ်ပွားသည့်နှုန်းသည် မနိမ့်ပါ။ အသက် ၄၀ ကျော်လာပြီး လူကြီးများတွင် လူတစ်ရာလျှင် နှစ်ယောက်ရှိနေမလားမသိပါ။ ရောဂါသည်အတော်များများမှာ သူတို့၏ ဤရောဂါဇွန်ကပ်နေမှန်း မသိကြသောကြောင့် ဖြစ်ရသည်။

ဤစာအုပ်ပါက ဤသို့ရှင်းနေသောရောဂါသည်များအား ဖော်ထုတ်ရာတွင် အကူအညီပေးပြီး ရောဂါဖြစ်ပွားနေသူတိုင်းကို သိပ္ပံနည်းကျ နေထိုင်သွားနိုင်ကြ အောင် အထောက်အကူပြုပါလိမ့်မည်ဟု ဖျော်လင့်ပါသည်။

ဤစာအုပ်ကို ရေးသားရာတွင် စာရေးသူတစ်ဦးသည် တာဝန်အရ နိုင်ငံခြားသို့ သွားရောက် ခွင့်ရခဲ့စဉ် အမေရိကန် ဂြိုဟ်သုတေသနတက္ကသိုလ် ဆီးချိုရောဂါအထူးကုဌာနမှ ဗြိတိန်နိုင်ငံ ယူနီတီတီ ကောလိပ် ဆီးချိုရောဂါအထူးကုဌာနမှသို့ ရောက်ပါသည်။ ထိုစဉ်ရဆောင်းရရှိသော စာရွက်စာတမ်း များကို အခြေပြု၍ ဤစာအုပ်ကို ရေးသားပါသည်။ လက်တွေ့အသုံးဝင်သော ခေတ်နှင့်ယှဉ်သည့် စာ တစ်အုပ်ဖြစ်ပါလိမ့်မည်ဟု ဖျော်လင့်ပါသည်။

စာရေးသူများ

၁။ အသက်အရွယ်အတိုင်း	၆၅ ကျပ် ( )
၂။ ကမ္ဘာတွင် ဖြစ်ပွားသောပတ်ဝန်းကျင်	(ပထမတွဲ) ၅၀ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၅၀ ကျပ် ( )
၃။ အဆင့်မြင့်ကျင့်သုံးသောစာအုပ်များ	(ပထမတွဲ) ၅၀ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၅၀ ကျပ် ( )
၄။ ကုသမှုများအတွက် ဉာဏ်ပေးပညာ	(ပထမတွဲ) ၃၅ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၃၅ ကျပ် ( )
၅။ နိုင်ငံတကာအင်္ဂလိပ်စာ (Toefl)	(ပထမတွဲ) ၅၀ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၃၅ ကျပ် ( )
၆။ အခြေခံ ကုသမှုနည်းများ	(ပထမတွဲ) ၄၀ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၄၀ ကျပ် ( )
၇။ လက်တွေ့ အသုံးပြုအဆင့်မြင့်မီပညာ	(ပထမတွဲ) ၄၀ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၅၂ ကျပ် ( )
၈။ သင့်ရဲ့ခွေး	(ပထမတွဲ) ၃၅ ကျပ် ( )
	(ဒုတိယတွဲ) ၃၅ ကျပ် ( )
၉။ သားသမီးနိုးလိုစားလိုစား	၃၂ ကျပ် ( )
၁၀။ စိတ်ပညာစမ်းသပ်နည်း	ကျပ် ( )
၁၁။ Cerebral Malaria	၂၀ ကျပ် ( )
၁၂။ ဝါဒီပုထိုးကုသမှုစာအုပ်များ	၄၀ ကျပ် ( )
၁၃။ နိုင်ငံတကာအဆင့် ဉာဏ်ပေးပညာ	၃၀ ကျပ် ( )
(Computer အဆင့်မြင့်မှစ၍ အများစု)	
၁၄။ ဉာဏ်ပေးပညာပေါင်းစုံ (I.Q)	၃၅ ကျပ် ( )
၁၅။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်လက်စွဲ	၃၀ ကျပ် ( )
၁၆။ ငှက်များရောဂါ	၅၅ ကျပ် ( )
၁၇။ အဆင့်မြင့် ဉာဏ်ပေးပညာ	၄၀ ကျပ် ( )
၁၈။ ကမ္ဘာ့အမြင့်ဆုံး မင်ဆာအဆင့် ဉာဏ်ပေးပညာ	၃၀ ကျပ် ( )
၁၉။ အခြေပြုရောဂါများ	ကျပ် ( )
၂၀။ လက်တွေ့ အသုံးပြုဆေးဝါးစာ	၄၅ ကျပ် ( )
၂၁။ မြန်မာ့ နယ်ပယ်များမှ နေထိုင်သူများ (ပ.ဒ.တ.စ.ပ.ဥ.မ)	၄၀ ကျပ် ( )

စာအုပ်များမှာကြားရန်
 ၀၇၁ အေးသန့်
 တင်ရွှေစာပေ (၀၂၄၈၅)
 ၃၅ ဦးကြည်လမ်း၊ ကြည့်မြင်တိုင်
 ရန်ကင်း၊ နန်း ၃၁၅၅၀

ဒုတိယ အကြိမ် ပုံနှိပ်ခြင်း ထွက်ပါပြီ

သူနာပြုဆရာမများနှင့် အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအတွက်

ရောဂါကုထုံးကုနည်းများ

SYNOPSIS OF MEDICAL TREATMENT FOR NURSES AND PARAMEDICAL WORKERS

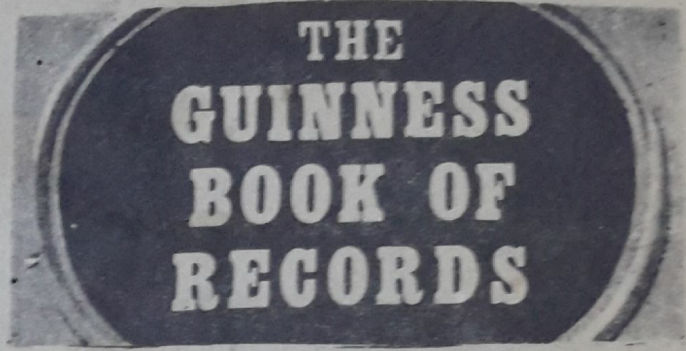
ဆရာဝန်တင်ရွှေ
 M.B.B.S., D.P.T.M. (RGN)
 D.C.M.T. PH.D. (LONDON)

ဤစာအုပ်တွင်

- နေ့စဉ် တွေ့ကြုံရတတ်သော ရောဂါများ၊ ဖြစ်ပွားရသည့် အကြောင်းရင်း၊ အဓိက ထက္ကောများ၊ ထာ ကွယ် နည်း၊ စေ့ညီတို့ကို ဆက်ဆံရာ သင်တန်းများနှင့် ဆင်ယူခဲ့သည်ကို ပြန်လည် အမှတ်ရစေရန် အကျဉ်းချုံး၍ ဖော်ပြပါသည်။
- ရောဂါ တစ်မျိုးလျှင် အားထားလောက်သည့် အဓိက ဆေးတစ်မျိုး နှစ်မျိုးကိုသာ လက်တွေ့ အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖော်ပြပါသည်။
- အပူ၊ အအေး၊ အနွယ်မကင်းသော ဆေးများကို ဆေးရမ်း၊ မသုံးစွဲမိစေရန် လမ်းညွှန်ပါသည်။
- ဆရာဝန်လက်လှမ်း မမီသော ဓေးသတ္တိ ခေတ်မီ သိပ္ပံပညာကို အကောက်ဆုံး အသုံးပြုနိုင်မည်ဆိုပါက ဤစာအုပ်၏ဦးတည်ချက် ပြည့်မြောက်ပါမည်။

ဤစာအုပ်ရေးသားရာတွင် -

မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝန်းလုံးမှ ဆေးပညာပါရဂူများ စုပေါင်းရေးသားကြပြီး ဆေးပညာပါရဂူ ဆရာဝန်ကြီး ဒေါက်တာ ဦးကျော်ဝင်း M.B.B.S., F.R.C.P.E., D.T.M.&H. က တာဝန်ယူတည်းဖြတ်သည့် (Text Book of Internal Medicine) ဝတ္ထုအကြိမ် ပုံနှိပ်ခြင်း (၁၉၆၆ ခုစာအုပ်ကို အဓိကထား၍) မှီ ငြမ်းကိုးကားပါသည်။

ဂင်းနစ် ဝံမြဲထားသော မှုကန္တာမှတ်တမ်းစာအုပ် ဤစာအုပ်တွင်

- ကမ္ဘာ့အမြင့်ဆုံးစေတီတော် = ရန်ကင်းမြို့၌ ရှိသော စေတီတော်၊
- ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးစာအုပ် = မန္တလေးမြို့ က သိလ် တော် ဘုရားမှ ပိဋကတ်ကျောက်စာများ။
- ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးခေါင်းလောင်း = မင်းကွန်းခေါင်းလောင်း - သေညှိ မြန်မာအပါအဝင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးမှ ဝံမြဲထားရသော ကိစ္စအဝဝကို ၁၉၆၅ - ခုနှစ်မှစပြီးမှတ်တမ်းတင်ပေးထားပါသည်။

စာပေအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ရုံမက ဓာတ်ပုံ၊ ရုပ်ပုံ ပုံတူများကိုပါ စုဆောင်းထားရှိပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ပြတိုက်အဖြစ် ပြသထားပါသည်။ နှစ်စဉ် ကမ္ဘာ့စာအုပ်ကြီးကို ရုပ်ပုံများစွာဖြင့် ထုတ်ဝေပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အထွတ်ထွေးစွာအုပ်စုတစ်ခု ပြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံးထုတ်စာအုပ်မှ ရုပ်ပုံအချို့ကို ဗဟုသုတယူနိုင်ရန် ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြပါသည်။ “ဂင်းနစ် ကမ္ဘာ့စာအုပ်”ကို ဘာသာမျိုးစုံသို့ ပြန်ဆိုထားရှိပြီး

စာရင်းပြချက် ၂၀ ၉၆ (၁၁)
 ပထမတွဲ ၅၀ ကျပ်
 ဒုတိယတွဲ ၅၀ ကျပ်
 (ဒုတိယတွဲ ဆက်ပေးပါ)

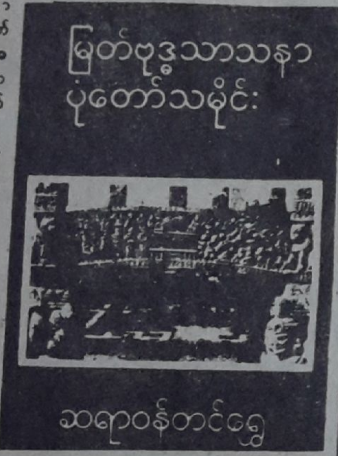

မြတ်ဗုဒ္ဓ သာသနာပုံတော် သမိုင်း
 (ပထမတွဲ) (ဒုတိယတွဲ) (တတိယတွဲ)
 ဆရာဝန်တင်ရွှေ ရေးသည်။
 တင်ရွှေစာပေ၊ ၃၉၊ ဦးကြယ်ထိုးထမ်း၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊ ရန်ကင်းမြို့၊
 ထုတ်ဝေသည်။

စာအုပ်အရက် ၄၀၀

ဗုဒ္ဓသာသနာ
 ဝင်တို့ အတွက်
 လွန်စွာပင် အ
 ကျိုးရှိ လှသော
 စာအုပ် ဖြစ်
 သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ
 ဝင်တို့သည် ဗုဒ္ဓ
 နိဗ္ဗာန်တော်
 များကို သွား
 ရောက်ဖူးမြော်
 လိုက် မြဲ ဖြစ်
 သည်။ သို့သော်
 သွားရောက်ဖူး
 မြော် ရေး မှာ
 များစွာ မလွယ်
 ကုလှ။ ယင်း မ
 လွယ်ကူမှုကို ဤ
 စာအုပ်က တစ်

ဆရာဝန်တင်ရွှေ

နည်း တစ်ပုံ ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။
 ဤစာအုပ် ဖတ်ရင်း ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်တို့သည် ဘုရားဖူး ခရီး
 ထွက်သကဲ့သို့ ရှိနိုင်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓနှင့်သက်ဆိုင်သော နေရာပေါင်း
 များစွာသို့ ရောက်နိုင်ကြသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည့်
 ရှားပါးသော ဓာတ်ပုံများက ဓာတ်ပုံအား နေရာ အများ
 အပြားသို့ ခေTဆောင်သွားပါလိမ့်မည်။

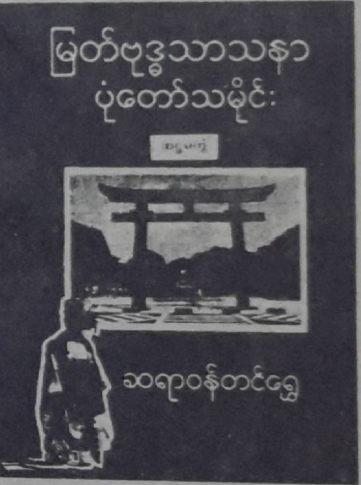
စာအုပ်ကိုအတွဲ သုံးတွဲတစ်ပြိုင်တည်းထုတ်ဝေ ထားသည်။
 စာသား အကြောင်းအရာထက် ဓာတ်ပုံအကြောင်းအရာကို
 ဦးစားပေးထားသည်။ ဆရာဝန်တင်ရွှေသည် ရှားရှားပါးပါး
 ဓာတ်ပုံများ မြောက်မြားစွာကို ရဆောင်းပြီး တကူး တကန်
 ကြိုးစားဖော်ပြထားသည်။ ထုတ်ဝေလိုက်သော အတွဲ သုံးတွဲ
 တွင် ပထမတွဲ၌ မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ဒုတိယတွဲ၌ နိုင်ငံတကာသို့ ဗုဒ္ဓ
 သာသနာပြန့်ပွားခဲ့ရာမှဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတို့၏ အသွင်၊
 တတိယတွဲတွင် အိန္ဒိယတိုက်ထဲသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ သာသနာတော်
 ပြန့်ပွားခဲ့ပုံကို အသီးသီး တင်ပြထားသည်။

စာရေးဆရာအဖွဲ့ပေါင်း (၉)တွဲ အထိ ထုတ်ဝေမည်ဟု
 ကြော်ငြာထားရာစောင့်မျှော်စိတ်ဖြင့်ကြိုဆိုရမည်။

မြတ်ဗုဒ္ဓသာသနာပုံတော်သမိုင်း
 (စတုတ္ထတွဲ) (ပဉ္စမတွဲ) (ဆဋ္ဌမတွဲ)

ဆရာဝန် တင်ရွှေ ရေးသည်။
 တင်ရွှေ စာပေ၊ ၃၉ ဦးကြယ်ထိုးထမ်း၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊
 ရန်ကင်းမြို့၊ ထုတ်ဝေသည်။
 စာအုပ်အရက် ၄၀၀ ကျပ်

ဆရာဝန်တင်ရွှေ

ဆရာဝန်
 တင်ရွှေသည်
 ယခုနှစ်ဆန်း
 ပိုင်းက မြတ်ဗုဒ္ဓ
 သာသနာပုံ
 တော် သမိုင်း
 ပထမတွဲ၊ ဒုတိ
 ယတွဲ၊ တတိယ
 တွဲ စာအုပ် သုံး
 အုပ်ကို ထုတ်ဝေ
 ခဲ့သည်။ ယခု
 ယင်း စာအုပ်
 များနှင့် ဆက်
 စပ်စိတ်ဖြာရန်
 တောထွဲတွဲ၊ ပဉ္စမ
 တွဲ၊ ဆဋ္ဌမတွဲ စာ
 အုပ် သုံးအုပ်ကို
 ဆက်လက်ထုတ်
 ဝေလိုက် ဖြစ်

မြင်သည်။ နိုင်ငံတကာသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာပုံတော်ပြန့်ပွားရောက်
 ရှိ ထွန်းကားပုံများကို ဦးတည်ရေးသားထားသည့် ဆရာဝန်
 တင်ရွှေ၏ စာအုပ်များတွင် စတုတ္ထတွဲ၌ မဟာသာသနာပုံတော်
 တရုတ်နိုင်ငံအကြောင်းကိုဖော်ပြထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမင်းဘုရင်
 (အေဒီ ၅၀-၈၅) ခုနှစ်ကာလက တရုတ်ပြည်ကို အုပ်စိုးစဉ် ဘုရင်၏
 ကိုယ်စားလှယ်များ တရုတ်ပြည်သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ အတွေးအခေါ်
 စတင်ယူဆောင်ခဲ့ကြသည်။ နောင်နှစ်များ ကြာသောအခါ အိန္ဒိယ
 နိုင်ငံမှ ရှေးဟောင်းစာပေပညာရှင်များ ဗုဒ္ဓသာသနာကျမ်းစာများနှင့် အတူ
 ရောက်ရှိသွားခဲ့ ပြန်သည်။ ယင်းအခြေအနေများကို အကြောင်း
 မြဲပြီး တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာပြန့်ပွားခြင်းထွန်းကားလာပုံ
 များကို ရေးသားထားသည်။

ငှက်ဖျားရောဂါ

ဆရာဝန်တင်ရွှေ

နိုင်ငံဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အသက်ပေး ကာကွယ်နေကြသော ရွှေတန်းရောက် သပ်မတော် သား များ အတွက် အထူး။

ဤကမ္ဘာကြီးတွင် နှစ်စဉ် ငှက်ဖျား ရောဂါ ဖြစ်ပွားနေသူ ၁၅ သန်း ရှိ၍ ကလေး ၃ သန်းခန့်မှာ ဤရောဂါကြောင့် နှစ်စဉ် ဖိတ်စင် လျက် ရှိပါသည်။ (UNICEF 1988)

ငှက်ဖျားသည် ကျန်းမာရေးအမြင်အရ အမျိုးသား ရန်သူနံပါတ် တစ်ဖြစ်သည်။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငှက်ဖျားရောဂါကြောင့် နှစ်စဉ် သေဆုံးရသူ ထုံးတောင်ကျော်ရှိသည် (မြန်မာနိုင်ငံ ဆေးရုံများ စာရင်းမှ)

- * ဤရောဂါကြောင့် သေဆုံးရသူ နည်းပါးစေရန် ကျေးလက်ဒေသ၌ ခုထိုင်ကြသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းကြီး ငယ်နှင့် လူထုလုပ်သားများ၏ ညာဘက်၌ ဝတ်စုံပုံစံကို အားထားရပါသည်။
- * ကျေးလက်မှ ကျန်းမာရေးလုပ်သား များ ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ရန်။
- * နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးစီမံကိန်းများ၊ အောင်မြင်ရအောင် တောထဲသို့ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသော သစ်တော/သစ်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်သားများ၊ သတ္တုရှာဖွေရေးလုပ်သားများ၊ အကျဉ်းဦးစီးဌာနမှ လုပ်သားများ စသည်-တို့အတွက် အထူး

လိင်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်သော ရောဂါများ

ဆရာဝန်တင်ရွှေ - ဆေးပညာစာအုပ်သစ်

ဤစာအုပ်ကို စာအုပ်ဝေဖန်ရေး ပညာရှင် 'နေကြာ' က ဤသို့ပြောပါသည်။

ဆရာကြီး ဆရာမတင်ရွှေသည် ကျန်းမာရေး ပညာပေးနှင့် စစ်လျှင်း၍ စေတနာ့ပလ္လိ စာပေသံယာဉ်ရှိရှိဖြင့် အမျိုးမျိုးသော စာအုပ်များကို ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သူဖြစ်သည်။ ယခုလည်း 'လိင်မှတစ်ဆင့်' ကူးစက်သော ရောဂါများ (ကာလသားရောဂါများ) စာအုပ်ကို ပြုစုရေးသားထုတ်ဝေလိုက်ပြန်ပေပြီ။

သို့သော် ဆရာက 'ယခင်ကာလသားရောဂါများ စာအုပ်ကို ခေတ်ရောဂါသစ်များနှင့် ပေါင်းစပ်ကာ ပြန်လည်ထုတ်ဝေပါသည်' ဟု ရိုးသားစွာ ထုတ်ဖော် ကြော်ငြာထား၍ ဖတ်ရှုသူတို့က အရံအဖော်ကို နားလည်ကြရပေသည်။

ဤစာအုပ်တွင် နိဒါန်း၌ အရွယ်မရောက်သေးသူ လူလင်နှင့် လုံမပျိုတို့အတွက် မိ-မ သဘာဝပညာပေးမှုနှင့် ကာကွယ်ရေးရောဂါကြောင်းကို သွန်သင်ပညာပေးရန် အထူးတိုက်တွန်းထားပါသည်။ 'ဆစ်ဖလစ်ကာလသားရောဂါ၊ ဂနိုးရီးနီယား၊ ကလာမီးယား ရောဂါသစ်၊ ဝိုင်းရပ်ပိုးများကြောင့် ဖြစ်ပွားရသော ရောဂါများ၊ အေအိုင်ဗီအက် (သို့) ခုခံအား ကျဆင်းမှုရောဂါ' စသည်တို့ကို ခေါင်းစဉ်ငယ်ပေါင်း များစွာဖြင့် အသေးစိတ် ရှင်းလင်း တင်ပြထားပေသည်။

နောက်ဆုံး အရံအဖော်က ထင်ရှားစေသည်မှာ ကား 'ကုထုံးကုနည်းများ' ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်ကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် စစ်မဖြစ်မီ ကားလက ဆရာကြီး သိန်းငယ်ဖြင့် ရေးသားခဲ့သော 'တက်ခေတ်နတ်ဆိုး' ရသစာပေဝတ္ထုကို သတိရမိစေပါသည်။

ဆရာကြီး ဆရာမတင်ရွှေ၏ ... 'လိင်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်သော ရောဂါများ' (ကာလသား ရောဂါများ) စာအုပ်သည် လေးကို လူမှုနှင့် မကင်းနိုင်သည့် လူသားတိုင်း လက်ကိုင်ပြု ပညာယူရမည့် စာအုပ်ဖြစ်ပေသည်။

တစ်သက် မခွဲ ရွှေလက် တွဲလိုလျှင်

- အလည်းထဲနှင့်အောင်ချစ်ကြလို့ မောင်တင်ထမ်း၊ မယ်တစ်ရွက်လက် တွဲကာ ဘဝကို ရင်ဆိုင်တော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ကြသည်ဆိုသော အိမ်ထောင်အချို့ ပြန်ကွဲနေကြသည်။ ရင်နှင့်စရာ....
- ဗိုက်နာလျှင်၊ ဝမ်းပျက်လျှင်၊ ဖျားနာလျှင် ကုသစရာဆေးများ ရှိသလို အိမ်ထောင် မကွဲရအောင် ကြိုတင် ကာကွယ်ရန် ကွဲခါနီးအဆင့်မှ ပြန်လည် အဖတ်ဆယ်ရန် နည်းလမ်းများ ရှိသည်။
- နိုင်ငံ တကာမှ ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် **Marriage Guidance — Counsellor** ပညာရှင်တို့ လမ်းညွှန်ချက်များကို စာတစ်အုပ်ထဲတွင် စုပေါင်းအကျဉ်းချုပ် မြန်မာပြန်ဆို ပေးထားပါသည်။
- ကမ္ဘာကျော် အိမ်ထောင်ရေး ကျမ်းတစ်ရာကို တင်ပြိုင်တည်း ဖတ်ရှုရသလို အကျိုးရစေမည်။
- မြန်မာစာပေ၌ ထွက်ပေါ်လေ့ မရှိသော ဘာသာရပ် ဖြစ်၍ မာတိကာကို ဖတ်ရှုပါ။ မိမိ၏ အိမ်ထောင် ရွှေရေးအတွက် တကယ် အကျိုးရှိမည် ထင်ပါမှ ဝယ်ပါ။

ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်စဉ်က ဝယ်မရလိုက်သူများအတွက်
 ပထမတွဲ အမျိုးသားများအတွက်
 ဒုတိယတွဲ အမျိုးသမီးများအတွက် မကြာမပြန်ထွက်ပါတော့မည်။

